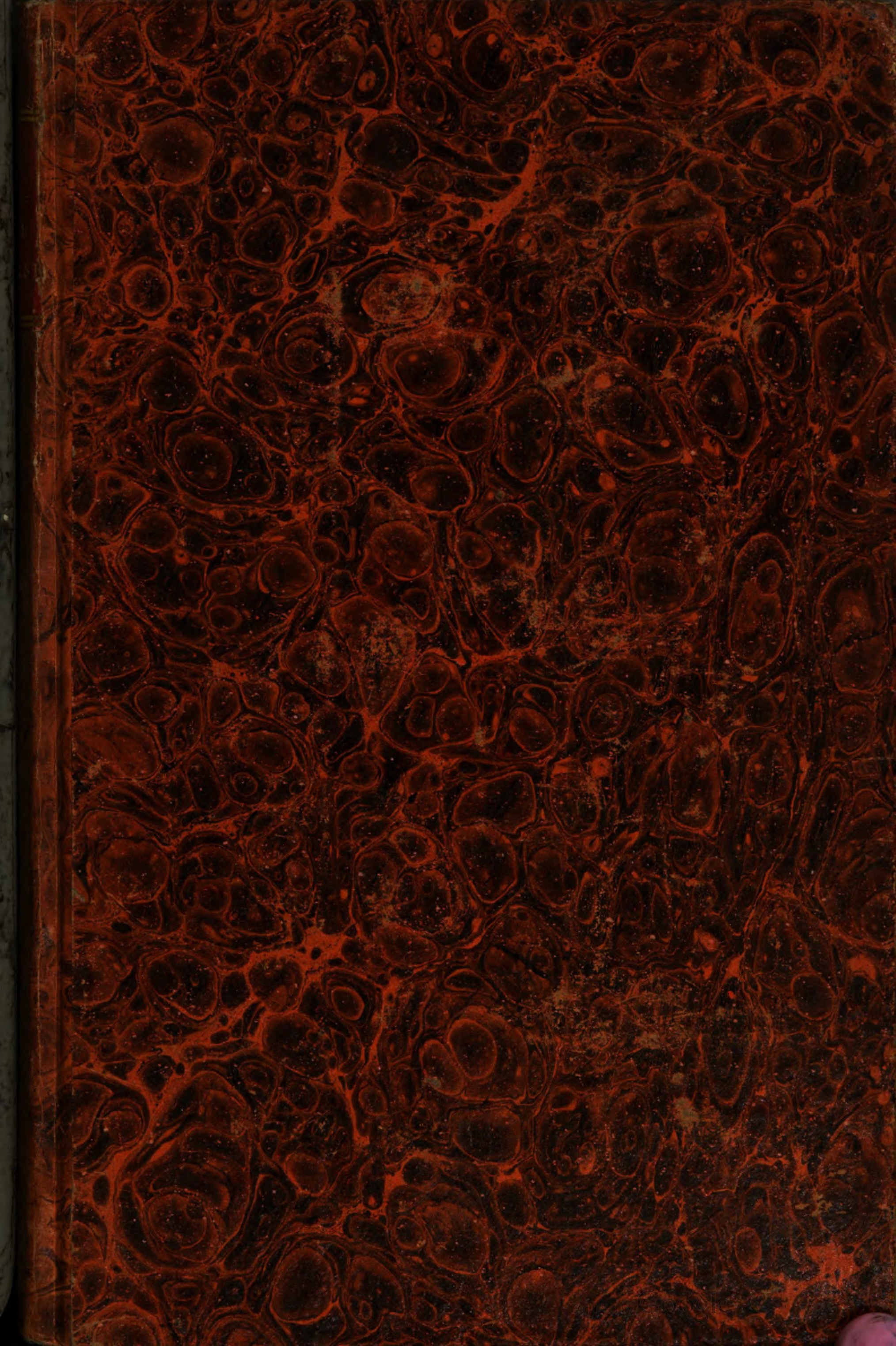
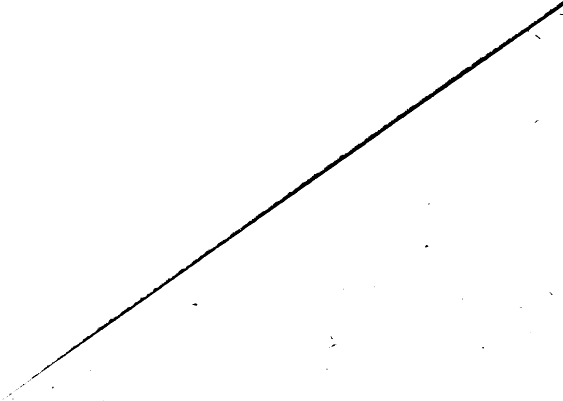

INDIANSKI MUDROZNANAC,

ILLITI

NACSIN I VISHTINA

KAKO CSOVIK NA SVITU XIVITI MORA, DA BOGU UGODITI, OPSHTINI HASNOVIT, I SRICHAN BITI MORE;

S' NADOMETKOM

NIKOJIH PRIRICSJAH I CHUDOREDNIH NAUKAH PRIMUDROG' KATONA,

PO

GOSP. MARTINU PUSTAICHU,

SLAVNE BRODSKE REGEMENTE MAJORU IZ NIMACSKOGA U SLAVINSKI JEZIK PRINESHEN;

POTLAM PAKO

PO

MARIANU JAICHU

REDA S. O. FRANCESHKA, DERXAVE KAPISTRANSKE SVETOG BOGOSLOVJA SHTIOCU, S' DOPUSTJENJEM STARESHINAH NA SVITLO IZDAN.

U BUDIMU,

PRITISKANO SLOVIMA KRALJEVSKE MUDROUCSNE SKUPSHTINE.

1 8 2 5.

Uprave Gospodina sinko moj neodbaci, niti pomanjkaj; kad' te on pokara. – *Prirics* Pogl. 3. r, 11.

Doisto, nishta drugo nije dobro i blaxeno xiviti, nego poshteno i pravedno xiviti.

CICERO.

MLOGO POSHTOVANOMU OTCU

PETRU BEKERU

MUDROZNANJA NAUCSITELJU SS. BOGOSLOVJA ZAVRIDITOMU SHTIOCU; REDA S. O. FRANJE, DERXAVE KAPISTRANSKE SADASHNJEMU VRIDNOME DERXAVNIKU KANO TAKOJER:

MLOGO PASHTOVANOMU OTCU

GERGI CSEVAPOVICHU

MUDROZNANJA NAUCSITELJU; SS. BOGOSLOVJA ZAVRIDITOMU SHTIOCU, I DERXAVE KAPISTRANSKE DERXAVNIKU ZA ZLAMENJE ZAFALNOSTI, KANO PRIVRIDNIMA JEDNOCS UCSITELJOM SVOJIM PONIZNO PRIKAZUJE DILLA UZMLOXITELJ.

Expeditum ex Officio Revisoratus Librorum.
Budae die 8. Septembris 1825.

Admittitur ad imprimendum.

Antonius Nagy m. p.
Librorum Censor et Revisor.

LJUBEZNI SHTIOCSE!

Ovo je dillo na korist Slavonacah pokojni Gospodin Major Martin Pustaich godine 1813 *iz nimacskoga poslavoncsio. Ovaj trud, i nastojanje njegovo po udesu do danashnjega dana ostalo je u Tminah; zgodom nikojom pako meni u ruke dojde; koje proshtivshi svitlosti vridno i dostojno najde. — Xelechi dakle mojima Domorodcem kroz to ugoditi uzmloxa ga, i evo sada na svitlost dajem.*

U Pozivanju na pridbrojenje nazvao sam ovo dilce po momu Privoditelju recsenomu G. M. Pustaichu Meshtria uljudnog xivljenja, *buduchi da nimacskoga dila, od kuda je ovo u nashki jezik privedeno u rukama za oni csas imao nisam; udesom pako ovih mi je danah u ruke dospilo, alli*

svvim

sovim nadpisom; koga sada knjixica nosi. — Ovo mi biashe s'tim draxje, s'csim sam ositio, da se mlogima ucsnima i vridnima Domorodcem rics Meshtria *manje dopadde. Hotiuchi dakle i njihovoj dobroj xelji odgovoriti, i pristojniji nadpis Knjixici dati: zaderxavshi sve oglashene dile i cslanke, koi se i s'nimacskim izvorom sudaraju, napis joj iztocsni povrati.*

Ovoje Dilce najpervo u englezkom jeziku, po mnenju vridnih ljudih, Mylord Cheslerfield, *jedan od najpoglavitijih englezkih pisaocah, napisao, i na svitlost dao, koje je posli u francuzki, talianski, i nimacski jezik od davna privedeno, i koje ti evo sada drag Shtiocse u nashim dragim jeziku pridajem. — Opazit chesh mloge cslanke i izgovore pokratke; smotrit ches, da Pocsetnik na mlogima misti stvari josh neodvite ostavlja: alli, sva ova, veliku svoju korist imaju. Kratak je: da ti nedosadi; illi svojim produljitim izgovorom istinu, koja je od naravi dosta csista, i svitla, tavniu u oblicsju svomu nepridstavi. Izgovore ti neodvite ostavlja: da u odvianju mudro se vixbajuchi, dulje stvari koristne pamtish, — i u spasonosnu sverhu okrenesh. — U Pisanju slidio sam one slavonskoga Pravopisa uredbe, koje se vishe, ne samo u obicsaju nahode: nego i od ucsnih nashih Domorodacah, koji su Dilla svoja stranom na svitlost izdali, a stranom koji dan izdati pripravni jesu — upotribovate nalaze, i meni priateljski pridane jesu. Ricsice sam nikoje, koje slavonski stari Pisaoci svezane imadu, raztavljao: ne da jezik po tomu okvarim, nego daga i drugima Narodom, kojiga shtimati znadu, (za razlucsiti lashnje koren od dometka mogu) priporucsim;*

csim; a gdi uprave josh stalne Prevopisa nisu, mislim, da Narodu krivica s'otim ucsiniti se neche. Ti pako dragi Domorodcse! koi sthio ovoga dilla jesi: nemoj se samo o jednoj strani (Pravopisu) zaderxavati, nego najvishe uprave kripostnoga xivota za tebe pobirati nastoj.

Nadodate Chudoredne Nauke primudroga Katona, iz Latinskoga u slavonski Jezik prineshene, i pervi put godine 1763. *u Gradcu na svitlost dane, sada pako za vechu korist Slavonocah drugi put pritiskane, moresh Brate Slavincse malim trudom na veliki tvoj napridak naucsiti i okrenuti. Nemoj se morebiti radi toga shto je Katon Poganin bio, suztezati nje shtiti, illi slushati, i obvershiti; jerbo, premda on u nikoji izgovorih, i sada Slavoncem, jurve Katolicsanske vire naslidnikom, poganskim nacsinom govori: ti, ako si zrilla razuma, i ljubitelj istine, ono moresh brez truda, po nacsinu katolicsanskoga nauka izpraviti, i razumiti; premda s'druge strane i sam lasno opaziti moresh, da ovi oshtri chudorednik, nishta tolikog nije protiva razlogu csovicsanskomu govorio, shto bi pametnoga csovika smutiti moglo. Opazit chesh, da u drugom redku pervoga broja, spominja se veche kerstjanske virre, od koje Kato, kano Poganin Rimski doisto, kako i iste njegove iztocsne izdaju Knjige, nishta govorio nije; alli i to nekati za vishu tvoju sigurnost i napridak sluxi: smotrivshi, da su nauke njegove, najucsniji nashi Domorodci, prikladne razumu csovicsanskomu veche opazili, i s'cslanci svete vire, ondi, gdi je istinitost dopustila, za nashu vishu korist slagali, premda s'otim opet mlogovridnu starinu nisu zamotali. — Ova sva, koja se u csetiri Knige od*

Katona

Katona pisane, i kano jednom Nadometku, od drugih Domorodacah sloxenom zaderxaju, kada paxljivo proshtio budesh, opazit' chesh, kako Poganin csovik, Poganom, za vrimenite samo slave (mallo bo od vikovite znade i virova) zadobljenje oshtre, i izkvarenoj naravi csovicsanskoj texke nauke jest davao; i sverhu toga, poznati od tuda-chesh bistrie: da Zakon Isusov (premda nikoju svojih poxelenjah i poxudah robovi drugo govore) jest jaram sladak, i brime lagahno; *i kad su Pogani ova obderxavali za kratku, i vrimenitu slavu, neche ti texko biti, pored ovih Isukerstove zapovidi i nauke obvershiti, uzdajuchi se po njih obderxavanju ne samo vrimenitu, nego i vikovicsnju na nebesih slavu dobiti: koju nam daj svemoguchi Gospodin! skuppa uxivati.*

Pisaosam u Vukovaru dana 5. Kollovoza.

Godine 1825.

F. M. J.

D. D. PRAENUMERANTES.

A.

Abramovich Ivo Vicar. et Mag. Schol. Nat. Poseg.
Abramovich Joannes Poeta Vinkovizii.
Acxich Stephanus Mercant. Subiect: Brodii.
Andrich Antonius Sup. Civit. Essek, Cooper.
Andrich Georgius Juris Can. Doctor. et Cooper. Semlini.
Andrich Joannes Civis et Pellio Brodii.
Antach Georgius Paroch. Pishkorevczi.
Avar Gregorius Paroch. Novakini.

B.

Babich Mathaeus Cooper. Neo-Gradiscae.
Babich Petrus Concionat. Illyr. Radnae.
Balash Ignatius Cothurn. Vukovar.
Balatovich Joannes Ex-Ministr. Provinc. et act. Guardianus Brodii.
Balentovich Andreas Adiutor Schol. Brodii.
Banyik Capistranus Conc. et Vicar. Illok.
Barcsolich Mathias Postae Magister in Golubincze.
Barich Joannes Teloniator in Nard.
Barich Simeon Cothurn Brodii.
Bencsevich Josephus I. Commun. Broden. privil. Senator.
Bencsevich Franciscus. Civis et Sartor Brodii.
Benko Joannes Laneo Vukovarini.
Bennich Marcus Paroch. Jarminae.
Bennich Bonaventura Paroch. in Bosnia.
Bercsich Anna Brodens.
Berkich Fabianus Cooper. Velicae.
Berkich Thadaeus Aedilis Direct. Adiunc. Vinkovczii.
Berlich Ignatius Civis et Quaestor Brodii.
Berlich Maria Vidua Brodii.
Berlich Catharina Brodens,
Blagoe Josephus Capel. Garnison. Brodii.

Blaxekovich Antonius SS. Theolog. Licent. et Paroch. Semeljczae.
Blaxevich Anselmus Mag. Schol. Capit. Vukovar.
Blaxich Josephus Parochus Ivankovae.
Blekich Gregorius, socius Parochi Tollisae in Bosnia,
Bogisich Franciscus Senat. Budae in Taban.
Boshnjak Antonius, Cothurn. Vukov.
Boxich Marcus, Paroch Jankovczii.
Boxich Cyprianus, Mag. Novit. Sharengrad.
Boxich Franciscus, Poeta Winkovczii.
Brizovacz Stephanus, Vicar Essek.
Buday Andreas, I. Comit. Syrm. Physicus.
Buday Antonius, Quaestor Sharengrad.
Bukvich Stephanus Civis et Pellio Brodii.

C.

Celosich Josephus, Parochus Sotini.
Cerndich Thomas, Paroch. Verbicz. et Ass. Cons. Diakov.
Csacsinovich Josephus, Paroch. in Podgajcze et I. Comit. Verőcz T. Jud. Asses.
Cseh Anna, Coniux Substit. V. Comitis Comit. Syrm.
Csivich Joannes, Poeta Winkovczii.
Csolakovich Petrus, Corp. in Perkovcze.
Csussich Georgius, 30lis Obequitator Xupanyae.
Cverkovich Joannes, Mag. Schol. Ottòk.

D.

Dolincseg Dionysius, Concionat. Viennae.
Dominkovich Joannes, Vexillifer Reg. Brod. Mikanovcze.
Drenovacz Cosmas, Paroch. Semlini ac V. Consist. Diakov. Asses.
Draxich Magdalena, Vukovariensis.
Durum Franciscus, Civis et Quaestor Neo-Plantae.
Durum Mathaeus, Cothurn. Vukovar.
Durum Clara, Neo-Plantens.
Durum Magdalena, Vukovar.

E.

Ebersteller Bernardus, Vicar. et Concionat. Viennae.
Enekess Josephus, Chyrurgus O. I. Com. Syrm.
Enekess Theresia, Coniux Praet. D. Chyrurgi.
Ergotich Augustinus, Infer. Loc. Reg. Brod.

F.

F.

Feketich Mathias, Paroch. in Herkanovczae.
Ferrich Antonius, Fourerius Reg. Brod. Vinkov.
Filakovacz Bartholomaeus, Corp. Retkovczii.
Filippovich Michael, Concionat. Brodii.
Filippovich de Freudenberg Mathias Capit: Reg. Petro-Varad.
Filippovich de Freudenberg Mathias Quaestor in Dubocsacz.
Filippovich de Freudenberg Josephus Quaestor in Dubocsacz.
Filippovich de Freudenberg Petrus Civis et Quaestor Brodii.
Franczuzovich Georgius Sylvan. I. Dom. Vukovar Sharengr.

G.

Gerebicza Georgius, Cooperat. Lucsini.
Gjokich Simeon, Capellan. Vinkovczii.
Golich Joannes, Capellan. in Praesid. Essek.
Golubovich Josephus, Presbyt. Dioec. 5. Eccles.
Gottlibovich Paulus, Paroch. in Brodjancze.
Graffinger Adalbertus, Concionat. Viennae.
Gucsich Josephus, Phil. Profes. in Lice. Diakovar.
Gucsich David, Civis et Quaestor Brodii.

H.

Hagek Nicolaus, Vicar. et Conc. Mohacs.
Hegedushevich Ignatius, Cothurn. Vukov.
Hegedushevich Andreas, Cothurn. Vukov.
Herodek Joannes, Concion. Em. et Act. Panif. Praef. Budae.
Horváth Adamus, Guardianus Sharengr.
Horváth Adalbertus, Actual. Prov. Secretar.
Horváth Thomas, Schol. Gram. Prof. Mohacs.

I.

Jaich Mathaeus, Cothurn. Brodii.
Jaich Johanna, Brodens.
Jakobovich Antonius Schol Gram. Prof. Mohacsini.
Jankovich Stephanus Edvardus, Civis et Quaest. Brodii.
Jankovich Georgius, Vice-Decurio Gundincz.
Jarich Thomas de Brodberg, Priv. Com. Brod. Senator.

Jemrich Ignatius, Vexilifer Reg. Brod. Beravae.
Jesenkovich Stephanus, Cooper. in Jankovcze.
Jozipovich Antonius, Paroch. Bizovczensis.
Ishtvanich Josephus, Aedituus in Petrievcze.
Ivanich Josephus, Paroch. Daljensis.
Jukshich Mathaeus, Civis et Cothurn. Brodii.
Jurishich Gregorius Sanitatis Comisar.

K.

Kandel Simeon, Arcularius Merkushiczae.
Kedacsich Mathias, Cap. Reg. Brod. Babinogredae.
Kellek Josephus, Parochus Ternavae.
Kercsméri Venceslaus, SS. Theolog. Auditor Vukovar.
Kerkovich Franc. Xaver. Fourerius Reg. Brod. Vinkov.
Kermdich Stephanus, Presbyter Dioec. Diakóvar.
Kermpotich Mathaeus, Prof. Schol. Gram. Vinkov.
Kervolich Martinus, Civis et Sartor Brodii.
Kesegich Mathaeus, Infer. Locumt. Reg. Brodens. Privlakae.
Kirchmayer Dominicus, Vicar. Budae.
Klász Petrus, Prof. Emer. et Act. Gym. R. Essek Director.
Klász Benvenutus, AA. LL. et Philos. Licent. Matheseos, et Physicae, Historiae item nat. ac Oeconom. Rural. Lect. Nassicz.
Knexevich Adalbertus, Poeta Vinkoviczii.
Kokanovich Michael, Paroch. in Boshnjake.
Kolarevich Andreas, Paroch. Sontae.
Kopitar Bartholomaeus, Custos Caes. Bibliothecae Vien.
Koporcsich Michael, Paroch. Lovaszeni.
Kovacsevich Marcus, AA. LL. et Philosoph. nec non SS. Theolog. Doctor. Cath. Eccl. Diakovar. Canon. Honor. et Par. Tovarnikini.
Kovacsevich Hugo, Prof. Gram. Essek.
Kovacsevich Thomas, Vigil. Mag. Perkovczi.
Kozaracz Martinus, Fourerius Reg. Brodens. Vink.
Kraly Theodorus, Paroch. Taban. Administrat.
Krasnik Stephanus, Paroch. Tregini.
Krein Joan. Nepomuc. Priv. Comm. Brod. Notarius.
Kujungjich Andreas, Paroch. in Bosnia.
Kulungjich Paulus AA. LL. et Philos. nec non SS. Theolog. Doctor, Provinc. Capistranae.
Kulungjich Adamus, Adgreg. Prov. Capistr. Nashicz.
Kuss Antonius, Proto-Mag. Schol. Vinkovczii.
Kutsera Aloysius, Schol. Gram. Prof. Bajae,

L.

Lackovich Mathias, Administ. Par. Radikovczii.
Laush Joannes, Paroch. Nushtarini.
Lebzeltern Herricus V. A. Diac. et Paroch. Neo-Aradiensis Complur. II. Comit. Tab. Jud. Assessor.
Leskovacz Franciscus, Prof. Schol. Nat. Illok.
Leskovacz Stephanus, Civis et Cothurn. Brodii.
Liposhtjak Simeon, Paroch. Verbanjae.
Lipovcsich Franc. Xav. Concion. M. Theresiopoli Prov. SS. Salvatoris.
Lishka Michael Paroch. Petrievczensis.
Loncsarevich Jaannes, Scol. Nat. Mag. Radnae.
Lovrich Ignatius, Guardian. Nashiczis.
Lovrich Mathias, Sacellanus Dominii Valpo.
Lukacsevich Georgius, V. A. Diac. et Parochus Kukoevczensis, nec non I. Com. Sirm. Tab. J. Asses.
Lukacsevich Bonaventura, Guardian. Posegae.
Lukesich Mathias, Cooper. Verpoljae.
Lukich Stephanus Concipist. ad Excels. Cam. R. H.

M.

Mainczinger Johanna, Coniux L. B. Exactoris Domin: Vukovar.
Mallin Josephus, Civis et Quaestor. Brodii.
Maracsich Augustinus, Paroch. in Bosnia,
Marich Adamus, Vicar: Vukovarini.
Marich Andreas, Civis Baiae
Maricsevich Andreas, Librarius Brodii
Marinovich Emericus, I. Domini Diakovar. Fiscalis et Compl. II. Comit. Tab. Jud, Assessor.
Marjanovich Stephanus, Act. Mag. Clericor in Bosnia.
Marjánovich Oliva, Vidua Brodii,
Markotich Joannes, Vicar. Radnae.
Markotich Joannes, Capist. Organista Bacsini.
Markotich Antonius, Civis et Quaestor Brodii.
Markovich Paulus, Quaestor et Arendator.
Markovacž Franciscus, Cooper. Semlini.
Matich Josephus, SS. Theol. Doetor in Lyceo Episc. Diakov. Hist. Eccles. et Jur. Can. Prof. I. Comit. Poseg, Tab. Jud. Assessor,
Matich Ambrosius, Sociuš Parochi Tolisae in Bosnia.
Matievljich Paulus, Decurio Reg. Gradiscani.
Matkovich Remigius, Philos. Lect. Illokini.
Matkovich Philippus, Vicar. Sharengr.
Mattoss Laurentius, Guardian. Bacsini.

Matzek Josephus, SS. Theol. et Juris Canon. Licent. Theolog. Moralis, Pastoralis, ae Paedagogiae sublimioris Lector. Vukovar.
Metz Venantius, Conc. Germ. Vukovarini,
Mihalich Antonius, SS. Theolog. Doctor. V. A. Diac. et Paroch. Petrovaradini in Praesidio.
Mihalich Josephus, Paroch. Sottensis.
Mihaljevich Mihael, Paroch. Drejensis, et I. Comit. Vöröcz. Tab. Jud. Assessor.
Molnar Joannes, Paroch. in Szlankamen.
Muravich Bartholomaeus, Civis et Sartor Brodii
Muravich Josephus, Civis et Sartor Brodii.
Muravich Ferdinandus, Civis et Questor Brodii.

N.

Nagy Antonius, ad Excels. Consil. Reg. Locum. Hung. Libr. Revisor I. Comit. Zagrab. Tab. Jud. Assessor.
Ninkovich Stephanus, SS. Theol. et Juris Canon. Licent. Linguar. OO. et Hermeneut. Lector. Baiae.
Ninkovich Antonius, Civis et Cothurn. Brodii.

O.

Oliva Laurentius, Paroch. Andrievczii.
Orshich Antonius, P. Comm. Brod. Senator.

P.

Pafkovich Antonius, Civis Budensis.
Papsso Daniel, Consultor Prov. Emerit, et act. Convent. Guardian Radnae.
Parcsetich Josep. de Rakotz. S. C. et. R. A. M. Consil. et I. Comit. Syrm. Ordin. V. Comes.
Parmacsevich Fabianus, V. A. Diac. et Paroch. Inferior. Civit. Essek.
Pashvansky Petrus, Salis et 30*ae* Perceptor Xupanyae.
Pavek Michael Civis et Quaestor Brodii.
Pavich Carolus, Abbas B. M. V. de Bihar. V. A. Diacon. et Paroch. Vinkovczensis.
Paulovich Vincentius, Cooper. in Taban.
Paulovich Georgius, Civis et Quaestor Neo-Plantae.
Paulovich Maria, Neo-Plantens.
Peicsevich Elias, Socius Parochi Tolisae in Bosnia.
Perakich Franciscus, Coop. Infer. Civit. Essek.
Perashich Petrus, Cothurn. Vukovar.
Perstacsich Josephus, Faber Ferrarius Vukovar.
Pesska Antonius, Prof. I. Hum. Essek.
Peterka Franc. Xaverius, Paroch. Xupanje.
Petrash Joannes, Paroch. Verpoljae.

Petrovich Joannes, Paroch. in Gundincze.
Petrovich Joannes, Cooper. Sottinensis.
Philippovich Paulus, Paroch. et V. A. Diac. Kopaniczae.
Philippovich de Heldenthal Adamus in Lic. Episc. Diakovar. exhort. Sacer, et Doctrinae Relig. Prof. una Spirit. Cleri Junior.
Philippovich Antonius, Fourerius Reg. Brod. Vinkovczii.
Philippan Joannes, Paroch. Karloviczensis.
Pinterovich Nicolaus, Cathed. Eccl. Diakov. Can. Hon. Paroch. et V. A. Diacon. Gorjanensis I. Com. Vöröcz Tab. Jud. Assessor.
Piukovich Michael, Paroch. in Gradishte.
Poich Joannes, Sartor Vukovar.
Preydigo Alexander, Paroch. in Tordincze.

R.

Radich Casparus, Coop. Super. Civit. Essek.
Rastovich Joannes, Paroch. Sup. Civit. Essek.
Riczoffy Ignatius, I. Comit. Syr. Archivarius.
Risovich Antonius, C. R. Postae Mag. Brodii.
Rozich Michael, Paroch. in Bosnia.
Rucsevich Jacobus, Coop. Kopaniczae.
Ruxich Joannes, Paroch. Dardensis.

S.

Sabolovich Antonius, Coop. Essek. in Praesidio.
Sajtovich Catharina, Locumt. Reg. Brod. Conjux.
Schvinn Joachim. I. Reg, Hussarer L. B. Frimond Capell. Castr.
Schljivich Laurentius, Paroch. in Bosnia.
Schverteczky Josephus, I. Comit. Syr Jurass. Honor.
Schuller Franciscus, Syndicus Conventus Vukovar.
Sebastianovich Ignatius, Civis et Cerdo Brodii.
Selishkar Joannes, Paroch. in Golumbincze.
Shimich Joannes, Pellio Brodii.
Skalicza Thomas, Civis et Sartor Brodii.
Smiljamich Hacxi Stephanus, Civis et Quaestor Brodii.
Smoljanovich Petrus, Vicar. Cernekin.
Söjtöry Gabriel, Paroch. Privlakae
Spaich Joannes, Paroch in Neo Banovcze.
Stannich Josephus, Paroch. et V. A. Diacon. Mitroviczii.
Staparcsevich Stephanus, Civis et Cothurn. Brodii.
Staparcsevich Adamus Civis et Cothor. Brodii.
Staresevich Elias, Paroch. Tollisae in Bosnia.
Stefanovich Karacxich, Vukius AA. LL. et Phil. Doctor. plurium Societat. Literar. Membrum, correspondens Viennae.

Sticzinger Josephus SS. Theol. Licent. et Cooper. Vinkovczii.
Straxemanacz Mathias, Pellio Vukovar.
Streisel. Mathias, Vietor Vukovar.
Strixan Sigismundus, Guardian. Vukovar.
Strixan Franc. Xaverius, Civis et Cothur. Essek.
Sucsich Lucas, Paroch. in Komletincze.
Svecher Josephus, Cooperator in Gorjan.
Svircsevich Antonius, Vukovariens.
Szalich Josephus, I. Comit. Syrm. Tab. Jud. Assessor.
Szép Ladislaus, Prof. Emer. et Gvardian. Aradini.
Szokoly Stephanus, Paroch. Beljae.

T.

Thadianovich Stephanus, Paroch. Cer.
Tomecsek Erasmus, Philos. Lect. Nussczis.
Tomikovich Alexander, Ex. Minist. Prov. et Act. Guardianus Esekini.
Tkalcsevich Josephus, Baro Infer Locumt. Reg. Brod. in Prkovcze.
Tkalcsevich Maria Conjux Praet. Dom.
Topolovich Marcus, Coop. Petrovarad. in Praesidio.
Tunnich Joannes, Mag. Schol. Vinkovczii.

U.

Umiljenovich Mathias, Paroch. in Sikirevcze.
Uxarevich Mathias, Fabricae Sericeae Inspector. Vukovar.
Uxarevich Marianus, Cooperat. in Gundincze.

V.

Vasiljevich Josephus, Paroch. Ottokini.
Veselény Joannes I. Comit. Syr. Judex Nobil. Ord.
Vidakovich Josephus, Em. Capit. Reg. Brod.
Vinczian Josephus, Reg. Brod. Capitaneus. Cernae.
Vinkovich Andreas, Mag. Schol. Brodii.
Vojvodich Mathias, Cooper. Rumae.
Vorgich Antonius, Mag. Schol. Vukovarini.
Vraxich Elias Mag. Schol. Pósegae.
Vuicsich Joannes Em. Castr. et Act. Paroch. Retkovcze. Administrator.
Vucsevacz Emericus, Vigil. Mag. in Prkovcze.
Vukasevich Adamus, Cooperator Ivankovae.
Vukovacz Philippus, Mag. Scol. Vinkovczii.

Z.

Zubanovich Mathaeus, Paroch. in Punitovcze.

OPISANJE
POSHTENOGA CSOVIKA

Najdulje traje poshtenje.
Nim. Poslovica.

Iz sveg serdca lyubi svoga Iskernjega,
  S'dushom dobrovolyno pripomaxe njega
U svakoj potribi, kako Bog zaktiva,
  Da csovik s' csovikom na svitu prixiva.
Prost je, i kripostan. Tashtu slavu nehtje,
  Nitiga i jedan sudac u strah metje:
Robove neterpi, koji zbog strah ljube,
  Da na ovom svitu srichu neizgube.
Njeg' vlastito serdce opominja csinit,
  Shtoje duxnost njemu, nit mu se da ſinit.
On pravicsno radi sve shtogod ucsini,
  Nishta negovori protivna istini:
Jer krivicsnost i lax otrova je njemu,
  Koja hudit moxe csovicsanstvu svemu.
Uredno, po svojoj svisti, i pravicsno
  Njemu je dilovat millo, a i dicsno.
On se rado s'druxi, kad udes zaktiva,
  A kad mora biti samochan pribiva.
On je saxalostiv, mehkan, blag, ljubezan,
  Uvridjenja prostit uvik je pripravan:
Jerbo je priatelj pravi ljudma svima,
  I shto xeli sebi, to xeli i njima.
On je uvridetljiv, lahko se razljuti,
  Al se i podobrit on berzo uputi;

A Zan-

Zauzdat je moxan, serdxbe ljute sillu,
Jerbo zna da tugu zadaje nemillu.
Himbenima lahko privarit se dade,
Jerbo licumirstvo njihovo neznade:
Nego tkose njemu priateljom kaxe,
Onga derxi za tog', neznajuch da laxe.
Vitexki podnosìt zlu on srichu znade,
Neuzterpljivosti ni mista nedade,
Duh njegov prost, veseo, i miran ostaje,
Zato nit se tuxi, nit strashljiv postaje,
Nego se nesrichi sa snagom protivi,
I sam u nezgodi, on je svoj shtit xivi.
Pak sav svit akomu i slucsaj se grozi,
Sve on uzterpljivo i snaxno podnosi,
Znabo da ga brani njegova pravicsnost.
I da mu uredna past neda csestitost,
Kad mu pako srecha pocsme dobro sluxit,
Oholosti neda on se tad' naruxit,
Nego kakvi prie bi, takvi ostaje
Uvik sebi jednak; svim draxji postaje.
On radost jedinu tada samo ima,
Kad sa srichom svojom pomaxe drugima.
Nerazsipa novca, al ni lakom nije,
Csuva, a i troshi od potribe gdije.
Znajuch: da, tko csesto nerazloxno daje,
Lahko i potribit posli sam postaje,
U kratko chu rechi: poshten csovik vazda
Nastoji csovicsno, i da s'ljudski vlada,
On svagdi pametno xivi, i uljudno,
Razumno, kripostno, i svima pochudno,
On je mudroznanac, koi' nedokazuje
Samo s'ricsma, kako xiviti tribuje:
Nego svoje bitje, i s' dilimi kiti,
Neka svaki vidi, kak' valja xiviti.

B.

UVOD

Neima, viruj! brez Boga
Nijednog csovika dobroga.

Seneka.

Bacite se u prah o umerli ljudi! poniznim serdcem poslushajte glas Privisokoga. —

Gdi sunce sja, gdi se vitar sa zrakom pushuchi sigra, gdi uho csuje, serdce ochutuje, tud neka i uprave umitnog xivljenja svoje misto imaju, i najdu, da jim nishta nahuditi moxna nebude.

Stogod je, od Boga je! — Primudrost, Dobrota, i Moch boxanstvena, koja je vaskoliki svit stvorila, koja je svemu xivuchemu stvorenju xivot udililila, — vikovita je, uzterpljiva je, i kraljuje brez sverhe na nebu.

Zvizda, koju boxanstveni Perst njegov dotakne, radostno, i gizdavo po okruxenom svomu putu hodi. — Na vitru On putuje, i volja se prisveta njegova po neizmirnoj prostranosti svita ovoga, i po dubljinama, i po propastima punni.

Sva su dilla njegova punna, red, lipota, i krasota samo iz njegovih rukuh izviraju! Ali ovo csovicsanski razum dokucsiti nemoxe, i shto dokucsuje, tminne su, sinna, i san pun varke, nochi, i krivog razumljenja.

Boxanstvena je Mudrost najcsistijoj nebeskoj svitlosti prilicsna; Duh je njegov vrillo istine, koju mi umerli podpuno izkushati i cilo primiti nigda nemoxemo. Pravica, i Smillovanje stoje kod noguh pristolja njegovoga, od kuda nam millost, i blagodarnost nepristance izvira. —

Tko more ovomu Gospodinu prilicsan biti? Tkoli se s'ovakim hodilom punnim slave, i dike more zahoditi? — Tko moxe snagu, i svemoguchstvo njegovo izmiriti? — Tkoli mu u Mudrosti, tkoli u Dobroti jednak biti? —

O csovicse, i stvorenje plemenito! ovo je tvoj Stvoritelj, dobro zapamti, 1) Rics njegova dadde ti bivstvo, i ono neprocinjeno dobro, koje u tebi misli, dar je njegove svete Mislosti, i Dobrote.

Zar nevidish da ti je kroj tila tvoga, i micanje njegovo, toliko csudo, da samo boxanstveno moguchstvo ovaku podpunnost sastaviti je moglo, u komu su najvechi mudraci toliku vishtinu nashli, da svako, i najmanje udo tila csovicsanskoga po sebi, kano priveliko csudo moguchstva, mudrosti, i dobrote Boxje svidocsanstvo daje. —

Csujte dakle ljudi! glas privelikoga, i svemoguchega Boga: blaxen bo je onaj, koi ga s-poniznostjom uzslusha, jer che mu dusha njegova mir boxanstveni uxivati.

PER-

---

1) Csovik vishe putah, iz umerlih ljudih Bogove pravi: — i josh smije kod tog' dvoumiti: jeli Bog ljude stvorio?!

PERVI DIO

Duxnosti csoviosanske prama sebi.

PERVI CSLANAK

Od vlastitog spoznanja Promotrenje.

Promisli sam u sebi csovicse! i promotri dobro: zashto si stvorit? kushaj mochi tvoje, i poznaj potribe, i sva druga okolostanja nutarnja, i izvanska xivota tvoga, tako chesh duxnosti stanja tvoga spoznati, i u svemu dillovanju tvomu izverstniji biti.

Pitaj priko dan csesto vedru pamet tvoju: Tko sam? gdi sam? od kuda sam? zashto sam? i shtoje ono u meni, shto misli, stvar od stvari potanko razlucsuje, i csak do poznanja Boxjegase pruxa.

Ovu iskricu boxjega najvishjega dara pametno, o csovicse! svagdi upotribovati nastoj: da ti se nekaxe „*ocsi ima, a nevidi*“ — *Psalm.* 113.

Csini razsude, i pametna promotrenja, gdigod shtogod vidish i csujesh: da svagdi, i iz svega, kano neumorna pcselica, shto je bolje, i koristnie za tebe odaberesh. O koliko putah, kod pametnoga likarah i otrova priki lik bude! —

Nish-

Nishta nereci prie, nego si tvoje ricsi izmirio, i dobro promotri, shto iz svakoga dilla, koje si ucsiniti nakanio, sliditi more: tako niti chesh se kajati, niti che te kakva briga podpasti, a manje sramotan budesh.

O dabi svaki ovako promotren bio! kolikobi manje parnicah, koliko manje omraze, koliko manje nepriateljstva na svitu bilo; ovako pazljivo dilujuchi, neche te o csovicse dnevni, i nochni cervi u svisti gristi, od kojiuh ni kuxna bola, mudrom *Juvenalu* otrovnia nebiashe.

Maloumni nezauzda svoj jezik, on berblja u taman, i zapletese u svojima vlastitima ricsma, kano pauk u osnovi svojoj, illi uskok u bixanju svomu: koga s-jedne strane nepriatelj, a s'-druge vlastita nevolja progoni, i tishti.

Junak je priskocsiti berda, i brigove, a nepromatra hudi, dache priskocsivshi u jamu pasti, iz koje sam |: shtobi najvishe morao, za svoju hrabrenost pokazati, i potverditi :| izkocsiti neche vridan biti.

Kakogod promotljivoga csovika sverha dillovanjah jest dika, i poshtenje, tako maloumnoga je sramota i ruglo.

Poslushaj dakle o csovicse! glas promotrenja: glas njegov jest glas mudrosti, mira, i sigurnosti, i nishta nezapocsmi dillovati, shto dobro promotrio nisi.

DRU-

DRUGI CSLANAK.

Ucsna Csednost.

Tko si ti o csovicse! da se na tvoju mudrost oslanjash? illi zashto se stvojom vishtinom ponosish?

Pervi korocsaj k'mudrosti jest, da tvoje neznanstvo poznadesh; i ako nisi rad, da te drugi ljudi za luda derxe, odrecise budalashtine, misliti: dasi mudar!

Uljudno, i kripostno vladanje, jest najlipsha kitta csovicsanske mudrosti.

Ricsi razumne daju istini jasnost, a bojazljive odaju neznanstvo, a vishe put i istu krivicu.

Pametan se csovik neoslanja na samu svoju mudrost, nego i svittovanje svoga priatelja razsudi, i shnjim se sluxi.

Od svoga vlastitoga falenja odkrene uho, i neviruje sladkoj izprazne slave ponudi, jer vidi, da je nestalna, onje poslidnji, koji svoje vridnosti smatra; pak zato i u mraku sja kripost razuma njegova.

Alli pogledaj izpraznoga, i promotri ohologa csovika; on se osobito lipo zahoditi nastoji, pak se shetje po ulicah, vishto razbaciva noxice, i tersise daga drugi vide, jer scini: Kripostan nije, akoga takva ljudi nevide. — 1)

On podigavshi glavu, i negleda na siromahka; prama mladjima je busnovit, prama starjima oduran, i nepokoran, prama nevoljnima brez miloserdja, kano tverda stina; prama sebi neuredno milloserdan, i ljubezan, mislechi: da vas svit

1) Tko se samu sebi dopada, budali se dopada. *August.* —

svit o njemu visi; pun je sebe kano prazni oblaci, koje vitar tamo, i ovamo prinasha; a razumni, motrechi njegovu oholost, shnjim se tiho podsmijavaju.

Svittovanja ovaki csovik u nemar metje; jer se na svoju mudrost oslanja; pak najposlim osramotit bude; stid ga je smishatise s onima, koje je prie pógazio — a s-druge strane, sramota ga tishti. —

Napne se izpraznostjom svoga mishljenja; veselje mu je csuti, dase od njega govori, i cio dan rad sam od sebe razloxi; polepno proxdre falu svoju, i sotim ga ulagivaoc utroshi.

Nemoj o csovicse! tako duboko o tebi samu se baviti: o kolikoje lipih zabavah, za tebe tvoj Stvoritelj ostavio! pogledaj gori, doli, desno, i livo, i smotrichesh, da nisi ti sam na svitu, od kogabi svit svoju hasnu primati morao; prie bitja tvoga staja svit srichno i uredno, tako che i brez tebe u napridak |: do Boxje volje :| opet obstati. Povrati se u tebe, i promisli: da nisi nishta vishe nego stvorenje, koje od volje Stvoritelja svaki csas visi; promisli dobro: da i oni najposlidnji prosjak, jest tako slika, i prilika Boxja, bash kano i ti u velicsanstvu tvomu; promisli csesto: da si s-jednim, i istim nacsinom, kano i siromahk na svit doshao, i s'ovoga svita pojti morash; kripost pako, ako ti je koju Bog obilnie nego drugima udilio |: zafalivshi onom koi ti ju je dao :| brez potribe drugima nepokazuj: da nenavidnost morebiti drugiuh na tebe nenavucsesh, illi drugima sgoddu dadesh, tvoju slabost reshetati; — lasno more blago svoje izgibiti, tkoga pocsme ocsito prid svim' nositi.

TRE-

TRECHI CSLANAK.

Marljivost.

O csovicse! na posao si rodjen, kano ptica na letenje. — Rodjen si na diku, i slavu; a bili pravo bilo: da ju brezposlen ishchesh od Pravednoga?

Gmizu mravi, i hranu si spravljaju; oblitju pcsele, i za uzderxanje svoje brinuse: a ti, koi u kipu sva privladati boljebi mogao, najnemarljivii chesh biti.?

Buduchi dakle, da proshasti dnevi, veche se nemogu povratiti, a dojduchi more biti, neche za tebe biti: tako ti se pristoji, sadasnje dneve koristno probaviti, pak niti proshaste odvishje xaliti, niti se na doshaste osloniti.

Ovaj csas je tvoj; pervi za ovim jurve je dojduchi, pak neznash shtoche doniti; shto si jedan put promotreno odlucsio, to na skoro ucsini; neodmicsi na vecser, shto iz jutra svershiti moresh.

Brezposlenost jest pocsetak siromashtva, i nevolje, a posao kriposti, i zadovoljnosti; pomnjiva ruka odbija manjak, pak slidi obilnost.

Koi linost za zlotvora derxi, onaj se podigne, obogati, na glasu je, i dostojanstva zadobivshi u vichu kod stareshinah sidi.

On ranno uranni, kasno legne; pamet svoju o hasnovitom promishlavanju, a tilo o poslu zabavlja; i tako obodvoje u zdravlju obderxi.

Linac

Linac je sam sebi globa, vrimemu je dugacsko, oberchese kojekuda, pak sam nezna, stobi csinio. — Snage neima, jer se nije micati u poslu privikao, pamet mu je tupa, a misli smutite; shtrepi za kripostjom, alli mu linost neda ganutise; rad bi se orah najisti, alli od linosti nemore jezgre vaditi.

Kutja mu je neuredna, kutjani troshni, i tako texi k'izgubljenju; vidi ga, i csuje, da pristupljuje, trese glavom, i xalli brez odluke poslovati: doklega potribe sasvim nepritisnu, viar siromashtva nezatopi, i sramotna u groblje odpravi.

CSETVERTI CSLANAK

Kripostno Naslidovanje, illiti Nadmitanje.

Ako si polehpan za poshtenjem, ako ti se uho naslajduje slushajuch falu: a ti podignise, i nastoj za poslom, koi fale vridan jest.

Rast, koi sada grane k nebu pruxa, bio je samo nikocs mali xirak.

Nastoj u tvomu stanju kakvomu ono drago bilo, svakim dopustenim nacsinom napridovati, i nepripusti, da te tko u zasluxenju pritecse: alli nemoj pokraj toga, drugoga nenaviditi.

Nemoj tvoga nadmetaoca nedostojnim nacsinom uvriditi; veche nastoj ga pravim zasluxenjem pritechi; pak premakoti za rukom neizide, bitiche podfatjenje barem s-poshtenjem okrunito.

Ako

Ako te nadmitaoc tvoj kadshto i pritecse, nemoj se ozloserditi: nego ako chesh se kripostan nazvati, i viditi: pofali kripost njegovu, i tako shto neuzmoresh izvershiti prilicsnim dillom, izvershi s-poniznostjom, koja je poredna velikoj kriposti! — Hochesh da tvoga nadtezaoca manjeg od tebe vidish: a ti vishji, alli u kriposti! ne u nenavidnosti! budi. —

Nastojish shtogod velikoga, za slavu Boxju, il' korist iskernjega izvershiti, a za rukom ti neizide: nesmutjujse! volja tvoja vech je krune vridna, jer Bog serdce motri!! —

Texish iskernjega tvoga csistom odlukom pomochi, a nepriatelji shvanje priduzetje tvoje, i krivo tomacse: nesmutjujse! jer, premda oblaci kadshto niku stranu pokriju sunca, da se manje njegova sjajnost vidi: nishtanemanje, sunce zato opet svitlost nebeska ostaje, i posli oblaka, il' druge kakve priprike — umerlima josh vishe cine postane. Slavnie je dillo, koje s-vechom mukom, i s-vishim trudom dovershено jest. —

Kripostno nastojanje, i nadmitanje podixe volju csovicsansku, i shto discnii postaje, to se sve vishe, i vishe s-kripostnim csovikom nadmitje. — Suprot volji nepriateljah svojih podignese kano jablan, i kano orao u visini nebeskoj viase, gledajuchi velikochu i sjajnost sunca.

Ovaki csovik nastoji velike ljude naslidovati; pak o njima i sanja. — Alli koliko je dobro serdce kripostnoga nadmitaoca, toliko je serdce nenavidnoga gorcsije od xucsi; njegov jezik bljuje otrovu, i sricha iskernjega uznemiruje njega.

Nenavidnost i zlocha serdcemu grizu; vridne traxi ozloglasiti, i sva njegova dilla naopako izkre-

nuti.

nuti. — Mucsechi zlochu izmishlja, a drugi na njega merzi: pak najposli upletese sam u onima mrixama, koje je drugima osnovao.

Nemoj o umerli csovicse! sam sebi shtettu csiniti; nego priticaj drugog u kriposti, shto poshteno, i dopustjeno jest; alli daleko! daleko!! od svake nenavidnosti, |: koja poshtenja pravoga najotrovnia bola jest :| odmakni misli tvoje. —

PETI CŚLANAK.

Umitnost.

Kakogod o csovicse! ladja nemore na vodi brez vishta upravitelja srichno broditi, tako i ladja plemenitoga razuma tvoga, na vodi svita ovoga, nije vishta brez umitnosti srichna postati, i dilla svoja, u svakom, mlogo putah, bash protivnom udesu okrunita viditi.

Razum, volja, i pamet lipisu darovi Boxji u tebi o csovicse! alli ako se shnjima umitno nebudesh sluxio, na vishju sramotu tvoju budu ti se esapila.

Shto svidocsanstva iztraxivash od ovoga, kad za ovo pravo s-poznati samo zdrave ocsi, i ushe potribujesh.

Mudracah kolikosi i koliko vidio! al'si jih dosti opazio, koji mudrine svoje, radi neumitnog xivljenja, na poslitku sramotno oplacsu: i zato

prosti-

prosti csovik, pokraj prostoche svoje, vishe puta srichnie xivi, nego neumitni mudrac, kod svojih velikih znanjah. —

Xelish o putnicse svitovni srichno xivot tvoj provoditi, neoslanjaj se samo na to, da razum, volju, i pamet imash, nego i ove darove boxanstvene srichno upotribovati, umitno se shnjima sluxiti, nacsin iztraxiti nepristance nastoj.

Poslushaj dakle glas umitnosti, pamti nje svittovanja, i obderxi u serdcu; nje su temelji i uprave hasnovite, i sve se kriposti na nju oslanjaju. Onaje upraviteljica srichnoga xivljenja. —

Onaje podpor kriposti, svitlost razuma, kraljica serdca csovicsanskoga, tko nje zapovidi csuvao bude, onaj se neche nigda kajati! —

Zapovid nje najpoglavitia jest, promisliti dobro: shtochesh, i s-kimchesh govoriti, da te vlastite tvoje ricsi morebiti nebi uznemirile. — Jer mlogo berbljanje donosi kajanje, a shutljivost mir, i sigurnost. Ona te, o slabi csovicse! opominja: da se s-romim nerugash, jer tkose s-romim ruga, nekase csuva, da brez noge neostane; tako i koi tugja pomanjkanja s'veseljem spominja, csutti che svoja s-velikom xolostjom kuditi. Gorka shala jest otrova priateljstva, a nezauzdan jezik veliku slabost tvoju odaje.! —

Umitnost ucsi: dase s-drugima uljudno, i csovicsanski slaxesh: gdi samo more brez uvridjenja Privisokoga ovakva slogga biti: jer za dopasti se csoviku, nije pravo uvriditi onoga, od koga dushu, i tilo, i sva ostala dobra imash.

Koja su tvomu stanju pristojna, i potribita, dobavi: alli tvoje imanje s-obzirom umitno troshi,

da

da providnost tvoje mladosti more odlashnicu starosti ucsiniti; sa svim tim brixljivo pazi, da sporenje nepride u pogerdnu lakomost, koja bi te prid Bogom krivca, a prid ljudma omrazna ucsinila.

Tvojim vlastitim poslom brinnise: a stranske ostavi Vladaocem, ako hochesh se umitan nazvati, osim: ako bi te isti Vladaoc, illi drugi koi, da, to srichnie izvershish, pauffano misto sebe naredio; al' i onda netraxi veliku falu, jer dosta ti je nutarnjeg obsvidocsenja: da se drugi na tvoju umitnost osloniti usudjuje! Ti pako slavi tvoga Stvoritelja, koi ti je toliki dar, iz medju ostalih ljudih, badava udilio.

U veselju nebudi razsipljiv, jerchesh poxaliti, ako pritexnie bude od imanja tvoga. — Budi brixljiv pribaviti stvari potribite k-domu tvomu u vrime, da kasnie skuplje neplatish.

Nepripusti da te sricha zaslipi, pak da odvishak nezashtedish, kad ti novac curio bude: jer, koi se veoma odvishku xivljenja pridade, lasno more doxiviti, dache se sverhu potribe tuxiti.

Ucsi se od drugih ljudih umitno xiviti: gledech njihova pomanjkanja, nastoj vlastita popraviti.

Nikomu sasvim neviruj, doklemga podpunno nepoznadesh; alli nemoj po sve ni neviran biti: jer bi to brezljubeznost bila.

Akoli si koga virna nashao, prigerliga k' serdcu, i csuvajga kako najvishe blago: jer, viruj mi! viran, i dobar priatelj izplatiti se nemore.

Neprimaj darove od lakomca: onibosu darovi zanke, u koje akose upletesh, nigda od zaduxenja prost nebudesh.

Ne-

Netroshi danas, shto che ti sutra tribovati: niti pripusti udesu, shto promotrenje more sacsuvati; kod svega pako toga, ako troshiti potriba jest, nemoj od dobrote, i providjenja Boxjeg u napridak s' dvojiti, koi je danas dao, shtobimu pricsiti moglo, da sutra takojer neb mogao dati: ako ponizno uffao, i prossio budesh.?

Stalnu srichu necsekaj od same mudrosti: jer najvedrie jutro nezna, shtoche vecser doniti.

Ludov nije uvik nesrichan, niti mudrac uvik srichan bio: alli ludov nigda nije podpunno srichu uxivao, niti umitan csovik sasvim nesrichan postao: jer ako i sva svoja nesritnim udesom izgubi, uffanje svoje u dobrotu, i miloserdje boxanstveno nigda izgubiti nezna, jovoga i u nevoljiinajvechoj vedra lica, i srichna csini.

SHESTI CSLANAK.

Stalnost i Hrabrenost.

Briga, nepravda, vojtovanje, pogibeli, nesriche, manjkanja, bolesti, uvridjenja, i ostale neizbrojne protivshtine svakomu se csoviku na svitu, manje, illi vishe, dogadjaju. — Dakle ti se o csovicse pristoji, ako udo csovicsanstva ostati xelish, sa snagom, i uzterpljenjem tako pojacsitise, da onaj ris, koi je tebi odredit, pripravno, i uzterpljivo podnesesh.

Koko-

Kakogod deva kroz piskovite pustinje putujuch, tegobu, i xestinu, glad, xedju podnosi, i nepade: tako stalnost csovika u svima pogibelih i teshkochah spravna obderxi.

Plemenito serdce neboise suprotivna slucsaja, niti se pusti u sumarnost, nego se vechma veseli, da privladavshi teshkochu plemenitie, i sigurnie postaje.

Njegovo blaxenstvo netsoji u tomu, da mu sricha piva, zatoga i nemore neshricha uplashiti. — Tverdo stoji u protivshtini, kano pechina morska, koju strashno biju talasi, premda ju krenuti nemogu: zato u vrime pogibeli nesmutise dusha njegova. — U nesrichi stalnost, i hrabrenost njegova oblakshava tegobu, i prioblada nju. Alli strah plashljivoga osramoti njega: jer kakogod najmanji vitrich tersku kretje, tako on od najmanjega zla dershche.

U csassu pogibelih smetese, u vrime nesriche pade, i zdvojenje proxdrega.

SEDMI CSLANAK.

Zadovoljnost.

Nazaboravi o umerli! da je Vikovicsni tvoje stanje na zemlji, gdi dobra podpunnoga, gdi veselja brez Xalosti, gdi kripost u svemu svomu ugledu izverstita nenalazise, odredio. On poznaje sve tvoje slabosti: on viddi serdce tvoje, on motri izpraznost tvojih poxelenjah, pak kod svega ovoga, vishe putah

tah bash iz milloserdja neuslisha moljbu tvoju: da te ovako na vishu kripost uzterpljenja, i s' mallim zadovoljnosti! tvoj dobri Stvoritelj probudi. Promisli o putnicse! da je mudrost boxanstvena, u stvaranju svima stvarma lipi red ostavila, koga sliditi imadu: moreshli ti dakle pametno, kod ove boxanstvene uredbe, narav od svoga pervashnjeg uredjenja, brez velike potribe odvratjivati?

Alli opet dobrota njegova jest sva pametna poxelenja, i vridna nastojanja srichno dovershiti, nacsine svojoj svetoj volji pristojne ostavila! —

Brige, koju ositjash, nesriche, koju oplakujesh, koi su visheputah uzroci, nego tvoja vlastita ludost, oholost, — i prikoredna lukavshtina? — Dakle nemormoraj sverhu odredjenja Boxjega, nego pripravi, i vixbaj u zadovoljnosti tvoje vlastito serdce.

Nepomisli: da sam ja bogat, illi da imam vladanje, illi prilike razkoshjah, biobi srichan: jer i ova ista zadaju osobite tegobe.

Siromah nevidi velike brige bogatca, neterpi zabun pameti njegove, neositja tegobe, i brige vladaoca, niti poznaje naslidke razkoshja, pak zato tako gorko cvili, i tuxise na svoje stanje.

Nemoj tugjoj srichi nenaviditi, jer tugja sricha nije uzrok tvoga nezadovoljnoga serdca, nego ista maloumna pamet, a najcsestje i povoljna vlastita prigrishenja tvoja; tebi se csini, da je oni najsrichnii, koi je kod ljudih u poshtenju, illi, koi silno blago broji: a nevidish iz napolja kakviga na nutra cervi i dan, i noch tocse! —

Budi dakle s' onim zadovoljan, shtotije Bog udilio, illi ako nisi, a ti se ucsi zadovoljan biti:

 da

da misto jedne tegobe dvi nebudesh usilovan, po vlastitoj tvojoj neumitnosti podnositi. —

Budi s'malim zadovoljan, pak chesh ozbilje bogat biti: jer najlipshe bogatstvo jest zadovoljnost serdca. O koliko jih i sam na svitu poznajesh! koi su bogatii, alli nemirnie, nezadovoljnie od tebe xivu, koi si siromahk u imanju tvomu.

O kolikoje veliko blago zadovoljnost, i kod malog imanja! duh je veseo, cselo je vedro, u miru xivi, nepritelja se nikakva nestrashi, udes mu je igra, nije suxanj blaga i poxudah svojih; Bogu je ugodan. a ljudma mio, i primljen, u svakome csestnome druxstvu.

Promisli dakle sva ova o priatelju prave sriche! promisli ozbiljno: da na zemlji nisu nami od Boga tako nashi poslidnji cilji ostavljeni, da sasvim, i podpunno u poxelenjima nashima nashe serdce izdovoljiti moremo; razkoshja su ovoga svita, kano pozivi samo, i prilike vicsnjih radostih, u kojima chese istom podpunno nasha Dusha izdovoljiti. Alli., ova podpunna veselja, neche nitko okusiti, koi u kollu zemaljskih radostih, mudro, i kripostno neobstoji.

OSMI CSLANAK.

Razloxnost.

Pervo priblixanje k'blaxenstvu na ovome svitu jest; ako ti Bog razum, i zdravlje pokloni. — Ako uxivash ove blagodarnosti, i xelish nje do starosti obderxa-

ti:

ti: tako se csuvaj od mamenja bludnosti, i nje napastovanja. — Kada ona svoje poslastice po terpezi razastre, i vino u staklih sjase; kadse na te nasmijava, i rekne: da veseo, i zadovoljan budesh: tadaje csas pogibeli doshao, onda razum neka tverdu straxu csuva; jer kako njezine ricsi poslushash, privarit si, i izdat; veselje, koje ti obechava, priokrenese u xallost, a uxivanje u bolest, i smert. Pogledaj nje terpezu, baci ocsi na goste, i promotri one, koji su s'nasmijavanjem primamljeni, i napastovanje slushali. Vidish da su mershavi, bolestljivi, malosnaxni, i smutjeni. — Za njihovim kratkim razkoshjem, i uxivanjem slidi dugo vrime bolesti, i sumarnosti: razkoshjebo je nerazloxno njihovo proktivanje pokvarilo, i oskominje zadalo, dase njezinih najlipshih poslasticah ni okusiti nemogu; Al'su sami uzrok ovog nevrimeshnog svoje lipe mladosti posvetilishta, i zato dvostruk ji cerv grize.

Mlogi pako, koji su nju slidili, poginili su: pravedna, i naravna pedepsa, koju je Bog u narav usadio, za pokarati one, koji njegove darove u nemar metju, dostigla je nji.

Alli kojaje ono, shtono dostojnim pogledom, i korakom hodech cvitnom polju vidise? Lice joj se kano ruxica rumeni; slast juternja iz nje ustah izlazi; veselje s'pravednostjom, i dobrovladanjem sastavito sja iz nje ocsiuh, pak serdcsanim veseljem iduchi piva?

Ono je zdravlje, kchi truda, i razloxnosti: nje sinovi izvisuju se sverhu sviuh drugih. — Oni su serdcsani, radjeni, bistri, lipi, kripostni, kano i njihova matti; snaga je njihovi xilah, jakost u koshtica, i vas dan poslovati jest najvishe njihovo.

veselje. — Posao njihova otca csini, da jim se proktie jisti, a jistje njihove mattere pokripljuje nji. — Njihovoje veselje prignutja nadvladiti, a najvecha dika hergjave obicsaje izkorenuti. Veselja njihova su razloxna, i zato dugovicsna; opocsivanje kratko, alli zdravo, i mirno. — Kerv jim je csista, razum bistar, i razabran, pak likar neima staze k' njihovoj kutji. —

Alli med razpustitom, i nerazloxnom dicom nepribiva sigurnost, niti je u dvorovih njihovih mirno vladanje. — Izvana jim nove pogibeli pristupljuju: a nutarnji izdaica pripravio se je, da ji izdade. Njihovo zdravlje, jakost, snaga, lipota, i dillovanja izgorila su u bludnosti.

One sidu u svojoj sivnici, nastoje, da se smotru, i napastovanja razshiruju. — Xille su jim slabe, i mekane, hodilo otvorito, i vabljivo, iz ocsiuh gledi nasladjenje, a iz persah napastovanje.

Rukama, i namigivanjem daju zlamanje, a ljubkim, i sladkim govorom nastoje privariti. — O csuvaj se njihovih mamenjah: zacsepi ushe od njihovih sladkih ricsih: jer, ako se upustish jednu samo poxudno pogledati, i nje milli glas slushati, vechesi na pole njezin suxanj; ugrabiche te u ruke svoje, pak che te zaplesti u vicsne zanke. — Odtuda che sliditi sramota, bolest, siromashtvo, brigga, i kajanje.

Od shepertljenja oslabitoga, od obili razprokshitoga, od plandovanja umekshanoga, izgube xille jakost, a tilo zdravlje. — Danah xivota mallo bude, pak i to mallo hergjava glasa, tegoba uzmloxase, a nikakva poxallenja nenajde.

DRU-

DRUGI DIO

Nagnutja Csovicsanska.

PERVI CSLANAK

Uffanje, i Strah.

Ruxica, koja se je istom na pole odvila, nije tolikog mirisa, koliko nam je ugodno uffanje. — kada strah, i brigga nami se najvishe priti, tko te onda o csovicse! tiho razgovora: da nebi zdvoijo? nego uffanje. Ono je, koje je u nevoljah tebi uvik najvirnii drug. Ono ti se bash ko majka ditetu, kad poserne, u tugah tvojih sladko ulagiva, da bolu serdca tvoga uzterpljivie pribolish! — i da kod pritnje velikih nesrichah, opet u kollu csovicsanstva i uljudnosti stalan obstojish! uffanje ti je u xivotu tvomu o csovicse! toliko potribito, koliko sigurno znash, da xivot tvoj razlicsitima tegobama podloxan jest: i koliko vishe xelish, kod svih tegobah kripostan, i uljudan obstati. — Uffanje zadaje veselje, a pritnja, i strah uznemirljuju serdce. Kod svega toga nepripusti se uffanju, da te od pravice odverne, niti strahu, date od nje uplashi: tako csesh uvik pripravan biti svaki udes slobodno docsekati. Isti Strah smerti kripostnomu

nije

nije strah. Tko nishta zlocsesta necsini, neimase nikakva zla bojati. Il se maknula Nebesah, illi se protresla zemlja, pravedni brez svakoga straha, pouffano pravednoga Sudca ocsekiva. — Shtogod razumno nakanish csiniti, s'uffanjem pocsmi, akoli zdvojish dostati: a ono chesh lasno stvar uffanu i izgubiti. Neplashise s' izpraznim strahom niti se smuti od izmishljenih sablastih. Iz straha, mlogo putah, postaje nesricha: a koi se uffa, pokripljen u svomu nadanju bude — Kakogod purcse, kada se uplashi, glavu sakrie, a tilo zaboravi, tako strashljivi, kroz svoj vlastiti strah,. metje se u pogibel. — Mislishli shtogod da nije moguche: tako che tvoja slabost i ucsiniti, da nije; alli koi stalan obstoi, sve che teshkoche nadvladati.

Izprazno uffanje veseli ludoga, alli ga mudri i neima. U svakom poxelenju nekate razum, i umitnost prati, da shtogod neprilicsna nebi traxio dobiti: tako che ti se svako nakanjenje izpunniti; niti che te serdce boliti, da ti nije uffanje izpunnito. Ako te kadgod tvoje uffanje i privarri, nemoj zato serdcem upasti, nego misli onda, da neuljudna nisi ocsekivao nishta: i tako isto kripostne stvari uffanje, nek ti u oni csas dushu razgovori, i zadosta bude, dok se stvari srichnie lice ukaxe.

DRUGI CSLANAK

Veselje, i Xalost.

Nepustise u toliko veselje, koje bi tvoju pamet opoilo, niti u toliku xalost, koja bi tvoje serdce smutila.

Ovaj svit neima tako velikoga dobra, koje bi te sverhu svega podiglo, niti takva strahovita zla, koje bi te svemu svitu podloxiti mogło.

Pogledaj! eno kutja veselja, izvana nareshita, moresh ju po velikoj ciki, i pivanju poznati: domachica stoi prid vrati, sve prohodeche veselo poziva. — Ona se smije, piva, i glasno cicsi; zove, da dojdu, i okuse se veselja xivota; koje se |:kako ona kaxe:| samo pod nje krovom nahodi.— Alli nemoj nje praga prikoracsiti, niti se njegovim gostom pridruxiti.

Oni kaxu, da su dica veselja, smiju se i ukazuje se zadovoljni: alli budalashtina, i ludost vidé-se u svima dillih njihovih. — *Zlo* ide iz ruke, u ruku, i svaki csas upadaju u vechu złochu; pogibeli su je obasterle, a pokvarenje, i propast prozira iz pod njihovih noguh.

Njezina je kutja bash kao jedna zelena shumica, u kojoj po stabli ticsice sladko pivaju, a na zemlji ljute zmije, i serdite xivine gmizu, da te proxdru. — O budalasta veselja! o kratka nasladjenja! Projdi mallo kasnie pokraj iste kutje o csovicse! i smotrichesh; kako su se ona dica veselja, dica xallosti ucsinila! — Alli kakogod prikoredno veselje shkodi tebi o csovicse! tako te i velika xallost nesrichna csini. Pogledaj u onu dolinu xalosti, koja se od guste shume nevidi; u njoj ima pechina brige, i prikoredne xalosti; u njoj su persa od uzdisanja otekla; usta od mloge tuxbe zabolila, vrime prolazi nevolje samo csovicanske promatrajuch, i ludost mladosti oplakajuchi; nishta jim nije povoljno: tuxe, i placsu dan, i noch. — Alli nemoj se usuditi ni onamo ichi, jer che te otrovati. — Oni su svu snagu xivota u

vertlu

vertlu veselja, josh u cvitu mladosti svoje saxgali, da ikakva ploda ni bilige neimaju, a kamoli, da je koi do zriloche dochi mogao, —

Kako dakle odtisnesh se od kutje veselja, nemoj zabasati u onu dolinu xalostih, i suzah: veche uzmi sridnji put, koi che te priko jednoga lipa brixeljka u sivnicu pokoja dovesti; u njoj pribiva mir, sigurnost, i zadovoljnost. — Ona je vedra; alli ne po sve vesela; ona je zbiljna, alli ne mormora; ona gleda veselje, i xalost xivota podjednako.

Od onuda chesh viditi, kano s'jednog briga, ludost, i nevolju oniuh, koi su se kroz veselje serdca svoga pridruxili k'onima, koji su se veselju prikorednom, pivanju, i ciki pridali: kako oni u sumarnosti, tugi, i xallosti dneve svoje provode, promatrajuchi nevolje csovicsanske. — Tud chesh ova sva promotriti, nje xalliti, i sebe od bludnosti csuvati.

TRECHI CSLANAK

Ljutina.

Kakogod burra u svojoj silli stabla izadre, i pogled naravni pokvari; illi kakogod potres zemlje, vishe putah, cile varoshi porushi: tako i ljutoga csovika zlocha sve oko sebe uxbuni; pogibel, i propast cseka se od njegove ruke. — Promotri, i nezaboravi sam svoju slabost: tako csesh

i drugima njihova pomanjkanja oprostiti. — Nepusti se u ljutinu: jer to je toliko, koliko macs oshtriti, za ubiti svoga priatelja, illi samoga sebe ranniti. — Ako mala uvridjenja uzterpljivo podnesesh, derxati che te za pametna; akoli je zaboravish, nechesh se kajati. — Ljutit csovik izgubi ochutjenja; dokle si pri pameti, nek ti bude za nauk, i svittovanje: *Necsini nishtu u ljutini*, to je bash, kanda bi se brez vesla, il' jadra na more pustio, kad se najvechi talasi podignu. — Akoli je teshko ljutinu podnositi: tako je dakle pametno csuvati se od nje; bixi indi od svake prilike, gdi bi te ljutina obuzeti mogla.

Budala se ljuti sverhu nepristojne stvari, a pametni se smije. — Nemisli o osveti, ona che te mucsiti, i najbolja prignutja pokvariti. Pripravniji budi uvridjenja podnositi, nego povratiti, koi se misli osvetiti, upade sam u stupicu, i spravi si nesrichu brez potribe. — Budala se ljuti sverhu nepristojne stvari, a pametni se smije. —

Ako hochesh vatru ugasiti, nemetji slamme na nju: tako ako hochesh razserditoga xestinu ustishiti, tihomu odgovaraj; pak iz nepriatelja ucsiniti chesh si velikog priatelja.

Promisli dobro, koliko mallo stvarih imade, za kojebi se csovik ljutiti morao, i csuditi chesh se, kako se tko izvan budalah ljutiti more. — Csovik se iz ludosti, illi slabosti razljuti: alli spomenise, i poznatichesh, da se ljutina najvishe putah s'kajanjem svershi.

CSE-

CSETVERTI CSLANAK

Poxalenje.

Kakogod prolitje svakojaki cvit poradja, i veselo mu lice daje; a litto svakoj hrani zrilost dajuch polja uzorita, i vesela csini: tako nesrichnima saxalenje, i pomilovanje, blagodarnost ukazuje.

Koi drugoga xalli, csini sebe ljubezna, a koi drugoga poxaliti nezna, nije vridan sam poxalenja, i pomilovanja.

Kakogod blecsanje janjeta nemore onog, vishe putah, koi ga kolje, na miloserdje krenuti: tako i potriba drugiuh ljudih nemore serdce nemillostivoga na poxalenje ganuti; alli suza onoga, koi saxaluje, sladjaje od meda. — Nemoj ushi zacsepiti, kad siromah moli, niti otverdni serdcem pri teshkochi, i xallosti pravednoga. Kad sirote tebe zamole, kad su udovice u glavu ubite, ter suze prolivajuch pomoch ishchu, o smilujse! na njihov placs; pak pruxi tvoju ruku, potribitima, i zapustitima.

Kada gologa putnika brez kutje, na putu dershchuch od zime smotrish, ukaxi blagodarno serdce, pokriga krilami ljubavi csovicsanske, daga od smerti obranish, da tvoja Dusha xivi.

Kada siromah u bolesti, uzdishe, i nesrichni u tavnici gine; illi sida glava svoje oslabito okko za poxalenje k'tebi podigne: kako bi ti mogao u obilnosti, i veselju xiviti, njihovu potribu nehajati, niti te njihov placs na miloserdje krenuti?

PETI

PETI CSLANAK.

Ljubevne Poxude.

O Mladichu! pazi serdce tvoje, csuvajse dobro od primamljivanja necsistoche; pak nedaj se nikako, da te pogan svojom lukavshtinom, na bludnost primami: jer iz lude poxude izgubiti chesh razum, i kripostnu volju, i kada mislish da si u svitlosti, upasti chesh u najvishje tminne necsovicstva, i zloche.

Nasladjenje, od koga scinish, da nishta na svitu vridniega neima, jest kano jedan dim, koga dok smotrish vecsega nestane! — a ono, shto te najvishe na necsistochu vabi, jest priki put izgubljenja tvoga. Pitaj narav! i ona cheti ista kazati: da se u ovom necsistom dillu, razum najvishe protivi tilu, i nepristance shnjim boj bije. Nepridaj dushu tvoju njezinoj sladkoj ponudi, jer shto ti se lipo iz napolja vidi, ono je punno otrove neizlicsljive: — Ticsar, kad ticsicu hoche da uffati, sladko joj piva.

Ti pako o razumni stvorru! nepridaj se njezinu sladkomu primamljivanju, niti slushaj nje varranje, jer che te svojom lukavshtinom u vicsno izgubljenje stermoglaviti. —

Vrillo zdravlja, iz koga tvoja zadovoljnost izvira, berzo che prisanuti; pak che onda svako veselje pristati. U prolitju xivota tvoga pribushiti che tebe starost, a u zorru danah tvojih veche che sunce uzorite mladosti tvoje zajti, a tko che te onda tuxna poxaliti?

Alli

Alli kada kripost, csistocha, i poniznost jednoga cseljadeta sja, prilicsna je sjajnima zvizdama: njezino kratko smianje prilicsno je cvatuchoj ruxici, nje je oko csisto, kano oko gerlice, istina, i serdcsanost pribivaju u nje serdcu; dihanje njezino prilicsno je mirisu karamfila, svaka rics najmanja, premda poshtene shale minja lice, i po gled njezin: koja ocsito ukazuju, da je pravedna, i fale vridna.

TRECHI DIO.

Od xenskih Duxnostih.

Poslushaj draga kcherco nauk mudrosti, i usadi upravu istine duboko u serdce tvoje: tako che te derxanje tvoje, josh milliu, i ljubezniviu ucsiniti, pak che lipota tvoja, kano ruxica, i kada veche uvene, svoj miris od sebe davati.

Kada u prolitju xivota tvoga, u najlipshem cvitu mladosti tvoje, narav ti ljudske poglede prishaptivati pocsme, a ljudi te razpushtjeno promatrali budu: neslushaj njihove laxljive ricsi, csuvaj dobro serdce tvoje, jer si onda u velikoj pogibeli poshtenja i sriche tvoje.

Promotri: da si stvorita drug jednog csovika, a ne suxanj njegovih poxelenjah biti, niti njemu u poxudah sluxiti: veche u poslu pomagati, u xalosti ga veseliti, brigu njegovu s'ljubavjom oblakshavati,, i kuchno brimme druxno shnjim diliti.

Koja

Koja je ono, koja no muxa pridobila, u ljubavga csistu pritegla, i shnjime vlada?

Eno je: ide kano s'divicsanskim pogledom, pravedna na serdcu, csistoga pogleda, i lipe punne poshtenja ricsi; ruka joj traxi posla, a noga netexi kojekuda shetatise.

Nje je hodilo csisto, i priprosto, nje je jillo razgovetno, poniznost, i mir krune nju. — Nje su ricsi kako med sladke, i poshtenja punne; odgovori postidni; i istiniti; poniznost, csistocha, i mudro popushtjanje, njezin je nauk; mir, i blagosov, nje je platja. Razum ju vodi, a kripost slidi; umitnost joj sviti; na desnu poniznost, iz ocsiuh krotkocha, i ljubav, kano zrakke suncsane udaraju, a shutljivost kano misec siddi na cselu. — Jezik nestidna csovika umukne prid njom; prama nje kriposti zapovidamu poshtenje shutiti. — Kada ogovori od jezika, do jezika, suprot iskernjega dobru glasu titraju, ona shuti, izvan ako joj ljubav izkernjega usta otvori. — Serdce joj je pribivalishte dobrote, pak od drugoga nishta hergjavog ni misliti nezna.

Blago csoviku, koga drug postane! blago ditetu, koga matti bude.

Ona nastoi kod kutje, i tud se uxiva mir, mudro zapovida, i slushase. Ranno ustane, promotra poslove, i svakomu svoj posao mudro naredi. Kutjanska brigga nje je najveche veselje, o kojoj ona najvishe nastoi, pak lipotu, i zashtedenje viditi je u njezinoj kutji. Nje kutjno derxanje csini muxu poshtenje, pak radostno slusha, da se fälit mora. Dicu ucsi mudrost derxati, i onakose vladati, kako se ona vlada. Mladjima je nje rics zapovid, a namignutje okka ucsi pokornost. Ona

rekne,

rekne, a mladji tercse, ona namigne, i ono je ucsinito: jer zapovid ljubavi nahodise u nje serdcu, a nje dobrota daje hitrinu nogama njihovima. U srichi, nije ohola, u nesrichi izlicsi ranne xalosti s'uzterplenjem, i tako je za svaki udes razgovor dvora svoga. Suprotivshtine muxeve svittovanjem oblaksha, i millovanjem utishi, jer ju u svakome mistu plemenito serdce prati; serdce csovika njezina stoi u nje ruku, pak se razveseli i pojacsi po nje svittu. — Blago csoviku, koga xena bude, blago Ditetu koga Matti nazovese.

CSETVERTI DIO

Rod

PERVI CSLANAK

Od drugovah xenidhenih, illiti Takmenih.

Uzmi tebi xenu, i slushaj uredbu boxanstvenu: uzmi xenu, i budi vridno udo obchine; ali dobro promotri, i nemoj nagliti: jer od sadáshnjeg izabranja slidi dojducha tvoja sricha.

Ako ona mlogo vrimena troshi, na svoje kittenje, ako je zaljubita u svoju lipotu, ako rad slusha, kad ju fale, ako se mlogo smie, i glasno govori,

vori; ako se mallo u otcsinoj kutji zaderxaje, i na ljude csesto, i razpushteno pogleda, makar lipa bila, kano izlazeche sunce, odkreni ocsi tvoje od nje lipote, i noge od nje stazah; pak nedaj se, da te nje lipota primami, i zaplete, jer chesh tvoju naglost gorko a i dugo plakati. —

Akoli najdesh kod nje krotko vladanje i ljubezno serdce; bistru pamet kod lipa uzrastjaja, vodi ju k-tvojoj kutji, ona vridi tvoja priateljica, tvoja sprovoditeljica, i gospoja tvoga serdca biti. Ljubi ju serdcsano, kano dar nebeski; dobro vladanje prama njoj, neka joj u serdcu bude: ona je tvoja kutjanica, ukaxi joj se zafalan, da ju tvoji mladji k-tomu vishe slushaju. Brez uzroka nje prignutju nemoj se suprotiviti: onabo s'tobom dili brigge, neka dili indi i veselje. — Nje pomanjkanja millostivo kudi, i nje pokornost nezaktivaj sillom. — Pouffaj tvoja skrovita nje serdcu, njezino je svittovanje virno, i nechete privariti. — Budi nje loxnici viran, jer je ona virna drugarica tvoja, i matti tvoje dice. Kad ju xallost, illi bolest popade, ukaxi joj se millostiv, i ljubezan; jedan tvoj pogled ljubeznoga poxalenja, i ljubavi tvoje, vishje che hasniti, i bol polakshati, nego likovi deset likarah. — Promotri slabost spola ovoga, pak nebudi prama nje sillovit, nego se spomeni tvojih vlastitih pomanjkanjah.

DRU-

DRUGI CSLANAK

Otac.

Ti koisi Otac, promotri velikochu stvari, koja je tebi po tomu zaloxita. — Ti si duxan plod tvoj odhraniti, i namistiti. — Ovo te dillo ljubavi, i duxnosti otcsinske, i nerazloxite xivinice svojim izgledom, ucse.

Tebi nije slobodno s'plodom tvojim po tvojoj volji okretati; — duxnost ti ga postavlja na krilo, i na ruke, da ga pazech srichna oderxish.

Od tvoga nastojanja visi, da, sin tvoj veselje illi xallost, illi tegoba xivota tvoga, hasnovito, illi mallovridno, i shkodljivo udo obchine bude! — Podaj ga u vrime na nauk, i napunniga naukom istine: koja che biti temelj doshaste sriche njegove. Nastojga u kriposti izverstita ucsiniti, da ne samo csovik se zove, nego i vridno udo svakoga kripostnoga druxstva bude. —

Na prignutja njegova imaj pozor u ditinstvu; upravljaj ga, i nedopusti, da kakovo hergjavo nagnutje shnjime raste; shto bo lipom sad moresh izpraviti ricsjom, nezapusti: da te nebi kasnie mlogo gorkih suzah koshtalo. — Pogan sin jest sramota otca svoga: alli dobar csini poshtenje njegovoj sidoj glavi. — Zemlja je tvoja, uredi ju dobro: a kako ju uredish, i sime usiesh, onako che i roditi. — Nejaka razsad mora vertlara imati, a shto pomnjivieg, to je bolje za nju. Ucsi ga pokornost, on che te blagosivati; ucsi ga razumnost: neche se stiditi; ucsiga zafalnost: tako che znati dobroscinstva s'hasnom primiti; ucsiga ljubav izker-

njega

njega: tako che znati i drugiuh ljubav shtimati; ucsiga razloxnost: tako che mu zdravlje priatelj biti; ucsiga umitnost: pak che srichan biti; ucsiga pravicu, pak che ga nebo, i zemlja slaviti, a serdce che mu mirno obstati; ucsiga istinu govoriti: neche ukoran, i sramotan biti; ucsiga marljivost, tako che mu se imanje uzmloxati; ucsiga zadovoljnost: tako che s'mallim imanjem srichan biti, njegova se pako volja izplemeniti; ucsiga promotrenje, pak che mu xivot lagan, i hasnovit biti, ucsiga i ricsjom, i dobrim izgledom tvojim, a ucsiga strah Boxji, tako che mu xivot, i smert blaxena biti.

TRECHI CSLANAK

Sin.

Od stvorenja Boxjega ucsi mudrost Csovicse! i budi pomljiv, na onaj nauk, koga ti daje:

Idi sinko u pustinju, promotri mladoga rodu; i ucsi se od njega poshtovati Roditelje tvoje, o! kako nosi ondi vrimeshna otca svoga na krili svoji, on donosi u svomu kljunu svojemu starom otcu jillo, hrani ga veche oslabljena,

Ljubav ditinja millia je od smirisa tamjana; josh millia, nego ikakvi mirish ovoga svita. —

Budi dakle zafalan tvomu otcu, jer od njega xivot imadesh: a materi tvojoj, jer te je s'mukom nosila, a s' pogibelom xivota svoga porodila.

Slushaj otcsine ricsi, jer dobro po te govori: budi pokoran njegovu opominjanju, jer iz ljubabavi izlazi. On je za uzderxanje tvoje brinuose; onje za tebe dobro namistit nastojao: poshtuj dakle njegovu starost, i nedopusti, da njegovu sidu glavu tkogod nedostojno uvridi, jer bi to i tvoja sramota bila.

Nezaboravi tvog ditinstva slabost, pak pripomozi one oslabite roditelje tvoje, koi su snagu svoju hranuch tebe izgubili; i hrani ji, kada ji snaga xivota izpusti: takoche se njihove side glave u miru u grob spustiti, i za veliko tvoje poshtenje naslidovati che tvoja dica tvoj izgled, pak i tebi che to isto s'ditinskom ljubavljom ucsiniti. —

CSETVERTI CSLANAK

Bratja, i Sestre.

Vi ste dica jednoga otca, koga je briga vas odhranila, i persa jedne mattere doilasu vas. Iz ljubavi dakle morate u slogi, i jedinosti xiviti: da mir, i sricha u kutji vashega otca pribivati more.

A kada se po svitu razspete, spomenitese vashega kervnoga rodstva, koje vas u ljubav, i slogu pritexe: pak nemojte drugomu vishje, nego svomu vlastitomu rodu nagnuti biti.

Ako ti je brat nesrichan, pripomozi ga: ako je tvojoj sestri zlo, nemoj ju zapustiti: tako che imanje tvoga otca svu njegovu porodicu lipo namistiti

stiti, i njegova slava, i na drugomu svitu, u dobroj serdcsanoj dici cvasti, a otcsinski blagosov hoche se opet u vashoj ljubavi ponoviti. Ovo podpunnu srichu tvori; ovo csini: da che grancsica vashega pokolenja, jedna iza druge dugo cvasti, i obchini ugodni miris svakiput doniti.

PETI DIO

Razlicsite slucsajne Osobitosti.

PERVI CLANAK.

Mudri, i Neumni.

Darovi pameti jesu blago Boxje; od koga on svakomu onoliko udili, koliko za dobro vidi. — Ako teje s'mudrostjom nadario, ako ti je tvoj razum s' poznanstvom istine obilnie razsvitlio: tako podili neumnima za svitt,a mudrima za tvoj vlastiti napridni nauk; i nestidi se primiti od mudrii nauk, i svittovanje.

Prava mudrost nigda se oholo, i izprazno nenapinja; odkuda je lasno plitkoznanca poznati: — Koi samo priliku traxi laxljivu robbu pameti svoje ranie prometniti: da mu nepropade.

Mudri dvoumi vishe putah, i promini svoje mislenje: neumni koliko manje dvoumi, toliko

vishe tverdovkoran u svojoj malloumnosti ostaje; On zna sve, samo to nikako dokucsiti nemore: da nishta nezna.

Oholost praznoga znanja jest pogerda: a mlogo berbljanje ludost sverhu svih ludostih; pak opet pristoise csoviku pametnomu, njihovu napostidnost uzterpljivo poslushati, kraj toga xaliti, da su tako ludi. — Nemoj se oholo napeti, i faliti se svojom osobitom mudrostjom: najbistriebo csovicsansko znanje ima niku sinnu slabosti. — Mudri poznaje svoju slabost, pak s'otoga je ponizan, i netraxi fale: a ludi zagledase u svoj plitki razum, pak misli, da mu nitko nije prilicsan; rekne shtogod, pak drugi se smiju, a on se u tom nasladjuje. — Dicsi se malima stvarma, a od onih, koje je sramota neznati, nishta nezna. Stazom ovake mudrosti najde ludost, pak stid, i ruglo docseka. — Mudri okrene svoju pamet na poznanstva; veselise, da se pobolshaju, meshtrie, i zanati: pak obchini hasniti nastoji, poshtenje ima. — Kod svega toga derxi kripost za najvechu mudrinu, i iztraxivanje blaxenstva jest najosobiti nauk njegova xivota.

D R U G I C S L A N A K

Bogati, i Siromasi.

Blaxeni csovik, koga je Bog s'bogatstvom okrunio: alli mlogo srichnii, koi ovi plemeniti dar Boxji umitno potribovati znade.

Csovik

Csovik, komu je Bog bogatstvo, i millostivo serdce udilio, da ga spasonosno upravlja, jest osobiti dar milosti shnjim zadobio; njegovo bogatstvo veseli ga, jer ima nacsin dobro csiniti. — On brani siromahe, kojima se krivica csini: neterpi da se slabi progone. — on motri, gdi je potriba, i nevolja, pomogne pametno, i netraxi fale. — On daruje zasluxenja, i nastoji, da napriduje svako dobro nakanenje. Misli, da odvishak njegove terpeze, jest bashtina sirotah, zato uboge oko sebe rada motri, i po imanju svomu radajim dili. — Njegovo dobro serdce nesmutise, zato, shto se njegovo imanje kadshto priokretje.

Alli teshko onomu, koi svoje bogatstvo uzmloxava, i veseli se, da ga on sam, a nitko drugi neùxiva; koi lice siromaha smuti, i za znoj njegova csela nemari.

On obogati pritiskujuch druge, a shto njegov brat propada, 'zato ni mallo neche da znade. — Suze sirotah pije, kako mliko, placs udovicah njemu je razkoshje: serdce mu je otverdilo od novcsene ljubavi; nikaki placs sirotah, nikaka potriba udovicah nemore ga ganuti; ali ga prokletstvo nepravde slidi, pak xivi u jednakostajnom strahu: jerbo je ovo naravni plod nepravde.

Grixa njegove dushe, i poxuda robiti, osvetjuje mu se za ono, shto je on drugima ucsinio. — Pak jelli tako zlo siromashtvo, kaka je grixa svisti ovakog csovika?!.

Siromah se pako brez mloge brigge veseli, i ráduje: jer ima kotomu mloge uzroke. — On u miru sidne, kod svog zalogaja, kod njegove terpeze neima prilizavacah, niti zdillolizah. Njega nezabuni napast podloxnika, niti ga s' proshujom tko

mucsi,

mucsi. — Poslasticah, kano bogatac, neima, al' ga ni bolesti nepohode. — Teda mu nije kruh sladak, koga jide? zar neugasi xedju voda, koju pije? dalli josh bolje, nego bogatoga njegovo skupo pitje. — Posao mu uzderxaje zdravlje, i dobro spava, koi nije linac. — Poxelenjah velikih neima, derxise priprosto; pak mir, i zadovoljnost sladja su njemu, nego sva bogatstva, i stanja visoka.

Bogati dakle neka se s' bogatstvom neponosi; a siromah u siromashtvu neka nezdvoji: jer blagosov Boxji svakomu stanju, u komu csovik kripostno xivi, blaxenstvo udiliti znade.

TRECHI CSLANAK

Gospodari, i Sluge.

Nemoj se tuxit, ako si sluga, na Sluxbu, jer i ona je od Boga na zemlji odrodjena, a nije bash ni brez koristi: jer neimash skerbi, ni brigge barem sadashnjega xivljenja. — Poshtenje jednoga sluge jest virnost: njegova je najvecha kripost poniznost, i pokornost.

Budi uzterpljiv, kada te Gospodar opominja; illi kad te csimgod ukori, neodgovaraj: a tvoje mucsanje i poniznost nechese zaboraviti.

Tvoje je vrime, al posao jest tvoga Gospodara. Nevaraj ga u tomu, jer te zato platja, da te pravda Boxja za tvoju lukavshtinu nedostigne.

A ti Gospodaru! budi prama slugi pravedan: ako mislish virnost od njega imati: jer kako

ko bi ono od drugog traxio, u csemu sam uljudan nisi?

I sluga, kako csovik, zna i ositja svaka: òshtrocha i silla more ga pristrashiti, alli mu ljubav prama tebi zadati nemore.

Karaj ga dobrostivo, pametno, i dostojno: pak che tvoje opominjanje u serdce primiti, i duxnost njegova razveseliti che ga.

Od zafalnosti virno che ti sluxiti; iz ljubavi dragovoljno che te slushati; alli i ti njegovu pomlju, i virnost naplatiti nastoj: da lakomca ruxni glas nestecsesh.

CSETVERTI CSLANAK

Vladaoc i Podloxnici.

Ti nadareni od Boga! koga su ljudi tebi prilicsni jednoskupno na visoko stanje podigli, i za Vladaoca sverhu sebe istih postavili, promisli velikochu tvoga zaloga, i vechma se brini za izverstnost, i uffanje njihovo, nego za poshtenje, i visinu tvoga pristolja.

Ti si Kraljevski obucsen, i sidish na tvomu pristolju, Kruna velicsanstva kruni glavu tvoju, macs moguchstva u rukuh je tvojih: alli ota osobita zlamenja nisu ti za tebe sama data, niti za samu tvoju korist: veche za hasnu sve kraljevine, i puka tvoga. —

Podloxnikah sricha, i blaxenstvo jest tvoja dika, a njihovo virno serdce jest tvoje blago neprocinjeno: — Duh visokoga vlastelina, uzdignut

je

je kroz njegovo visoko stanje: on odlucsuje velike stvari, i gleda druge poslove, koi su njegovoj moguchnosti pristojni, i bdi za dobro kraljevine svoje. Pametno promatra svoj puk, traxi vridne, i mudre ljude, iztraxuje mislenja njihova, i slusha umitna vicha njihova. Nastoji, da i istoga puka, premda podalekog, mnenja poznade, za svoju i njegovu korist. — On razdiljuje sluxbe po zasluxenju, i darovma boxjima. O! kolika je sricha, gdi sluxbu kakvu virni njegov dvoranin upravlja! Gdi sudac onako pravicu csini, kako ona glasi! Vladaoca dobrog oko pazi, da ga koi milli priatelj prikorednom ljubavjom nezavede s'puta pravice. — Pervi dvoranici njegovi mudri jesu; stareshine puka pravicsni. Meshtriama veselise, i one cvatu, znanstva posije, i napriduju. S' naucsnimah, i oshtroumnimah ljudmah rad se zaderxava, uxexe u njima kripostno naslidovanje: pak njihovi poslovi uzvise glas njegova vladanja. — Nastojanje tergovacah za tergovinu rashiriti, vishtinu kutjoderxanja, poljodilacah, oshtroumnost zanatxiah, i uzdignutje naukah slavi, i svakoga dariva, svojom blagodarnom rukom. —

Naseljiva derxave, nacsinja ladje, otvara putove za polashnicu. — Njegov puk sve bogatii biva, i njegovo Kraljestvo postaje moguchnie. — Uredbe pravicsne, i razumne izdaje; njegovi podloxnici uxivaju trud svojih rukuh u miru, i sricha jim je, da se njegove uredbe obsluxe. Odlucske svoje temelji u millosti, al pedępsa i zlocsince po njihovom sagrishenju. — Kadmu tuxbe dojdu od podloxnikah, dragovoljno poslusha, on stegne ruke njihovih progoniteljah, i oslobodi ji od njihova kervolocstva. Zatoga puk njegov derxi u

poshte-

poshtenju, kako otca, i u svemu onomu, shto uxiva, za svoga odvitnika. Ljubav puka prama njemu uxge ljubav u serdcu njegovu prama obchini, i najvecha mu je briga svoj puk srichan ucsiniti. Puk u serdcu nemormora protiva njemu, podbune nepriateljah njegovih nisu kraljevstvu njegovu pogibeljne: jer su mu podloxnici virni; oni ga brane, kako jaki zid, mloxtvo vojske dushmanske razpese prid njima, kako pliva od vitra. Mir, blagosov, sigurnost, jest platja virnosti puka njegova, a moguchnost, dika, i sricha ſtemelje pristolje njegovo.

SHESTI DIO

Skupshtinske Duxnosti.

PERVI CSLANAK

Blagodarnost.

Kada ti, o sinu svita i vrimenah! tvoje vlastite slabosti; i potribe dobro opazish, pripoznaj i slavi Dobrotvornoga, koi te je nadario darom pameti, i govorenja, pak te u skupshtinu metnuo razumnih: da moresh nemochan Pomoch u potribi primati, i drugomu s' dikom do groba ukazivati; shtono zlamenje druxbene duxnosti ljubezno medju sobom izvershivati. —

Tvoja

Tvoja hrana, tvoje hodilo, koje te od vitra, i metjave brani, tvoje pribivalishte, tvoja obranna od zlochah, tvoje uxivanje veselja, mira, i xivota nemisli dasu porodi choravih prigodah: nego sva ova moresh pomochi drugiuh ljudih zafaliti; i to sve, samo u skupshtini xivuch moresh imati. Tvoja dakle duxnost jest, za dobro druxtva pashtritise, i ostalima ljudma priatelj biti, kakogod tvoja korist jest, da drugi ljudi tvoji priatelji budu. — Kakogod ruxica od naravi miris daje, tako priatelj csovicsanski brez svakog usillovanja, staze blagodarnosti za sobom ostavlja. On uxiva mir, i zadovoljnost dushe svoje, i veselise sverhu sriche izkernjega svoga. On ozloglashenja slushati neche; pomanjkanja, i prigrishenja drugih ljudih mucse njegovo serdce. On nastoji dobro csiniti, i za ovo priliku traxi, progonstvo drugoga nastoji odvernuti, i sotim veseli serdce svoje. Vlastita ma pamet i zaktivanje kazuje, shto drugi xeli, shto druge srichne csini; i njegova izkrenost iz velike ljubavi nastoji i xeli, da se svakoga kripostna xelja izpunni, i da svi srichni budu.

DRUGI CSLANAK

Pravica.

Mir skupshtine izlazi iz pravice, i vlastita korist svakoga od sigurna uxivanja svega svoga imanja. Razgovetan budi u tvomu poxelenju: pak neka te pravica upravlja; nemoj leptiti za imanjem tvoga izkernjega, i promisli, da njegovo imanje nemore

tebi

tebi blagosovno biti. Nedaj se priobladati napasti: da te kako uvridjenje podbode, izkernjega xivot uznemiriti. Nemoj postavit tvoju ruku na njega, za osvetiti mu se, ako bi te na to bash i sam u ljutini pozvao: da buduchi sam svoj sudac iz vlastite prikoredne ljubavi, uredbe pravice nepotlacsish. Nemoj njegòva stanja ozloglasiti, a josh manje krivo svidocsanstvo rechi: da blagosov, i srichu tvoje kutje sotim neizgubish. — Ne nagovaraj sluxcse njegovo, daga privari, illi ostavi, o! i shto je najpogerdnie: nemoj druga njegova nastojati u grih uvesti, da se tebi to isto nedogodi: jer to je muka, koju samo Privisoki svojom neizmirnom dobrotom oblakshati more. — U postupavanju tvomu s'ljudma tako budi pravicsan, i viran, kako xelish, da oni stobom budu, akoti je shtogod pouffano, viran budi! niti u najmanjem privarri onoga, koi se je na te spustio: jer znaj! da je kod Boga nevirnost, i izdajstvo vecha zlocha, nego kradja. —

Nemoj siromaha pritiskati, jer je dosta od svoga siromashtva pritisnut, i ubien: niti poslenike za najam privariti, jer chesh tebi najvishe shkoditi. Prodajeshli shtogod zarad dobitka, poslushaj vishe shtoti svist shapche, nego zla poxuda vrimeshnog dobitka: pak budi s'malim dobitkom zadovoljan; nemoj nerazumnost kupca sebi za korist ucsiniti, i njega privariti, ako nechesh sam privarren biti. Plati shto si duxan, jer onaj koi je tebi pouffao, osloniose je na tvoje poshtenje: pak njegovo zaderxati, jest neposhteno, i krivicsno.

Najposli smisli, i promotri na proshasta dillovanja tvoja: pak ako vidish, da si gdigod skrivio, i falio protiva pravici, a kajse, i stidise; i nadoknadi

doknadi shto berxje sve ono, shtosi krivo ucsinio; i to makar bilo iz poslidnjega tvog imanja: jer ovo je samo nacsin! nesrichi doshastoj uklonitise.

TRECHI CSLANAK

Dobrovoljnost.

Blago csoviku, koi je simme dobrovoljnosti u svoje serdce posiao; ondi che izniknuti ljubav csovicsanska, i blagodarnost.* Iz njegova serdca izvirat' che vrillo dobrote, i razlivati che se na razkoshje, i korist csovicsansku, siromahe che u Potribi pomagati; radovati che se zlo izkorenuti, i shtogod ucsiniti za korist, i srichu csovicsansku. Izkernjega kuditi neche, niti viruje: da ima nenavidnost, illi nepriateljtsvo; od ozlogashenja, i nespominja se, da ima.

Uvridjenja oproshtja, i zaboravlja osvete, a zlobe nigda nenosi u serdcu. Zlo zlim nevratja; na nepriatelje nemerzi, nego ji priateljski za njihove krivice opominja. — Briga, i Muka drugih ljudih kretje ga na poxalenje, nastoji, njima i u pol nochi u pomoch biti, pak veselje mu naknadi njegov trud, da mu je za rukom izishlo. Razljutite ljude pomiri, i ucsini, da med njima zloba, i nepriateljstvo pristane. Mir, i jedinstvo dobrovoljnostjom svojom i u istom komshiluku uzderxava, pak slave ga, i blagosivaju svikoliki dok muje uspomene.

CSE-

CSETVERTI CSLANAK

Zafalnost.

Kakogod grane masline, i ostali stabalah — povratjaju sok xilli, od koje su ga dobile; kakogod potoci povratjaju vode u more, od koga su ga njihova vrilla primila: tako se zafalni csovik raduje, da more dobrocsinitelju svomu ono dobro, koje uxiva, kakogod povratiti. — s'veseljem pripoznaje primito dobrocsinstvo, i vladase prama svoga dobrocsinitelja s'pozniznostjom, ljubavjom, i prostimavanjem. Ako nije moguch vratiti dobrocsinstvo, a onga u serdcu obderxi, niti svoga dobrocsinitelja do smerti zaboravi. Ruka blagodarnoga prilicsna je oblaku nebeskom, koi svojima kapljicama xitto, cvitje, zelje, trave, i vochke natapa: a serdce nezafalnoga prilicsno je pustinjam piskovitim, koje onu nebesku vlagu proxdiraju, a nikaka ploda nedonose. —.

Nemoj srichnoga dobrocsinitelja nenaviditi, illi primiti dar zanikati: jer, kakogod dobrocsinstvo, tako i ponizna zafalnost serdce krene, pak Bogu, i ljudma jest draga. Od ohologa i lakomca nemoj dobrocsinstvo primati: jer che te oholi iz svoje izpraznosti zastiditi, i osramotiti, a lakomca, niti 'chesh s'najvechom poniznostjom, niti csim drugim zasititi.

PETI

PETI CSLANAK

Istinitost.

Ti, koise samo u istini nasladjujesh, koi nju ljubechi, sladkima nje sincxiri svezat jesi: ostani joj viran; nepripusti, da te svit, viar, il' vrimena od nje odtisnu; jer samo stalnost ove kriposti s'poshtenjem okruniti che tebe. Koi priatelj ove kriposti jest, onoga jezika koren, i temelj jest kripostno serdce, lukavshtine, i privare neima u njemu, kod laxih zaperxa ti se, i smuti, a istinu govorechi bistro gleda. —

Vridnost svoga stanja s'istinom obderxi, kano vridan csovik, a nepushtja se u laxi, i lukavshtine. — Vazda je jednak, nigda smutit, slobodno istinu govori, a lagati stidise. — U njemu neima poganog, i opakog varranja: veche shto usta govore, ono serdce misli. Razumno, promotreno usta otvora, s'obzirom govori, i pravice se derxi. — Priateljski svittuje, ocsito kudi, i shto obecha, derxi podpunno. — Alli je serdce liporicsca zatvorito; on svoje ricsi zahodi istinom: a privarra dillo je osobito njegova xivota. U tegobi smije se, u veselju placse: zato i ricsih njegovih nishta se razabrati pravo nemore. U tmini kano kertica radi, i misli, daje siguran; alli se opet na svitlost izmetne, izdade sam sebe, i ukaxu se laxi njegove s'velikom sramotom. Sillovno dane probavi; njegov jezik, i serdce uvik su u neslogi; rad bi se

nazvati

nazvati vridan csovik, i mlogo derxi na svoju himbenost.

Budalo! nebi tolike muke imao, da csinish ono, shto bi rad bio, da ljudi od tebe misle, koliku imash, za neukazatse: tko si? A pametni che ljudi s'tvojom se lukavshtinom podsmijavati, i kad pomislish, dasi siguran, bash onda che se tvoja lukavshtina odkriti, pak che te perstom pokazivati, i za sperdnju derxati.

SEDMI DIO.

Zakon.

Samo je jedan Bog, Pocsetnik; Stvoritelj; Vladaoc nebesah, i zemlje, svemoguh vicsni, i nedokucsljvi.

Sunce nije Bog, alli je najplemenitie njegovo dillo od stvarih, koje ocsima mirrimo: svit prosvitljuje svojom jasnostjom; vruchina njegova oxivljuje sva ona, koja zemlja daje. Csudimuse, kakoje stvorenje, i alat Boxji; alli mu se nemoj klanjati.

Onomu samomu Najvishemu, Najmudriemu, Najdobrostiviemu dostoise najvecha sluxba, najponiznia molitva, najvecha fala, dika, i slava.

Tko je nebesa rashirio? tkoje zvizdama put ukazao, i ovim putem ichi zapovidio? tkoje ve-

likomu

likomu moru brigove metnuo, koje prichi nemore? i tko zapovida oluji mucsiti? tko zemlju potrese, i narodi dershchu? tko strilju svoju hita, a nemirni derhtaju: csia rics svit stvori? csia 'ga ruka raztvoriti more?

O! pripoznaj velicsanstvo Svemoguchega: ne serdi ga, da nepoginesh. — Providjenje Boxje bdię sverhu sviuh stvarih; on vlada, i upravlja sva neizmirnom mudrostjom. On je uredbe za vladanje svita sloxio, i svakomu stvorenju upravu csudnotvornu naredio, pak svakoje poslushno po naravi svojoj.

U dubljini znanstva njegova sve mu je poznato; skrovitosti dojduche njemu su otvorite; mishljenja serdca tvoga njemu su odkrita. On je znao tvoje odluke prie, nego si ti pomislio. — Njemu se nishta iz nenada nedogodi: sva bo su mu sadishnja; nishta proshastoga, niti dojduchega kod njega ima: nemoresh dokucsiti nacsin njegova sveznanstva; zato s'poniznostjom i strahom poshtuj njegovo sveznanstvo; i poklonise s'velikom pokornostjom njegovu vladanju.

Gospodin je millostiv, i blagodaran: on je svit iz millosti, i ljubavi stvorio. Dobrota njegova prozira i sviuh dillah njegovih, on je vrillo osobitosti, i srida izverstnosti. Stvorenja rukuh njegovih ukazuju dobrotu njegovu, i sve uxivanje njihovo glasi njegovu slavu. On njima daje lipotu; uzderxava s'hranom, i zadovoljnostjom od jednoga narastjaja, do drugoga.

Podignimo ocsi k' Nebu! tu sja njegovo Gospodstvo: bacimoje na zemlju! nachi chemo njegove dobrote punnu: berda, i doline vesele se, i piva-

pivaju: shume, gajevi, lugovi, vode jecse njegovom falom, i slavom.

Alli je tebe csovicse! osobitom millostjom nadario, i tvoje stanje sverhu svih stvorenjah uzvisio: daoti je razum, gospodarstvo obderxati, i posvidocsiti: s'razgovorom te je nakittio, da u skupshtini pametnii i srichnii moresh biti; a dushu je tvoju imanjem promotrenja uzvisio, da moresh njegove neizrecsene, i nedokucsljive Izverstitosti promishljavati, nje moliti, njima se klanjati; a zapovidi, koje ti je za uredbu xivota ostavio, tako je izmirrio, da pokornost prama njih donese ti napridak.

O! blagosivaj dabrotu zafalnima molitvama, i pismama; promisli csudesa njegove ljubavi u miru: dati se serdce u zafalnosti, i poznanstvu raztopi; usta sa serdcem sloxita falega, i mole; a dillovanja tvoga xivota ljubav, i posluh pram njegovih zapovidi ukaxu.

Gospodar je pravicsan, i svit che pravicom, i istinom suditi. On je svoje zapovidi iz ljubavi, i milosti dao; pak che pristupljivce doisto pokarati.

Nemisli neumni csovicse! shto je tvoja pedepsa zaostala, da je Gospodinova ruka ukratita; niti se uffaj, da neche zlocha tvoja pokarana biti. Svaku tajnost serdca oko njegovo vidi; niti gleda na csovika, niti na stanje. Mali, i veliki; bogati, i siromasi, mudri, i ludi bitiche, kako dusha tilom se razstavi, jedan kako drugi od sudca Boxanstvenog suditi: i svaki che po zasluxbi platju dobiti. Onda che se nemirni uplashiti, i derhtati; a pravedni se sudu radovati, i veseliti.

Bojse dakle Gospodina, i idi putem, kogati je pripisao.

Razum nekate opominja: uztegnutje uzda: pravica ruke upravlja: blagodarnost serdce uxexe, a Zafalnost prama neba bogoljubnost usadi.

Ovo che te u ovom umerlom xivotu srichna ucsiniti, i posli smerti u pribivalishta Boxja vikovicsnjeg Spasenja dovesti. —

OSMI DIO

Promotranje csovicsanske Slabosti.

PERVI CSLANAK

Izpraznost.

U serdcu csovicsanskomu dvoumnost je snaxna; nerazloxnost tura ga, kud hoche: zdvojenje nahodi sebi misto: strah ukazuje se ocsito: alli izpraznost od svega je gorja.

Neoplacsi prikoredno texkoche xivota: veche smiise vishe putah sverhu njegovih budalashtinah. Xivot u rukuh izpraznoga csovika jest sanjanje. — Csovik, koi svoje potribite poslove zapusti, promishljavajuch, kako' che se u napridak vladati, kad starii bude, hranise sa zrakom; medjuto drugi kruh jide. —

Tako se vladaj, kako se pristoi za sadashnje tvoje stanje; pak se u vechemu, ako ti dopade; stiditi nechesh.

Nishta nezablishtuje oko, niti sakriva serdce csovicsansko, tako jako, od sebe istoga, kako izpraznost;

praznost; ako samoga sebe nevidish, znaj dobro, da te drugi ljudi podpunno vide. — Tulipan je lip, alli brez mirisa; sviti se, alli brez koristi; na isti nacsin izprazni visoko se derxi, alli brez zasluxenja. — Serdce mu je nemirno, csini se zadovoljan, a brige nadvladalesu Zadovoljnost; jer nepocsivaju s' koshticamah; narucsi falenje posli smerti, kano dache u grobu csutti, i znati, pak bude privarit.

Kakogod je brez pameti onaj csovik, koi xeni zapovidi, da se posli njegove smerti neudaje, da mu dushu neuznemiri: tako je i onaj, koi cseka, da mu fala i grobu pokripi dushu.

Csini dobro, dok xivish: a nemisli shtoche drugi rechi; budi s'otim zadovoljan, da falu zasluxish: pak che tvoja dica, i unuci csutti, i veselitise.

Kakigod je lepir, koi svoje share nepoznaje: takije csovik, koi se odvishje reshi, i hoche, da drugi njegovo kitenje motri. — Zashtobi se, veli, zahodio zlatom? zashtobi terpezu poslasticama napunnio, ako nitko negleda, niti svit za to znade?

Zahodi siromaha, nahrani gladnoga: i oni che te faliti, a ti chesh poznati, da si falu zasluxio.

Prilizavci pram njega lipe ricsi, i falu prosipaju; on zna, daga varraju; alli i oni znadu, da che jim opet zafalan biti! — Izprazni rad govori sam od sebe; a nespazi, daje drugima merzko slushati. — Ako je shtogod csestitog ucsinio, veselise, da more proglasiti; i ponosise, da se pripovida: xelja ovaka sama izpraznost ukazuje. Alli mu ljudi negovore: gle! shto je ovaj ucsinio, pogledaj shto ima: vech slushaj, kako se sam fali.

Csovik nemore na jedan mah, na mlogo stvarih pozor imati: pak koi nastoi, daga dicse, izgubi pravo dobro; jer ono, shtobimu diku donelo, zapusti.

DRUGI CSLANAK.

Nestalnost.

Narav csovika jednako navlacsi u nestalnost; alli csuvajse nje. — Josht od materine utrobe prominljiv si: a od otca jurve imadesh nestalnost; kako bi dakle mogao stalan biti?

Od koga imash tilo, od onoga i slabost: alli onaj, koi ti je dushu dao, onaj ti je i stalnost nadodao; csuvaj nju; bitichesh mudar: budi mudar; biti'chesh srichan. — Koi pravo csini neka se s'otim ne fali: jer verlo ritko biva, da se s'promishljenjem ucsini: nego udesom, illi kojim izvanskim nacsinom pripetise: dakle onima pristoise fala, koi s'promishljenjem dobro dillujù.

Shto pametno odlucsish, nastoj ucsiniti. Csuvaj se nestalnosti, date ne smete: tako chesh dva velika pomanjkanja naravna nadvladati.

Nestalna dilla razum osramote: à prignutje k'otomu nishto drugo ugasiti nemore, nego stalnost dushe. — Nestalni ositja, dase je prominio, alli nezna zashto? sam vidi, daje pridrugojacsit, alli nezna kako? Budi u onomu shtoje pravo, neprominljiv; tako che se mochi nate svaki osloniti. — Izaberi nacsin razloxit poslovah tvojih; pak

nastoj

nastoj vazda po njemuse vladati; alli morash prie stalan biti, da je ovaj nacsin izpravan: brez brige onda obstoj na njemu nepromінljivo, pak ne che tvoja nagnutja s'tobom vladati, nego tvoja stalnost dobro, koje uxivash, sigurno cheti uzderxati, i srichan chesh biti, niti 'chesh se brinuti, da uffanje tvoje neche izpunnito biti.

Dokle nepoznadesh, nemisli od drugih nishta hergjava; a kada poznadesh, nezaboravi. — Koi je nepriatelj bio, teshko 'che pravi priatelj biti; jer csovik svoja pomanjkanja lasno nepopravlja. — Kakobi onoga csovika dillovanja dobra bila? koi neima prave uprave u svomu xivotu. Nishta nemore pravo biti, shto iz' pameti neizlazi. — Nestalnoga je dusha nemirna; pak ni oni, mirni nisu, koji s'njim posluju. — Xivot mu je nejednak, dillovanja prominljiva: shto mu je danas millo, to mu je sutra merzko: a zashto? to on sam nezna: danas je kako ris, a sutra kano ovca; a zashto? tkoje brez snage sillovit bitiche ponizan, kad promotri, daga se nitko neboi. — Danas razsipa, a sutra od shkertosti nenajidese; taki je oni, koi za razlog nezna. — Xivot ovakova csovika prilikuje se sanjki; iz' jutra je zadovoljan; oko pol dana mucsise; jedan sat, kandaje Boxji brat: a drugi manji od cerva. — Sad se smije; sad placse: u csas nezna, illi bi, illi nebi shtogod: i to biva, premda mu se niti xallost, niti kako veselje je dogodilo; niti je imao uzroka placsa, niti smija.

Utverdi dakle serdce u pravici; i znaj, da je najvecha dika csovicsanska, neprominljivo stalan biti.

TRE-

TRECHI CSLANAK

Naravna Slabost.

Neizverstan, nestalan, i izprazan csovik od naravi nemore biti drugojacsii, veche slab; a 'zar nestalnost, i izpraznost nisu sa slabostjom pomishana? csuvajse od jedne, pakte ni druga neche nachi. — U csemusi najslabii? bash u onomu, gdi mislish, dasi najtemeljitii; u onomu, csimse najvechma falish; u istima stvarma, koje imash; u dobru, koje posidujesh.

Zar nisu i poxelenja tvoja prominljiva? illi znashli barem, shto doisto xelish? kada ono, shtosi osobito traxio, dobiesh, al' do mallo neimash razkoshja u njemu. Zashto veselje u onomu, shto imash, izgubish? a zashto ono, csemu se nadash, sladje ti se vidi? Jerti je ono dobro dodialo; a zloche onoga, shto xelish, josht neznadesh. Znaj, daje zadovoljnost blaxenstvo.

Kadbi Stvoritelj pripustio, da ti sam izaberesh, shto xelish; zarbi blaxenstvo pri tebi ostalo; i ti uvik veseo bio? — Tvoja slabocha smeta; tvoja mlohavost zabranjuje: prominjivanje tebi je draxje, nego zadovoljnost: jer shto je zadovoljnost, ono mora uvik i ostati.

Kada shto izgubish, onda ti ga je xao: a dok si imao, nisi za njega mario. — Shto za pervim slidi, nedajeti vechu zadovoljnost; pak te sama merzi, dasi ova volio. Ovoje dogadjaj, u komuse ne varrash. — Nishta neima, odkudabise slabost

bolje

bolje vidila, nego iz poxelenja stvarih, iz njihova posidovanja, i potribovanja.

Bog ti nije nikako dobro dao, u komu nikake sinne slabosti nebi bilo, alli ti je dao nacsin, da moresh zlo od dobra razabrati. — Najbolje stvari okrene budala na zlo; a pametni more i od herdjave dobro nacsiniti. — Istina je samo jedna, a sumnju sam uzdignesh; csini pravo po svisti; i dobru chesh sverhu imati.

CSETVERTI CSLANAK

Nevolja.

Premda si neuredan, i slab u dobru; kerk, i nestalan u zadovoljnosti; opet ima, u csemusi csverst: i tose zove nevolja. — To je stanje tvoje naravi: samo ti se u serdcu nahodi, a nigdi na drugomu mistu: a tkoje tomu kriv, nego tvoja neuredna prignutja? — Koi ti je prignutja dao, dao ti je i pamet stegnuti ji: stegni dakle prignutja, pak chesh nevolju pogaziti.

Nijeli tvoj dolazak na svit Stid? Nederxilise razsutje glasnovito? Ljudi kitte halate smertne zlatom, i dragim kamenjem; i nose ocsito na hodichah svojih. — Koi na hiljade ljudih satarre, ima poshtenje veliko; a koi csovika odhrani, i na svit dade; nikako; alli znaj, da je to varranje. Obicsaj nemore naravne istine priverniti; niti ljudsko mishljenje

ljenje pravice u nishto okrenuti: poshtenje; i stid ovdi su na opako okrenuta.

Dok se csovik podigne, mlogo vrimena mora se gojiti; alli se verlo berzo na hiljaduh nacsinah smaknuti more. — Niti se poshtenje ukazuje, niti se fala daje poroditelju csovika: a ubojstva sa zlamenjih slavnodobitja, i gospodstva darujuse.

Koi dicu ima, i kripostno ju odhrani, onaj ima blagosov od Boga: a koi drugomu xivot uzme, neche sam svoj uxivati.

Divjak porod svoga diteta proklinja; a smert svoga otca blagosiva: pak zar nije to velika pogan, i nakaza?

Istina, da csovik ima dosta texkoche; alli ju i sam vishje uzmloxava. Najtexja jest briga: a mlogo i u naravi stoji; pak nemoj sam uzmloxavati. Xallost je naravna, — i nechete ni briga saterti; budi mudar, pak che te veselje csesto pohoditi, i kod tebe zaderxatise. — Svako je vrime xivota tvoga podloxno xallosti; alli su staze male, i uzke, koima zadovoljnost dolazi.

Slama, kakose uxge, odma izplanti: na isti nacsin veselje, kako dojde, berzoga nestane, i neznash, kud se je dillo. — Briga je mloga; pokoj ridak; bol dojde sam; zadovoljnost mora se kupovati; xallost ridkoje pomishana; a veselje vazda ima mallo gorcsine.

Kakogod najizverstnie zdravlje manje opazimo, nego najmanju bolest; tako nas najveche veselje neprobudi, kano najmanja briga, i xallost.

U xallost smo zaljubiti; od zadovoljnosti uklanjamose; a kada ju stecsemo, manje ju shtimamo, nego je vridna.

Pro-

Promishjavati, dillo je csovicsansko; poznanstvo stanja vlastitoga perva je duxnost. A tko u veselju na to pomisli? zar nije dakle millost, da nam je briga data? — Dojduche zlo csovik kadshto u napridak vidi; alli se siti, da je smotrio, kada veche projde. Nezna, da mishljenje xallosti texje jest, nego ista xallost; nemisli od xallosti, kandaju zbilja terpish, pak 'che prochi ono, shtobiti najvechma hudilo. — Tko prie placse, nego uzrok ima, onaj brez uzroka placse: a zashto placse? jermu je drago plakati.

Zec nedrecsi prie, nego ga pas ufati: a csovik ositja svoju smert kroz strah u napridak; a strah je gorji, vech ista smert. — Budi uvik pripravan, da moresh od tvojih dillah racsun dati, i nechesh se bojati. Ona je najbolja smert, koju csovik neprividi, alli spravan cseka.

P E T I   C S L A N A K.

R a z u m.

Najvechi darovi jesu, koje je Bog csoviku dao, razum i volja: blago onomu, koi nje upravo obderxi! — kakogod voda iz visokih planinah tekucha, shtogod sobom uzme, ono i odnese: tako priprosto mishljenje priuzme razum onoga, koise njemu pripusti, da niti na uzrok motri, zashto to biva.

Dobro motri, da ono, shto za istinu derxish, nije samo sinna istine: shto vishe putah mislish, daje temeljito, ono je samo prilicsno istini. Budi

stalan,

stalan, budi jednak: odlucsi, kako chesh sam za svoju slabost morat odgovarati. — Ne reci, poslidak che ukazati, kako je pametno ucsinito: spomenise, da csovik neima vlasti sverhu dojduchih dogadjajah. — Odsude drugoga nekudi zato, shto nisu s'tvojima jednake: zar nemoguh obadvoje krivicsne biti?

Kada koga porad njegove csasti poshtimavash, a tugjina pod nishto derxish, jer neima csasti: toje tako, kako da konja po njegovoj uzdi cinish.

Nemisli, kad si tvoga dushmanina ubio, da si se osvetio: onda si ga izvan tvoje vlasti izbacio, i u pokoj metnuo; a tebi priliku ukratio, dabi mu shkoditi mogao.

Ako ti je matti neposhtena bila, i xao ti je csutti: ako ti je xena slaba; pak te merzi, shtote kore: koi to ćsini, sam sebe odsudjuje; moguhli tugje krivice tebe odsuditi?

Nemoj za svoju stvar nemariti; jer ju imash: niti druge odvishe proshtimavati, jer je tugja: pametni svoje, shto posiduje, vechma proshtimava, ako je i malleno.

Vlastitu xenu nemoj manje proshtimavati, jer je tvoja; a s'onimse sperdaj, koiti je rekao: akochesh manju ljubav prama nje imati, a tise s'njom vincsaj. — Ona je tebi dala zauffanje na tvoju kripost; zar chesh ju zato manje ljubiti, shto si joj sada vishje duxan?

Pravosi imao, da si se razveselio, kad si ju dobio: akoli ju sada izpustish, kad ju imash; izgubljenje njezino do dushe che te boliti. — Koi svoju xenu za bolju derxi, samo zato, jer je njegova; doisto ako nije pametnii, jest srichnii od tebe.

Promo-

Promotri ono, shtoje tvoj priatelj izgubio: alli nemoj gledati na prolivanje njegovih suzah. Velika xallost nemorese uvik sa suzamah ukazati.

Necini stvar zato, shtoje svitla, i s'velikim veseljem ucsinita: najplemenitii jest onaj, koi veliku stvar ucsini, a csinech nesillise! — Samo uho, koje glas csuje, csudise: a koi mir ima, veselise u serdcu.

Nepomisli, niti reci, da drugi iz hergjave sverhe dobra dilla csini: ti serdce njegovo neznash; pak che svit iz tvojih ricsih viditi, da si pun nenavidnosti, i himbenosti.

Pripravnii budi za dobrocsinstvo poznati, nego za uvridjenje osvetiti; pak csesh vishje dobrocsinstvah primiti, nego uvridjenjah.

Budi prignutii za ljubiti, nego zlobiti: pak chesh vishe priateljah, vech zlobnikah imati. — Hitar budi zafaliti, a spor za kuditi: pak chese i tvoje kriposti faliti; i isti nepriatelji tvoji neche tvoja pomanjkanja smotriti. — Csinishli dobro? tako zato csini, jerje dobro; a ne zato, jer ljudi proshtimavaju. — Csuvash se od zla? tako csuvajse zato, jer je zlo: a ne zato, jer ljudi kude. — Budi poshten iz ljubavi poshtenja i prave kriposti: tako chesh u svemu, i vazda biti. Koi nije iz pravoga temelja poshten, onaj nije stalan u poshtenju. — Liporicstvo, kolikoje ludo, toliko je grishno; poshten biti jest tako lasno, kako poshten se ukazivati.

Vechma xeli, da te mudri kude, nego da te ludi fale; ako te mudri rad pomanjkanjah opomenu; tako znaj, da oni nahode, dasi se moguch pobolshati; akolite ludi fale; onite derxe, da si njima prilicsan. — Ako nemislish ukoran biti;

biti; neprimi sluxbe, koju nisi vridan obsluxiti. — Shto sam neznash, neucsi drugoga: jer, kad smotri, sperdati che se.

Od onoga necsekaj priateljstva, koi ti je shkodio: uvridjen more oprostiti; alli onaj, koi je uvridio, neche nigda, osim velike Boxje millosti, voljan biti. — Koga si rad za priatelja imati, nemoj 'mu odvish dobra csiniti: jer, kad poznade, odvernuti 'che se od tebe. Mallo dobrocsinstvo csini priateljstvo, a veliko, csini nepriateljstvo. — Kod svega toga nije u csovicsansku narav nezafalnost usiana; niti je zloba ljudska nepomirljiva. On zlobi, alli ga je stid, onomu u' ocsi pogledati, koga je uvridio.

Nemoj xalliti, kad je tugjina srichan; niti se nesrichi dushmanina tvoga raduj; akosi rad, da drugi to tebi necsini. — Akosi rad, da ti svatko prudi, prudi i ti svakomu; ako na oti nacsin ljubav nezadobiesh, nechesh na nikoi drugi; akoli i nedobiesh: znaj, da chesh veselje imati, i dasiga zasluxio.

SHESTI CSLANAK.

Oholost.

Rekaobi, da oholost, i nevolja nemoguh se gledati: alli csovik sastavi obadvoje; dosta putah je u velikoj nevolji: pak opet kod svega toga oholii je od

od svega stvorenja. — Oholost je otrova razuma, a gojitelj nepoznanstva: pak je opet oholost u nama s'razumom postala. Tko nemisli od sebe vishe, nego je? a tko od drugih nemisli, da su manji, nego su? — Oholost uvridjuje nashega Stvoritelja; Odkuda dolazi krivovirstvo, i neupravna sluxba Boxja? nego iz nashe oholosti, mudrujuche sverhu stvarih, koje nerazumiemo, i koje su nedokucsljive.

Koliko smo na sliku, i priliku Boxju stvoriti, neuzdixemose dosta k'njemu s' molitvom; i shto molimo, toje mlako, i mlohavo. — Csovik, koi se boi, i skrovito proti svomu zemaljskom gospodaru shtogod hergjava shaptati, nedershche, kada uredbe Boxje kudi: zaboravi se Boxjeg velicsanstva, pak iztraxuje njegove odluke. — Neusudjujese svoga zemaljskoga Vladaoca ime nedostojno spomenuti; a nestidi se ime svoga Stvoritelja u laxi za svidocsanstvo pozivati. — Koi stareshinske odlucske ponizno slushati mora, usudi se suprot Boxjih mormorati; ako nedobie, shto je molio. — Pak zashto za taku zlochu nije pokaran? samo zato, jer nije dan doshao, u koi mora racsun dati.

Csovik se fali, da je Boxji, i opet nije mu zafalan: toje nikakvi xivot, kod tako ohola mishljenja. Csovik, koi je pram shirokoga svita manji, nego prisitni prashak, misli, da je svoj naravi, i svemu svitu zatim stalo, da njemu pochudi bude. — Kakogod ludi, gledajuch u vodu, kada se micse, u sebi misli: da prilike, stabla, varoshi, i nebo isto njemu za ljubav igraju: tako oholi misli, da sve naravi gibanje igra njemu za ljubav. — Kad se na suncu grije, illi na misecsini putuje,

misli

misli, da je sunce, i misec samo za njega stvorit. — Budalo sam svoje oholosti! promisli, da ova sva nisu samo za tebe stvorita: pak budi ponizan, i poznaj Boga tvoga..

Dabi od tvoga ciloga pokolenja nikoga nebilo, to nebi nishta smetalo: ti si med mloga millionah stvorenjah samo jedan mali cervak. — Nemoj se uzapinjati; znash, da su Angjeli vish tebe: ne tlacsi nixje od tebe za oto, shtosu nixji, jer i oni su dillo one iste ruke, koje si i ti. — Ako te je milloserdje Boxje uzvisilo, neusudise od oholosti druga stvorenja kinjiti; da ti se to isto nedogodi. — Zar oni nesluxe obchinskomu Gospodinu, kako i ti? on je svakomu svoju zapovid pripisao, i brini se za njihovo obderxanje, a ti se usudjujesh, nje smutjivati. — Nemisli, da je tvoj razum sverhu svega svita; niti odbacuj shto, kano laxljivo za oto, jer ti nemoresh dokucsiti.

Mlogo je stvarih odbacito, koje se sada pod istinu derxe; a mlogo 'che se odbaciti, koje se sada istinite derxe: csovik nishta podpunno nezna prama razumu Primudroga Çsini, shto dobro poznajesh, i srichan chesh biti: kripost je bolja, vech ohola mudrost. — Istina i lax jednaka je nami u stvari, koju nerazumiemo; i samo nashe mishljenje more medju njima razsuditi. — Mi lasno virujemo, shto dokucsiti nemoremo, pak nasha oholost, i ludost navodi nas ljudma ukazati, da mi ono bash razumiemo — koi najmanje razumie, onaj najtverdje u svomu mishljenju derxise, i hoche sigurno da osvidocsi, jer je takav pun sam sebe.

Svaki je csovik rad pri onom ostati, shto je naucsio: alli najvechma oholica: on se neche dru-

gima

gima priloxiti, nego i drugima hoche, da svoje mishljenje sillom navergne. — Nereci: s'vrimenom 'che se utverdit istina: illi shto vishe ljudih miśle, toje istinito. — Gdi razum nerazlucsi, ondi su ricsi jednoga csovika, kako drugoga. —

DEVETI DIO

Prignutja Csovicsanska Shkodljiva.

PÉRVI CSLANAK

Lakomost.

Osobitu brigu za obogatiti nitko nemore zatajati: alli bogatstvo tolikoga razmotrenja nevridi. — Xelja za onim, shto csovik mni, da je dobro; veselje, koje ositja sverhu imanja, temelji se samo u pomishljenju; promotri cinu stvarih, a ne esapi, shto ljudi misle: pak nechesh lakom biti. — Xelja odvishja bogatstva jest otrova dushe: jer, kako se u nju naseli, taki pristane sva kripost, vridnost, ljubav, i sve shtoje u njoj dobro bilo.

Lakomac bi za zlato svoju dicu prodao: roditeljom, akobi od glada pomerli, nebi sanduka otvorio; sebe istoga neshtedi, i sam sebe nesrichna ucsini, mislech, da za srichom ide. — On uffajuch se, da che u bogatstvu srichan biti, mir svoje dushe uznemiri: i toje bash tako, kano da ku-

tju

tju prodade, da za one novce more koje kakove urese u nju namaknuti. — Znaj, da je siromashna dusha, gdi lakomost vlada. — Koi bogatstvo nederxi za najveche dobro, neche ga sliditi, a sva druga dobra nehajati. — Koi se neboji siromashtva, kako najveche nesriche, neche svako zlo podnositi, samo da nebude siromashan.

Budalo! zar kripost nije bolja, nego bogatstvo? zar zlocsinstvo, i grih, nisu gorja od siromashtva? Svatko moxe prave potribice za xivljenje zasluxiti: budi s'otim zadovoljan, pak 'che ti se sricha smijat sverhu brige onoga, koi samo skupljati nastoi. — Narav je zlato u zemlju sakrila, kano nevridno, dase gleda: srebro je metnula, kud nogama gazimo: zar neukazuje s'otim, da zlato tolikoga promotrenja nije dostojno? da srebro pogleda nije vridno?

Lakomost ukopa million ljudih u zemlju; ovi izkopaju shtogod, za svoje tverde gospodare, shto nesrichnie csini gospodare, nego robove. — Zemlja, u kojoj zlato raste, jest neplodna zbiljnima dobitkih; jer na njoj neche nikako zelje rasti. — Pametnoga csovika bogatstvo jest suxanj; a ludoga kervolog. — Pametnome bogatstvo sluxi, a lakomac bogastvu; jer ga derxi kano ognjicu; paliga, i mucsi, niti 'che ga ostaviti, dok je xiv. — Zar nije zlato od milliona ljudih kripost saterlo? a jeli to igda kripostni ucsinio? nenahodilise zlato kod najgorjih ljudih. Najrazumnii ljudi najmanje su blaga imali; a mudrost jest sricha njihova bila. — Mlogi su nevoljnu smert podneli, koji su odvishe zlata imali.

Siromashtvu mlogo falli: a bogatstvo sebi sve ukrati. — Lakomac nikomu nije dobar? alli niti

je

je opak prama komu, kako prama sebi. — Pomljiv budi zlato zadobiti, ljubezan za dobro potroshiti. Nigda csovik nije srichnii, vech kad drugoga srichna ucsini.

DRUGI CSLANAK

Razsap.

Ako se koja vecha zlocha od lakomosti nahodi, tako je razsipanje na hergjave stvari; kada csovik razspe ono, shto odvishe dobiti more, otme siromahu ono, na shto mu narav pravicu daje; jer dobra ti Bog dili; da-ti drugomu dilish. — Koi svoje imanje razsipa, oni odbacuje nacsin dobro csiniti: sam sebe mentuje nacsina kripostno raditi: a kripost donosi sobom svoj vlastiti dar, i nje je sverha blaxenstvo.

Texje je s' blagom upravo se sluxiti, nego u siromashtvu zadovoljno xiviti. — Sam se csovik zna bolje u siromashtvu vladati, nego u odvishku — Siromashtvo zaktiva samo kripost uzterpljenja: akoli bogati nije millokervan, razgovetan, razuman, i mlogo vishe, — a on grishi.

Siromahu samo je njegovo dobarce pouffano; alli bogatu dobro od hiljadah ljudih. — Koi svoje blago razumno troshi; on svoju napast troshi: koi csuva, i uzmloxaje, onaj sam svoju brigu uzmloxaje. — U potribi nemoj tugjini ruke uztegnuti; ni bratu nedaj, shto je tebi od potribe.

Vecha je zadovoljnost ono neimati, shto je csovik poklonio, nego millione imati, koje csovik potribovati nezna.

TRECHI CSLANAK.

Osveta.

Koren osvete jest slabost dushe; plashljivci, i strashljivci na to su najberxji. — Tko drugi napastuje one, koje zlobi, nego plashljivci? tko drugi, nego xenari, i strashljivci, ubija one, koje robi? — Csovik mora uvridjenje prie osititi, nego osvetiti, alli plemenita dusha texkoche rechi, tomi je muka. Ako uvridjenje nije spominjanja vridno; uvriditelj i tako nije vridan; zashto bi se s'nevridnim na mejdan upustio? — Tiho se ukaxi sverhu csovika, koi ti nastoi nahuditi illi te uznemiriti: kroz to chesh dobiti tvoj vlastiti mir, i uvriditeljche terpiti svu pedepsu osvete; a netribujeti se rad nje poniziti.

Kakogod gromovi i provale suncu, i zvizdama nishta nahudit nemogu, veche samo svoju sillu na kamenje, i derveche spustiti moguh: tako isto uvridjenja veliku dushu nedokucsuju; negose na onakima izgube, kakije uvridljivac. — Hudo junacstvo nagovara na osvetu; velika dusha nemari; josht onomu, koi ga je uvridio, dobrim vratja. — Netraxi osvete: nemisli, da chesh kroz to svojemu protivniku nahuditi: nego 'chesh najvechu tegobu nakanite osvete terpiti.

Osveta

Osveta grize serdce onoga, koi o njoj misli: a komu je naminjena, onaj miruje. Dakle ti si najvishi nepriatelj svoj o! osvetitelju. Csovik oni, koi osvetu traxi, sam se kinji: a oni, kom je odlucsena, veselise, da onaj josht vishe sam sebi hudi. — Osveta iz pocsetka xallostna jest, a na sverhi pogibeljna; jer more lasno upasti u jamu, koju je drugom izkopao. — Traxech dushmaninu svomu nahuditi, sebe u pogibelj metje. Xelimu oko izkopati, pak se dogodi, da svojah obadva izgubi. — Ako mu za rukom neizajde, xalli: akoli izajde, on se kaje: strah pravice uznemirujega; i briga, shto zatajiti nemore, smutjuje ga.

Zar smert suprotivnika tvoga more tvoju zlobu zasititi? moreli tvoj vlastiti mir opet povratiti, ako se s' njegovom smertjom osvetish? Hochesli ga dotegnuti, da se kaje za uvridjenje ucsinito? tako ga priobladaj i shtediga: potlibo smerti neche tvoje snage poznati; niti ljutinu tvoju ositjati. — Kod osvete valjalobi: da oni, koi se osveti, veselise: a oni, koi uvride, xallostise, i kaje: toje osveta; koju ljutina zadaje.

Ubojstvo porad uvridjenja biva samo iz straha onoga, koi ubije, jer se boji, akobi njegov suprotivnik xivio, da bi se osvetio. — Smert ukine kavgu, alli poshtenje nepovrati: ubojstvo nije junacstvo, nitije fale vridno. — Nishta laglje, nego uvridjenje osvetiti: alli nishta tako fale vridno, kako oprostiti.

Najveche priobladanje jest priobladati sebe istoga. Onaj, koi se nepusti, da uvridjenje ositja, hittaga natrag na uvriditelja. — Ako si nakanio osvetu; csinish, da uvridjenje ositjash: akoli se

se tuxish, ukazujesh xallost. Zarbi i to obladanje tvomu dushmaninu pripustio? — Shto csovik nepsitja, nije uvridjenje: dakle netriba osvete traxiti. — Ako te je stid uvridjenje mirno terpiti, imash nacsin ono obladati.

Dobrocsinstva 'che csovika prisilliti; pakche se i stiditi, da ti je nepriatelj. Snaga tvoje dushe ukinuti 'che njegovo mishljenje, i uplashiti chega, da ti nahudi. Koliko veche uvridjenje jest, toliko plemenitie jest oprostiti: koliko pravednia jest osveta, toliko je fale vridnia krotkost. — U vlastitoj stvari nemoresh sudac biti: prie, nego ti odsudish, drugi neka kaxe: jeli pravo? — Koi osvetu traxi, onoga se boje, alli ga i zlobe: a koi je krotak, onoga poshtuju. Dika njegovih dillah ostaje na vike.

CSETVERTI CSLANAK

Opacsina, Zloba, i Nenavidnost.

Osveta je pogana: a opacsina je na isti nacsin, kako osveta: ljudi se nje odmicsu, kano da nebi bila dillo csovicsansko. — Stidise s'njom, i nazivaju ju zlocha: a ne vele necsovicstvo. — Odkuda dakle dolazi? Nje je otac poplashenje; a matti strah. — Junak potegne macs na nepriatelja, koi mu se suprotivi; alli kako se ovaj pokori, onaj s'mirom ostane. — Poshtenje nije onoga pritisnuti,

ti,

ti, koi se boji: niti je kripostno ono, shto se podloxi saterti. — Vexi sillovitoga, a shtedi pokornoga: pak chesh najvechi obladaoc biti. Koi kriposti neima ovako csiniti; i koi se nesmie ovako povisiti: onaj che ubiti, misto dobiti, i kerv prolivati, misto savladati. — Koi se boji, ubija. Zashto su kervoloci opaki? jer u strahu xivu.

Nutarnje vojske najvishje proliju kervi; jer oni, koi uzbune, jesu strashljivice. Ubijaju, jer mertvi negovore; jer je nji strah, ako neubiju, da 'che biti oddani. — Svaki se csovik more s'dviuh stranah promotriti; s'jedne merzak, a s'druge mio: promotriga s'one strane, od koje te je najmanje uvridio; i tako mu nechesh huditi.

Shto nebi mogao csovik s'dobre strane promotriti? ono, shto nas najvechma uvridjuje, daje nam vishje uzrokah tuxiti, nego zlobiti. — S onim se csovik opet more pomiriti, na koga se tuxi; a shto csovik zlobi, onose smicse. — Ako ti se kakovo zlo ucsini, nemoj se ljutiti; jer pamet izgubiti, josh je veche zlo. Kadbi ti tkogod kabanicu oteo, zar bi bacio i haljinu? — Ako si csoviku, koi poshtenu sluxbu imade, nenavidan, promotri, odkud je, kakoli je dobio; i onda 'chesh tvoju xallost u saxalenje okrenuti. — Da ti je ono dostojanstvo pod istu cinu dato, more biti nebi bio primio.

Csasti se dobivaju csesto s'prilizivanjem, a vlast s'podloxnom sluxbom prama onoga, koi dade. — Bili ti vlastitu sloboshtinu izpustio, da moresh tugju oteti? kakobi dakle onomu, nenavidan bio, koi to ucsini —? Shto se s'poshtenjem dobije, ono nemoresh nenavidit Ako imash poshtenje, ako kripost poznajesh, m sh one xalliti, koji su

ju

ju s'hergjavim nacsinom izgubili. — Ako si se naucsio, promishljavajuch drugoga srichu dobrovoljno gledati: a ono 'che te pravo blaxenstvo izkernjega veseliti. — Akoli motrish vridna csovika srichu, ona 'che te razveseliti; jer kripostan se raduje, videch srichu kripostnoga. — Koi se veseli sverhu tugje sriche, onaj che uzmloxati svoju vlastitu.

PETI CSLANAK

Sumarnost.

Veseo csovik nasmije i xallostnoga; a sumarnost xallostnoga ubije, i uterne svitlost veselja. — Sumarnost dolazi od slabosti dushe; a pojacsi ju nesnaga iste dushe. — Jedne slamke izgubljenje toliko dignesh, kano da se je najvecha nesricha dogodila: pak xallechi malle stvari nemotrish velike. — Sumarnost zasloni kripost, koju bi ljudi videch falili. — Mudrost csini te srichna: zakonom ukazujesh poshtenje Bogu, a izkernjemu dobrim izgledom: sve ovo sumarnost smeta. Nijeli to ludost, sebi hotomce nevolju zadati, i veselje dushi ukinuti? — koi je najmit, da xalli, xallostan se csini, jer je zato najmit; placse, jer 'che mu se suze platiti. Na isti nacsin, koi je tuxan, nije zato, jere terpi, nego zato, jer je turobne naravi.

Nije ono udes, zbog kogabi morao xalostne naravi biti; jerbi onaki isti udes drugoga razvesellio. — Pitaj ljudih; moreli njihova xallost i sumarnost

nost stvar izpraviti? i viditi chesh, da je budalashtina; josh onoga faliti, koi svoje tegobe uzterpljivo podnosi, nesrichu nehaje: a shto se fali, ono valja sliditi. — Briga, i sumarnost jesu suprot naravi, jer ju smetaju; na sve mu se gersta, shto je narav ljubavi vridno ucsinila.

Kakogod kapljice kishe snig raztope, tako suze pokvare lice: i kakogod snig veche se nepovratja, tako niti lipota lica. Pomotri xallost na sokacih, illi u skupshtini! neuklanjali se svaki od nje? gledali ju tko? i isti xallostni bixe od svakoga; Glavu spusti, bash kano cvit, komu je koren podgrixen. — Ocsi k'zemlji obori; niti su za drugu pomoch, nego samo za placs.

Xallostni negovori, veseljemu nije millo, pameti neima, a nezna kazati, zashto? pak naj posli sve xallosti nestane, i nitko za nju nepita. — Pamet imash, pak nevidish. Kadsi miran, i pri pameti, promotri, kako se varrash. — Bog te iz milloserdja stvori, i na blaxenstvo odlucsi; i nato te je njegova dobrota na svit dala: nemoj se dakle usuditi njegovu Velicsanstvu perkositi. — Doklegod si brezgrishno najzadovoljnii, ukazujeshmu najveche poshtenje: a shto je tvoja nezadovoljnost, vech mormoranje proti Bogu?

Sve je stvorenje prominljivo, i nestalno stvorito: neusudjuj se dakle tuxiti, ako bi se koja stvar kod tebe prominila. — Ako znademo uredbu naravi, zashto bi se na nju tuxili? akoli neznamo, tko nam je kriv, vech nasha slipocha, da svagdanje dogadjaje nepromatramo? — Nismo oni, koji bi uredbe svitu davali: negosmo se njima podloxiti duxni: ako nas smute, tako nam sluxe za tegobu, alli potom i kripost uzmloxati. —

Nedaj

Nedaj se u tomu varrati, da briga nesrichu popravlja: ona je otrova, u priliki lika; kad mislish, da ti strilju iz serdca vadi, onda ona dublje utiskiva.

Kada te xallost od priateljah razstavi, neveli li: ti nisi vridan med priateljma biti? a kada u bucxak odverne, neukazujeli: daje nju stid u druxtvu biti? — Po naravi tvojoj nemoresh nesrichu brez xallosti podniti; niti razum to zaktiva: alli je duxnost, csovicsanski nesrichu priterpiti; premda nju prie csovicsanski ositjati morash. — Suze neka iz ocsiuh cure, samo kripost neka ostane u serdcu: i gledaj, da niti mlogo, niti brez uzroka placsesh.

Suzamah se nemore izminiti texkocha zla, i nesriche: niti najveche veselje morese izkazati dokraja. — Briga, i xallost najvechima smuti, i oslabi; pak csovik za nikaku kripost nije pripravan. — Nemojse podloxiti zlochi xallosti, od koje se neimash nikake koristi uffati; jer 'che te josht u vechju xallost privesti.

D E S E-

DESETI DIO.

Naravni Dogadjaji.

PERVI CSLANAK

Sricha, i Nesricha.

Nemoj se u srichi oholiti, niti u nesrichi zdvojiti, illi smutiti se. — Sricha je nestalna; nemoj njoj sa svim virovati; nesricha neprogoni uvik: dakle uzterpljivo podnosi, i boljemu se nadaj. — Nesrichu mirno podnositi texkoje; alli u srichi razloxan biti, najvecha je mudrost. — Dobro, i zlo jesu nacsini, po kojima stalnost poznati se more; niti shto drugo more snagu dushe bolje ukazati: budi dakle pripravan, kadati se dogodi. — Ako si u nesrichi stalan, u nevolji nepriobladan bio; opet che te sricha priobladati.

Tuga, i nevolja prigne i nepriatelje nashe na poxalenje, sricha, i radost bash i iste priatelje na nenavidnost. — U suprotivshtinah valja se dobro derxati, i junacski vladati; koi jih dosta imade, neche se u pogibelj dati; i josh vishe traxiti. — U njima vidi csovik, da su ga drugi ostavili; poznaje, da je sve njegovo uffanje na njega sama stalo; pak se upne, i prioblada tegobe. — U srichismo sigur-

sigurni: mislimo, da svi, koji se s'nama vesele, nas ljube; pak smo brezbrixni, i lini; ne vidimo pogibelj, koja priti; na druge se oslonimo, pak se privarimo. — Svaki more sebi u nesrichi svitovati; alli sricha sakrie i istinu.

Briga, iz koje zadovoljnost izlazi, jest bolja, nego veselje, koje csovika smuti tegobu podnositi. — Nad prignutjih gospodariti, u svakomu dogadjaju, jest mudrost velika. — Budi u svemu xivotu istinit, budi u svakomu dogadjaju zadovoljan: tako 'cheti svaki koristan biti, i shtogod te sritne, poshtenje cheti ucsiniti. — Mudri svashto sebi koristno ucsini, i svakake dogadjaje jednako prima: upravlja dobre, prioblada hergjave, i vazda stalan ostaje. — Nepovisi se u srichi, nezdvoj u nesrichi, niti se od obisti u pogibelj metji; niti bixi od nje, kano strashljivac: i budi dosta jak prolazecha nehajati.

Nemoj u nesrichi uffanje, niti u srichi promotrenje izgubiti, koi u sverhi nakanenja zdvoji, nechega nigda dostati; koi jame nevidi, propastiche. — Koi svoje blaxenstvo u srichi temelji, verlo se varra, ona se mallo gdi zaderxava: dojde, i projde kano voda: nestalna, kano vitar: istom hochesh joj zafaliti, all' ona veche k'drugomu je otishla.

DRU-

DRUGI CSLANAK

Xallost, i Bolest.

Tilo, i dushu bolest uznemiruje: jedno brez drugoga nemore zdravo biti. — Bolest izmed sviuh zalah najtexja jest; suprot koje narav najmanje likarie ima. Ako si nestalan, zovi razum u pomoch: ako si neuzterpljiv, zovi uffanje. — Terpiti jest jurve naravno manjkanje: zarbiti rad bio, da te csudesa brane? illi ti je muka, dati se dogadja ono isto, shto svima ljudma? — Nije pravo, csekati oslobodjenja od onoga, na shto smose porodili: podloxi se razborito uredbi naravskoj. Bolje je dostojno terpiti, od shta se ukloniti nemoresh.

Dugovrimni bol je razgovetan, nemoj se dakle tuxiti: — Tvoje je tilo stvoreno, dushi sluxiti: a ti dushu kinjish porad tilesnoga terpljenja: jeda ti je pricsje tilo, vech dusha? — Mudri se nesmuti, kad mu tern hodichu razdrę: tako i uzterpljivi nesmuti dushu, kada tilo shtogod terpiti mora.

TRECHI CSLANAK

Smert.

Smert jest dokoncsanje nashega xivota, koja sva nasha dilla ukazuje. — Koi dobro umerti znade,

de, onaj nije zlo xivio: niti je moguche, da je onaj sve vrime izgubio, koi svoje poslidnje poshteno svershi.

Nije badavad rodiose, koi pristojno umre; niti brezkoristno xivio, koi blaxeno svershi. — Koi promatra, da umerti mora, xivi zadovoljno: koi nastoi smert zaboraviti, nishto mu nije po chudi: veselje mu se csini stvar, koju svaki csas izgubiti boise. — Ako xelish plemenito umerti, nastoj, da tvoji grisi prie tebe pomru. — Srichan onaj, koi poslove svoga tilla prie smerti dovershi: koi, kada csas smertni dojde, neima nishta vishe, nego umerti: koi produljenja nexeli, jer mu vishe vrimena nije od potribe. Ne bixi od smerti, to je slabost: nebojse, jer neznash, shto je: samo to znash, dachete brige osloboditi.

Nemoj misliti, da je najduxje vrime najsrichnije. Najbolje xivljenje najvechu slavu donosi. Sam 'che se i posli smerti svoje veseliti, da je dobro xivio.

Ovoje podpunni nacsin uljudnog xivljenja.

NADOMETAK

Podpun illiti Izverstit Csovik.

Kako ga je opisao Kardinal Bona, (drugojacsie *Bunich*, Dubrovcsanin u dilu: *Manuductio ad Coelum cap. ult.*

On

On je hrabren u Navali; serdcsan, i stalan u pogibili; u nesrichi srichan, i veliki, za Nenavidost nishta nemari; i nikada nije Rob svoje volje i svoga pohotenja. — Uzvisheno serdce njegovo neiztraxuje blaga ovoga svita, koje on za nishto derxi. — On u sebi jedno dobro uzderxaje, koje mi kripost nazivamo, i koje mu ni jedna moch sillom uzeti nemoxe. — Uvik je prost, i slobodan, uvik sam sebi spodoban, i jednak, nikad nije dvouman, uvik blag, i plamenit,! on svojstva nejma, ali je pun boxanske kriposti: — Pod njegovom rukom najgorje u dobro se obratja; slucsaj se s'njime sigrati nemoxe. Njega nikakvi dogadjaj neuplashi; i buduchi da verlo dobro zna, dobro od zla razzaznati, nemoxe ga obchinsko izprazno mishljenje na svoju navuchi stranu. — Premda duh njegov daleko od svita ovoga stanuje, nishtanemanje se opet i sa svitovnima stvarma zabavlja, i duxuje. — Svako on dilo svoje pametno razmiri — t. j. razloxi. — Budalashtine mirno promatra, i nepusti se od njih ganuti. — Duh njegov nepristane na izvor svoj misli: i sada veche ondi xivit, gdi na u vike xiviti xeli. I kakogod suncsana zraka samo se zemlje ticse, texech k'svomu Izvoru natrag, tako i podpun, illiti izverstit csovik, jest csovik kod ljudih, al' opet obzirom na domovinu vikovitu. — Njegov je razum bistar i ochutjenje vedro kao vedro nebo; — on od nestalnosti nishta nezna, nishta on nezna od potribe, i polehpnosti.

On i proshaste vikove znade za sadashnje vrime upotribiti. — Brez Nagnutja, suncu prilicsan, mimogled nei brojnih sviuh stvorenjah, na svoga Stvoritelja gleda. — Serdce njegovo nexeli, i netraxi

traxi drugoga blaga izvan sebe, niti on iz Indie svoju ocsekuje srichu, nego ju u svomu serdcu sam sebi stvara.

Tebi o Svemoguchi, on uvik virno sluxi, tebi on samomu xivi, i uvik je pripravan, na tvoje pozivanje, svit ovaj s'vikovicsnim tvojim prominiti.

Vlastitosti, koje samo nikoji ljudi imadu.

PERVI CSLANAK

Nauk, i Znanje.

Naj plemenitie dillo jest csovicsanskoga razuma, iztraxivanje dilah svoga Stvoritelja. — Onomu, koi se raduje naravsko znanje dokucsiti, svaka stvar ukazuje Boxanstvo, uzrok Boga moliti, i njemu se klanjati. — Njegov se razum svaki csas uzvisi prama nebu: njegov xivot jest vas red poboxnosti. — Ako gori pogleda, vidi njegovo csudnotvorstvo nebesko; akoli na zemlju pogleda, najmanji mu cerv ukazuje, daga drugo nije moglo stvoriti nego Svemoguchstvo. Kada *planete* svojom stazom tercse; kad *komet* kroz tanki zrak proletï, i natrag povratise; tkobi drugi ova stvoriti mogao, nego svemoguchi Bog? shtobi jim drugo, nego neizmirna Mudrost, moglo red postaviti? —

Pogle-

Pogledaj njihovu jasnost, kako imaju velicsanstvo, i nigda nesmallaksavaju! — Pogledaj, kako berzo jest njihovo gibanje: pak opet jedno drugomu nestaje na put. — Obazri se k'zemlji, i promotri nje plod, i koja se u njoj xaderxavaju: viditi chesh, da je mudrost i Svemoguchstvo sve ovo uredilo. — Tko csini da trava raste? tko natapa u vrime zemlju? Pogledaj, vol pase, a i konj, i ovca hranise: tko je to? koi ta csini.

Tko tvoj usiv uzmloxaje, i stostruko ti dade? Tko pushtja vochke, i grozdje narasti, i sazriti; premda uzroka neznash. — Moreli najmanja mushica sebe stvoriti? kolikolibi ti manji od Boga bio, da ju moresh stvoriti? — Xivine znadu, da su na svitu: alli se necsude sverhu toga: vesele se xivljenjem; alli neznadu, da 'che skoncsati. — Ti, koi ovu svu csudnotvornost vidish, moreshli tvoje oko gdigod bolje potribovati, nego kada velicsanstvo tvoga Boga promatrash? illi tvoj razum, kada csudesa promishljavash? — Dobro iz njiova stvorenja poznaje se moguchstvo, i millost: za uzderxanja sviti se pravica, i dobrota; kakvi je nauk prilicsan ovomu, u komu znanstvu imade poznanje, kako u iztraxivanju naravi? — Promotri stvorenja, i nechesh nachi, shto tebi nebi bilo koristno: od ovud izlazi hrana, hodicha, likovi, i sva ostala. Tko je drugi pametan; nego koi ovo znade, tkoje razuman? vech koi ova promatra; koje li je znanstvo koristnije, od ovoga? Nijeli xivit, i umerti: zapovidat, i slushati: csiniti, i terpiti sve? shto vishe brinut se imadesh? sva se ova iz proshastih naucsiti moresh. — Svi drugi nauci jesu izprazni: sva znanstva samo ponostvo. — Nijeli strah Boxji, i ljubav izkernjega,

ga, najvecha duxnost? tko 'che te to bolje naucsiti, nego iztraxivanje dillah tvoga Stvoritelja?

DRUGI CSLANAK.

Plemeshtina, i Poshtenje.

Plemeshtina pribiva u izvanskima; a pravo poshtenje nigdi, vech u kriposti — Vladaoca ljubav more se i grishech zadobiti: csasti, i dostojanstva mogu se za novce kupiti: alli ovo nisu prava poshtenja. — Zlocsinstva nemogu na pravu diku onoga podignuti, koi ji csini: niti zlato csovika podpunno plemenita ucsiniti. — Ako su dostojanstva darovi kriposti: ako onaj, koi otacsbini sluxio jest, podignese; tako donosi csest i onomu, koi dade, i onomu, koi dobie, poshtenje, a svitu korist. — Bili xelio uzvishen biti, pak da se ljudi csude, zashto to? ako kripost i dica jednoga junaka imaju, vridnisu i njegove csasti. — Ako onaj, koi obderxi csast, nije prilicsan onomu, koi je zasluxio: a njega imenuju izrod. — Stara zadobita plemeshtina najvechma se poshtuje: alli 'che pametan uvik onomu prisuditi, najvishe poshtenje, koi je zasluxio, i dobio. — Onaj, koi na visinu zasluxenjah svojih pervashnjih pozivase, a zasluxenjah neima, prilicsan je hersuzu, koi ukrade, pak utocsishtje traxi.

Koja je korist slipcu, da mu je did vidio; illi nimaku, da mu je otac govorio? tako, shto se nevaljalac dicsi, da su stari plemeniti bili? — kri-

postna

postna dilla csine csovika velika; i brez csasti vish puka uzvisiti 'che ga. — On 'che poshtenje zasluxiti, kad drugi primaju: zar jim neche moch rechi: ovaki su oni bili, s'kojima se vi falite, dasu vashi stari bili? — kakogod sinna svoj kip slidi, tako pravo poshtenje kripost. Nereci, daje poshtenje stvor junacstva; niti pomisli, da samo pogibelj xivota poshtenje zasluxiti more: nepristojise ono dillu, nego nacsinu dillovanja — Nije svaki pozvan kraljevati, niti svaki zvan vojsku voditi.— Csini ovo, shto ti je zauffano, i pridato: tako 'chesh poshtenje imati. — Nereci: alli se moraju tegobe savladati; illi posao i pogibelj mora falu doneti: jeda csista xena nefali se? zar valjan, i csestit csovik nije poshtenja vridan? xelja fale, i poshtenja jest kripostna: i koi nam je nju dao, duboko nam je u serdce usadio. — Csestitse csovik veseli toliko, za poshtenje obderxati, koliko zadobiti. — Zar nije lipshe kad se rekne: zashto se ovomu csoviku nepodigne kip poshtenja? nego, kad se rekne: ta zashto je ovomu kip uzdignut??

U svakomu je csoviku xelja poshtenja: alli se kod nikih sbushi sa strahom; a kod nikojih s' razlogom. — Xelja poshtenja u dushi stoji: ona nju kod sastanka s'tilom najprie obucse; a na rastanku najposli svuche. — Ova xelja csini poshtenje, kad se pristojno potribuje: akoli ju okrenesh na hergjavu stranu, csinit che ti sramotu, i izkvarenje. — U serdcu je izdajnika sakrivena: kod liporicsca pokrivena: a na poslidku poznadese shto je. Zmia xalca neizgubi; premda se od zime ukocsi, sagrii nju u nidri, zafalit 'che ti uzderxanje svoga xivota, s'tvojom smertjom.

Koi je doisto kripostan, onaj kripost ljubi nje radi; on nehaje falu, za kojom xelja slave hlepi. — Kakobi morao csovik xelliti kripost, da nje sricha visi od fale drugih ljudih! Ona je plemenita, netraxi fale: ljudi ju nemogu izplatiti. — Koliko se vishe sunce penje, toliko manju sinnu baca: tako isto, koliko vishja kripost jest, toliko manje xeli falu; pak ju opet nemimojde platja dike. — Jekka, illiti glas bixi onoga, koi ga traxi, kano i sinna: a koi ga netraxi, njega tira. Akobi rad imati brez zasluxenja poshtenje, nechesh ga nigda stalna imati: akoli si ga zasluxio: premda bi se i sakrivao, opet 'che te nachi. — Nastoj za onim, shto je fale vridno: csini, shto je pravo: pak che te tvoja svist vishe razveseliti, vech mlogo hiljadah faliocah, koji neznadu, da si zasluxio.

PRIRICSJA.

Svagdashnja fale vridna zabava, zlamenje jest csovika vridnoga; u svacsemu imade sridnji put.— Ista kripost ima mirru: koja akose nederxi, i ona gubi svoju vridnost. — Pametnie je, u kavgu nepustiti se; nego kavgu potli osvetiti. — Mlogo bolje jest pokarati; nego skrovitu pizmu nositi. — Nikakva osveta nije vechega junacsstva dostojna, nego ona, koja nenavidniku dobrocsinstva csini. — Razuman csovik neukaxe ljutinu odma, veche propusti: a najvecha je dika, pomanjkanja oprostiti. — Novac, kako i gjubre, hasni topervo, kad se razshiri: bogatstvo najbolju korist ucsini, kada se podili. — Pametni nexeli vishje, nego shto more s'pravicom stechi: razloxno tribovati, zadovoljno podiliti, i mirno uxivati. —

Zado-

Zadovoljno serdce, i dobra svist csine csovika srichna u svakomu stanju. — Koi smert nehaje, neboji se nishta — Samo je jedan nacsin u svakomu strahu dushu pojacsiti: ta jest; da ljubav i obranbu onoga zasluximo, koi udese upravlja, i doshastim vrimenom vlada. — Mudrost samo je onda fale vridna, kada sluxi za nauk dobrocsinstva; a ne samo za falenje, i oholost znanstva.

Neimajuch jednoga priatelja, svit je prazna pustinja. — Csovik more hiljadu znanacah imati, a ni jednoga priatelja med njima: akoli samo jednoga imash; znaj dasi srichan. — Ako se jedan put ukaxesh komugod za priatelja, nastojga uvik obderxati: koi csesto priatelje minja, nemore pravoga imati. — Sricha dobavlja priatelje, a nesricha spoznaje nje. — Nishta csovika ljubezniviega necsini, nego lipo, i valjano vladanje. — Ukazanje ljubavi csini stareshinu ljubezna; parovnjaka mila; a mladjega vridna. — Odvishje pokazivanje poshtenja, i priko mirne poniznosti ukazuju slabo odhranenje. — Nezafalnost takoje sramotna zlocha, da se josht nije csovik nashao, koibi tu krivicu na sebi terpiti hotio. — Istina stoji nam u naravi; pak joj moramo sillu csiniti, kad ljubav od istine odbacujemo.

Pametni csovik, promatrajuch tugja pomanjkanja, svoja propravi, koi nigda nije bio nesrichan, nezna podpunno srichu prociniti. Kad nas grihsi ostave, onda mnimo, da smo mi grihe ostavili. — Toliko mudro jest, neznanstvo pokriti, koliko znanstvo ukazati. Izaberi si najlipsi nacsin xivljenja, pak 'che ti ga hadet nacsiniti, i najmilliega.

 Obi-

Obicsaj, i starinstva porod jest napast mudrih; a polubog ludih. Kakogod podpunna pravica bivstvo Boxanstvene naravi jest: tako je najvecha csovicsanska dika, koliko je moguche, pravicsan biti. — Koi se nigda nije dao srichi zaslipiti, onaj takogjer nije se nigda u nesrichi sasvim smutio. — Ljutina more mallo u serdce mudroga zaviriti; alli se u persih ludoga zaderxava. — Nitko se vechma neljuti na uvridjenje, nego onaj, koi sam rad uvridjuje druge. — Koi se osvetjuje, izporedjujese prama svomu nepriatelju: a koi uvridjenje nehaje, uzvisise sverh' njega. — Sagrishiti jest csovicsansko: a oprostiti jest Boxanstveno. — Veche obladanje nemore biti, nego, kad nas tko uvridi, da mu dobro ucsinimo.

Razsipnik robi svoje bashtinike, a lakomac sam sebe. — Za doshasto valja se pametno brinuti; alli opet sadashje valja uxivati. Nije mudrost, danas nevolju terpiti: jer chemo sutra, morebiti, morati. Odvishe se xallostiti, ludnost je: a ni mallo se nexallostiti, tverdokornost.

Csovika mogu naucsiti tugji nauci: alli samo kroz vlastiti razum more mudar postati, koi neima zdrav razum, onomu nauk hudi, jer mu samo daje priliku, vishe budalashtinah csiniti: pak se s'njim podsmijavaju.

Nije lipo drugoga porad neznanja jedne stvari sramotiti, koi u mlogima drugima nas nadvisiti more. — Nishta oku nije millie smotriti, nego csovika, komu smo dobro ucsinili: nitti je shta millie csutti od glasa onoga, koi nas za dobrocsinitelje pozna.

Nikakvi novac neprolazi bolje, nego prilizivanje; a samo ova korist more ucsiniti: da kad

csu-

csujemo, shto nismo, sititi se moremo, shtobi morali biti.

Prie nego vridnost csovika neznana poznademo, valja poznati onoga, koi ga fali: mudri fale najkripostniega, a drugi ljudi najbogatiega. Razkoshja su dugovicsna csovika razloxita, jer su uredna i vas njegov xivot jest miran, i vedar; jer je brez grishan.

Kripostni csovik ljubi na toliko sebe, da svoje dobro nerad proigra: a izkernjega; da nije rad njegovo dobiti. Xelja igre pokvari najbolji nacsin xivljenja.

Razljutjen, koi svoje prignutje zataji, gorje misli, nego govori: a koi se kara, gorje govori, nego misli. — Dobra rics jest verlo lagano zaduxenje: alli nishta hergjava negovoriti zaktiva, da ona shutimo, koja nas nishta neticsu. — Slabost mallena serdca u svashto je zaljubita, shto se sja: i zaslipita je.

Veliko serdce mallo se kad csudi, jer je njemu mallo shta novo. Ucsenisu ljudi klasu xitnomu podobni: dok je prazan, u pravo stoi, a kako se zernjem napunni; savije se i spusta doli. — Poshten csovik zna dostojno suprot govoriti, i brez prilizivanja omiliti. On se odmah od nedostojnih govorah odmakne.

Nato je doshla smionost, da kripostnih ljudih pomanjkanja brexjese razglase, nego dobrocsinstva; i zasluxitoga csovika pomanjkanje vechma se kudi, nego kripost fali. Texje jest nebiti kudit, nego falu dobiti, jer csovik more shtoto ucsiniti, da ga pofali: alli daga nekude, moraobi vas xivot provesti; a niti shto hergjava ucsiniti, niti rechi.

Kadje

Kadje Dario Alexandru obechavao deset hiljadah talentih (napriliku devet milliona forintih) da s'njim, Aziu po pole podili, odgovorimu: Svit nemore dva sunca, niti Azia dva Kralja derxati. Csuvshi to priatelj njegov Parmenio recse: dasam ja Alexander, jabi primio; Alexander mu pak odgovori: i jabi, da sam Parmenio.

Istina se slaxe sama sobom; netribuje nikakve pomochi; stoji na kraj ustah, i hoche sama da izajde. Alli je lax texka: jer silluje csovicsansko izmishlenje; buduchi jedna lax mlogo drugih potribuje, da joj pomognu.

Najveche csovicsansko razkoshje jest, shto znamo: da neizmirna Mudrost, Moguchstvo, i Dobrota nasha kripostna dilla vidi: pak da che jih vicsnim blaxenstvom nadariti: koje je veche, nego nasha xelja, a dugovicsno, kolik nasha neumerla dusha. — Brez ovoga je najvishe stanje nezadovoljno; a s'ovim znanjem najslabie stanje jedno je nasladjenje.

Starost poshtenja vridna nestoji u mlogo godina; veche u kripostnom vladanju: a neukorni xivot jest velika starost, kojaje poshtenja vridna. — Zlocsinstvo se kroz nje vlastito svidocsanstvo odsudjuje. Onoje verlo plashljivo; jer svit grize, i uvik se zla boji. A strah nishta nije drugo, veche kadase pomoch zapusti, koju razum daje. — Pametni u svakoj stvari brixljiv jest; a koi nehaje malle stvari one 'chega iz nenada oboriti.

Kad bogati pocsme padati, priatelji ga podpiraju; a kada siromah upade, priatelji ga odbace. Akoli je bogat upao, ima mlogo pomochnikah: rekne, shto nebi morao; pak obranega. Siromah

zarekne

zarekne se, i pokaran bude: akoli shtogod, i pametno rekne, nikoga neslusha.

Bogati ako shto rekne, svaki shuti: a shto rekne, u nebesa uzvisi se: akoli siromah rekne; pitaju, tkoje taj? — Mlogo je od macsa propalo: alli nije toliko, koliko kroz jezik. Blago onomu, koi nije njegove otrove ositjao; niti u njegovu jarmu vukao, jaram je njegov gvozden, i njegova je smert texka, i jadovna.

Nemoj s' oporom ricsjom shtogod pokloniti, da omerljash dobro dillo. Dobra rics boljah je, nego dar: alli kod dobrocsinca zajednosu. — Nemoj prie kuditi, nego si istinu spoznao: najprie ispoznaj, 'pak pokaraj. — Ako xelish priatelja dobiti, najprie izvidi: niti ponagli virovati mu: jer niki su ljudi samo radi vlastite hasne priatelji: a pri potribi neobstoje.

Staroga priatelja neupusti; jer mu novi nije prilicsan. — Priatelj se nemore poznati u srichi: a u nesrichi lasno se nepriatelj smotri. Opomeni tvoga priatelja: more biti nije rekao, illi nije ucsinio: akoli jest; more biti neche vishje. Opomeni tvoga priatelja, jer dosta putah je samo ogovor: i neviruj svaku lakerdiu, gdi koi se zarekne, alli nehotomce. A koi se nigda nije zarekao? — Koi otajnosti ocsituje, izgubi povirovanje; i neche nigda serdcsenoga priatelja nachi.

Poshtuj tvoga otca iz svega serdca; i nezaboravi brigu tvoje matere. Kako jim ono sve moresh nadoknati, shtosu oni tebi ucsinili? Berbljavak govori, shto ga se nedoticse: a razumni vaxu svoje ricsi. — Ludoga je serdce u njegovih ustih; a mudroga jezik u serdcu.

Po-

Posao, i zadovoljnost s' onim, shto csovik ima, sladak je xivot. Sa svakim xivi dobro: alli iz'med hiljadu izaberi jednoga, koi 'chete svittovati. — Nebudi ludo pouffan. — Svako nakanenje razumno, i svako dillo prie promotri, pak pocsmi. — Poslidnji dio xivota mudri csovik popravlja falinge, koje je u mladosti csinio,

Kudenje cina je, koje csovik vridni za zasluxenja svitu platiti mora. — Tersiti se pametno, na shtogod prosti puk dovesti, illi s'razlogom odashta odvernuti; toliko jest, koliko nastojiti, mramor s'britvom pririzati. — Vracsanje jest dalak dushe.

Laxac nepromatra, kakva se je texka posla latio: jer, da more jednu lax pod istinu prodati, mora josh dvadeset drugih izmisliti. — Gdikoji ljudi neche nigda vishje naucsiti; jer svaka verlo rano znadu. — Zashtedenje nije sramotno: Bolje je s'mallim xiviti, nego mlogo prixiviti. — Koliko je csovik u vechemu stanju; toliko vechma mora na svaka svoja dillovanja motriti.

Mlogi rekne: ja sam nakanio, na ovi nacsin xiviti, a nesmotri, da pravu istinu govori: to jest; da onako nexivi. — Laxac s'pocsetka prodaje lax pod istinu, a posli istinu pod lax.

Koi cilo jutro u linosti protracsi, izgubi osobitu zadovoljnost cila dana: a koi mladost probavi u linosti, terpi to isto u starosti. — Priljubodinac biti, pak se josh s'tim faliti, ukazuje hergjavo prignutje, i pogan xivot.

Nigda se nestidi rechi, ja sam se privario; illi ja sam fallio: jer to 'che toliko rechi, ja sam pametnii sada, nego sam prie bio. Kad siromashka

zafal-

zafalna vidish, pomisli: dabi on veliki dobrocsinitelj bio, kadbi odkud imao.

Ozloglasitelji visheputah, najvridnie ljude kude; bash kakono ptice najlipshe vochke izkljuju. — Laglje je znati, nego csiniti: onoje dobar naucsitelj, koi onako ucsi. — Laglje je dvadeset naucsiti, shtoje dobro: nego samo jednoga dovesti, da csini shtoje dobro.

Tugja najmanja pomanjkanja smotrimo; a nasha najvecha viditi nechemo. — Razloxito xivljenje kripi dushu, i tilo; i vodi u blaxenstvo: nerazloxno slabi obadvoje; i najposli bude, nevoljna sverha. — Starost velika brez kriposti vechma, poraza dushu, nego cselo.

CHUDOREDNI NAUCI PRIMUDROGA KATONA

KNJIGA PERVA.

1.

Ako nasha dusha nikad neumire
Po nauku svete, i kerstjanske Vire;
Najvecha nam ima ova briga biti,
Da more na nebu u vike xiviti

2.

Vazda nastoj vechi dio dneva biti
Budan, a ne vrime spavajuch gubiti:
Jer bo koi vishe, neg' tribuje spava,
I brez poslen lexi, zlocham hranu dava.

3.

Perva kripost, koju imadesh sliditi,
Jest, stegnuvshi jezik, mallo govoriti;
Viruj mi prikladan on je velle Bogu,
Koi more stegnut jezik po razlogu.

4.

4.

Vazda nastoj biti, pozoran u tomu,
Da tebi nebudesh protivan istomu
Kako che se mochi s'drugimi sloxiti,
Koi se sam sobom nezna pogoditi.

5.

Illi okom gledash xivot mnogih ljudih,
Il' razumom motrish red njihovih chudih,
Najti chesh, da svaki kori iskernjega,
Prem da je dostojan ukora vechega.

6.

Stvar, prem da bash millu, od tebe odhiti,
Koju znash, da che ti kadgod nauditi:
Koje ti j' na shtetu bogatstvo, i blago
Shto ti je shnjim fajda, prem da j' odvech drago.

7.

Ako je potribno; serdi se: tihobudi;
Kad serditost tvoja nikome neprudi:
Razuman che csovik prominiti chudi
Razumno s'vrimenom, i s'drugimi ljudi.

8.

Nemoj virovati xeni, brez razloga
Kada tuxi slugu tebi privirnoga:
Jer se mlogo putah dogadja, da xena
Progoni, koga zna muxu priljubljena.

9.

Ako za naucsit dobro karash koga,
Illi priatelja, illi znanca tvoga;
Premda se on serdi, i neche slushati,
Nemoj zato pristat njemu svitt davati.

10.

10.

Koi se rad kara, s'onim se karati
Nemoj, ako xelish njega nadvladati:
Svak govorit more i budala, dostì,
A mucsat na vrime dilo je mudrosti.

11.

Tako tvoju ravnaj ljubav prama svima
Da priatelj vazda pervo misto ima:
Tako nastoj dobro csiniti drugima,
Da tebi neudi, shto j' koristno njima.

12.

Shto neznash za isto, nemoj govoriti,
Niti razglasitelj novih stvarih biti:
Josh nije nikome mucsanje udilo,
A mlogim je na kvar govorenje bilo.

13.

Koju ti je tko stvar obechao dati,
Ti nemoj za isto drugim obechati:
Svakoj bo se ricsi virovat nemore,
Dokle mlogi mloga nestalno govore.

14.

Ako te tko fali, ponosit nebudi,
Nego sam u sebi tvoja dilla kudi
Vech drugim (bud' otac, bud' drug, budi matti)
Neg' drugim od tebe nemoj virovati.

15.

Kada dobro primish od drugih kakovo,
Dobro, shto vish' moresh, razglasi takovo.
A kada ti dobro ucsinish; shutiti
Imadesh, na znanje niti drugim dati.

16.

16.

Kada u starosti promishljash csinjenja
Mlogih, mallo vridna illi govorenja:
Misli; kakvi si ti u mladosti bio,
Shto si govorio, shto li si csinio?

17.

Kad tko mucse kaxe, koju stvar drugomu,
Ne tari si glave, mislechi o tomu:
On koi se kriva nahodi u csemu,
Misli, da govori svaki protiv njemu.

18.

Kada dobra sricha sluxila ti bude,
Neviruj da j' stalna, spravljaj se na trude:
Pocsetak, i sverha jednako nehode,
Sricha j' nestalnia od vitra i rode.

19.

Dokle je xivljenje nashe kerhko dosti,
I ovdi xivimo brez svake stalnosti;
Zato nemoj stavit u smerti drugoga
Uffanja, za mochi docsekati, tvoga.

20.

Kad ubog priatelj uboge darove
Poklanja, uboxtvo primore kakove,
Dar veselo primi, i ljudski zafali,
Prem da na te gladech darovi su mali.

21.

Buduch brez hodiche da si se rodio,
A nit si bogatstva ni blaga donio:
Za to nosit morash siromashtva brime
Uzterpljivno, na te kadga metne vrime.

22.

Ak' si mudar, ona nemojse strashiti,
Koja che ti sverhu xivljenja doniti:
Jer bo koga smertna svak csas plashi strilja,
Svaka mu je staza xivota nemilla.

23.

Ako dobro jesi kadgod ucsinio
Priatelju, spoznan pak ti nije bio:
Nemoj Boga krivit, nego dobro zgledno
Podnesi, il' svittuj dillo neporedno.

34.

Nemoj brez razloga stecsena troshiti,
Ako nechesh kadgod od drugih prositi:
I da obcsuvati moresh, shto sad imash,
Vazda misli, da josh prisipno neimash

25.

Nemoj po dva puta stvari obechati,
Koju, obechaosi jednom, moresh dati:
Da, gdi xelish ime plemenito stechi,
Ondi ti nebudu, da si vitren, rechi.

26.

Kad ti se tko ricsjom priatelja kaxe,
A u serdcu nije, nego istom laxe,
I ti moresh njemu prikladno csiniti,
Ter tako razumno klinom klin izbiti

27.

Nemoj odmah dobrah derxati csovika,
Koga csujesh ricsi sladke i jezika:
Kako sladko piva, slushaj sviralicu,
Kad lovac nastoji privariti pticu.

28.

28.

Ako imash dicu „(bud'otac, bud' matti)
A bogatstva neimash, daj ju po zanatih,
Da se mogli budu poshteno hraniti,
I tilo od zime i glada braniti.

29.

Za veliko derxi i maleno blago,
I opet za mallo, shto ti je pridrago:
I tako te neche nitko tverda zvati,
Nit' che ti se ime od lakomca dati.

30.

Shto imash obicsaj u drugih koriti,
Ono nemoj csinit, niti govoriti:
Jerbo naucsitelj sramotan ostaje,
Zlo korech, u komu zao izgled daje.

31.

Stvar, koja ti more biti dana, prosi,
I koja uza se sramotu nenosi:
Jer shto se nemore brez krivine dati,
Ludost je velika, ono zaiskati.

32.

Stvar dobro neznanu ikad pridstaviti
Nemoj, a poznanu natrag ostaviti:
Jer bo po razlogu stvar biva, ku znamo,
Neznana po srichi upravlja se samo.

33.

Buduchi, dan za dan, da berzo prohodi,
I nashe xivljenje da je slicsno voddi:
Svaki se dan tersi dobitak csiniti,
Koga ti smert neche, nit' lupex odniti.

34.

34.

Gdi moresh dobitnik mlogo putah biti,
Nastoj dobru drugu kadkad popustiti:
Jer bo priateljstvo po slogi, i sluxbi
Tverdi se, i sladku obchenju u druxbi.

35.

Kad xelish veliku koju stvar dobiti,
Neshtedi malenu onda potroshiti:
Jer ljubav s'ovakim stvarima jedini
Stare priatelje, i nove ucsini.

36.

S'priateljom nikad nemoj se svaditi,
Ako 'chesh 'shnjim dalje u ljubavi biti:
Jere iz nesloge omraxnja izhodi,
A sloxnost u druxbi ljubav sobom vodi.

37.

Kada na serditost navodi te tuga
Rad koje prigrishe, koju' ucsini sluga:
S' razumom se vladaj, nemoj nagao biti,
Da moresh shtogodi tvojim oprostiti.

38.

Komu bi mogao poniziti glavu:
Ako mu oprostish bit' che ti na slavu:
Jer bo je najvecha kripost uzterpljenje,
Koju imat moremo kroz nashe xivljenje.

39.

Ako si shto do sad stekao po trudu,
Csuvaj, u napridak hasnila ti budu:
Jer bo kad na shtetu okrenu se trudi,
Da che siromashtvo slidit, kaxu ljudi.

40.

Vishe putah csasti tebi dobro znane,
Dare priateljom podaj izabrane:
I ako te sricha uzvisi csestita,
Misli na privare, i nestalnost svita,

KNJIGA DRUGA.

Ako xelish nauk za zemlju texati,
Mudri Virgilio on che ti ga dati:
Ako kakvu kripost, koja travu ima?
Traxi si, Macer che te naucsit prid svima:
Ako li Rimljani, koje imadu boje?
Pitash, Lukan za to Knjige pisa svoje.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Ako li pak xelish razumno xiviti,
Mene slushaj, na to ja chu te ucsiti:
I ako me uzslushash, kripostan chesh biti,
Nu dakle sadi mudrost zapocsmi ucsiti.

1.

Ako moresh, koje dobro ucsiniti
Znanu, al' Neznanu, nemoj pripustiti:
Jer bo dobrotvorstvom vish' prudi dobiti
Virna priatelja, nego kraljem biti.

2.

Nemoj izvidjivat boxanske skrovnosti,
Niti xeli znati od neba kriposti:
Buduch po naravi da morash umerti,
Tersi se do smerti kripostno xiviti.

3.

Shto ti je umerti, nemoj se plashiti;
Niti s'tom ludoshtju xivot si kratiti:
Jer ti, kad od smerti mislish svako vrime,
Na serdce napade od xalosti brime.

4.

Kad ti se kerv gnjivnim plamenom uzvari,
Nemoj razgovarat od neznanih stvarih:
Jer serditost razum toliko nadmorre,
Da, shto je istina, viditi nemore.

5.

Kad je za potribu shtogod potroshiti,
Bolje je shto pervo, kesu otvoriti:
Buduchi, da kada stvar tribuje i vrime
Il prie, il' posli podnit morash brime.

6.

Od velikih stvarih nastojse' ukloniti,
Bolje je s'malimi zadovoljan biti;
Gledaj ladju kako sigurnije brodi
Na malenoj, nego na velikoj vodi.

7.

Nemoj prid druxinom nazivati dillo,
Na koga bi ti se lice zaxarilo:
Da mlogi u tebi korili nebudu,
Shto je' ukora vridno, po tvojemu sudu.

8.

Nemisli, da korist imat' che zli ljudi
Iz zlocsestih dillah, i opake chudi:
Za vrime se samo grihsi sakrivaju,
Pak na vechi ukor ocsiti bivaju.

9.

9.

Koga vidish kipa malena, derxati,
Nemisli, da ga moresh lahko nadvladati:
Jerbo, komu je narav jakost uzkratila,
Njemu je' blagodarna u mudrosti bila.

10.

Nemoj se stiditi popustit mladjemu,
Ako ti se kadgod protivi u csemu:
Jer je dobro znano, i vish' putah biva,
Da svog' zatocsnika obladan dobiva.

11.

Ako se nemoresh s'drugom pogoditi
U neslogi, nemoj mlogoricsan biti:
Jerbo mlogo putah ricsi, prem malene,
Od omraxnje uxgu velike plamene.

12.

Nemoj ludoumno kocke izvidjati
Boxja svemoguchnost shto che komu dati?
Shto je tebi dobro, on zna, nit te pita,
I s'tobom upravlja brez tvojega svitta.

13.

Ako te kad sudac krivicsno odsudi,
Nemoj se pripadat', jak u serdcu budi:
Mallo kad veselja dugovicsna budu,
Koja tko dobiva po krivicsnu sudu.

14.

Verlo se ponosno nemoj hodivati,
Nenavidnost mlogih jere chesh imati,
Koja, prem da ranne nami nezadaje,
Viruj mi, podnit ju stvar verlo texka je.

15.

Od nesloge s'drugim, koja ti je bila
Prie, sada nemoj spominjati dilla:
Jer stare nesloge csesto spominjati,
Jest drugim zlamenje, dasi zlocsest, dati.

16.

Ponosna od sebe s'drugim negovori,
Niti malloumno samog sebe korri:
I jedno, i drugo to csine budale,
Traxechi kod ljudih s'otim tashte fale.

17.

Kada mallo imash, a valja troshiti,
Gledaj, da shto moresh poshteno dobiti:
Jer u mallo vrime prohodi, i gine,
Shto se je kupilo za mloge godine.

18.

Kad vrime nagoni, illi kakvi ljudi,
Illi druga zgoda, nerazuman budi:
Jer bo nerazumna sebe ucsiniti
S' razlogom, razumnost najbolja che biti.

19.

Csuvaj se zalihe tila nasladnosti,
I blaga nekuppi radi lakomosti:
Jer dobru imenu csovik texko skodi,
Kad jednim, il' drugim ovim putom hodi.

20.

Koi obicsaje csesto kazivati
Mloge stvari, nemoj njemu virovati:
Znadeshli, shto ljudi vele? ovi kaxe;
Kada tko csesto krat mloge stvari laxe.

21.

Kad' ti se dogodi pijuch privershiti,
Sam sebi ovo zlo nemoj oprostiti:
Vino ondi nishta sagrishilo nije,
Neg' zla chud onoga, tko odvishe pije.

22.

Stvari kazivati skrovite svakomu
Nemoj, nego virnu priatelju svomu:
Likara u texkoj traxi si nemochi
Virna, i razumna, koi che pomochi.

23.

Nemoj odvech tuxan, i zlovoljan biti,
Kad se k'a zla zgoda ne tebe prihiti:
Opakim pomaxe sricha, da je texje
Ranni, i nevoljom povechom oxexe.

24.

Misli, da dojduche moramo podniti
Zgodde, ter se tersi nje moch prividiti:
Jer stvar, prem da texku laglje podnashamo,
Koju, dache nam se zgodit, prie znamo.

25.

U zgoddah protivnih nemoj se plashiti,
Nego se spomeni jak u serdcu biti:
Dobroj zgoddi s'csella vlasata je glava,
Straga je nefataj, jerbo je chelava.

26.

Pervo stvar poznati nastoj, koja slidi;
Shto se priblixava pomnjivo prividi:
Onoga u svako vrime Boga slidi,
Koi mimoshastna, i dojducha vidi.

27.

Da uzmoresh dobro zdrav, i jak xiviti,
Nemoj svagda jisti do sitta, i pitti:
Vechma bo je vridno na zdravlje paziti,
Nego tilu godech sam sebe gaziti.

28.

Kada mloxtvo puka koju stvar odlucsi,
Prem da nije tebi sasma s'voljom, mucsi!
Da nebudesh svima neugodan, mloge
Kad xelish okrenut na tvoje razloge.

29.

Za obcsuvat zdravlje, pervu brigu stavi,
Jer to ucsi zakon, obcsinski od naravi:
Kad radi nepomnje zdravlje ti nesluxi,
Sam si kriv, sam sebe a ne vrime tuxi.

30.

U sanjke neviruj; nemoj govoriti:
Da che se za isto koja stvar zgoditi:
Jer shto ob dan csovik xeli, kad ne spava,
Onoga prilika na snu mu se dava.

KNJIGA TRECHA.

Ako tko upita: shto sad, i od koga
Pishem? nauk dajem xivljenja dobroga.
Mudrost ucsi, nemoj nauk odbaciti,
Ako neches xiva slikka smerti biti.
Nauk che ti prudit: ak' nechesh ucsiti,
Ne meni, vech tebi na shtetu che biti.

1.

Ako dobro csinish, zloosesti ljudi
Zlo te razglasuju, zlovoljan nebudi:
Jer mi nemoremo toga zabraniti,
Da drugi nemore shtogod govoriti.

2.

Kada svidocsanstvo budesh govoriti,
Krivdu priatelja nemoj otvoriti;
Ako brez sramote tvoje more biti,
I drugi nebude koji kvar podniti.

3.

Kada shto govorish, csiste ricsi budi,
Ne smetaj jezikom za varati s'ljudi:
Ocsito besidi, tko istinu kaxe,
Tko govori ricsi neotvorne, laxe.

4.

Vazda shtogod radi, i nemoj gubiti
Brez poshlen vrimena, niti se liniti:
Jer linost skoncsava svu kripost od tila,
Kada csovik bixi od svakoga dilla.

5.

Visheputah valja od posla pristati,
I umornu tilu xeljan pokoj dati:
Tako chesh moch svaki posao podniti,
Kojega ti bude potribno csiniti.

6.

Shto drugi ucsini, alli shto govori,
Prem dati ni s'voljom, nikada nekori;
Da se drugi s'tobom neporuga tako,
Ako stvar prikladnu ti ucsinish kako.

7.

Stvari zadobite nemoj zapustiti,
I za nje prigledat nemoj se liniti.
Csuvaj, i primetji, da ti tko nerecse:
Sve razsu, sve proda, sve dobro raztecse.

8.

Ako u starosti uzimadesh blago,
Neka ti nebude priko reda drago;
Nego priateljma blagodarno dili,
Koji su ti dragi, ljubljeni, i milli.

9.

Ako ti podloxnik nauk hasnoviti
Daje, nestidi se ti njega sliditi:
Svittovanje nemoj icsje pogerditi,
Koje ti koristno kadgod more biti.

10.

Ako ti izgine, koje j'pervo bilo
Bogatstvo, jel snaga izdade ti tilo;
Nemoj se pecsalit, niti veche xeli;
Shto vrime donese, s'tim xivot veseli.

11.

Ako xelish mirno xivljenje imati
S'xenom, kad se xenish, nemoj se udati:
Rad toga negledaj, da dobiesh blago,
Ako ti je xivit u pokoju drago.

12.

Iz mlogih prigodah nauk se dobiva;
Za dobro xiviti, tugji xivot biva...
Naucsitelj nami, za s'njega poznati
Shto nam csinit valja, shtali se csuvati.

13.

Shto moresh, to csini; nit uzimaj vecha,
Nego tvoja mogu podnositi plecha,
Da texkocha stvari doli te nehiti,
I da neuzmorash pocseta pustiti.

14.

Shto vidish, da nije ucsinjeno pravo
Nefali; neshuti, tako bio zdravo;
Jerche radi fale, il' mucsanja tvoga
Drugi rechi, dilnik dilla da si onoga.

15.

Protiva zakonu, prem krivu, necsini,
Neg' moli glavara, da ti ga promini:
Jer bo i zakoni to xele imati,
Da se vazda budu s'pravicom ravnati.

16.

Uzterpljivan budi, kad koje zloche,
U kojoj si krivac, podnosish texkoche:
I buduch da svoju poznajesh krivicu,
Sam u sebi nastoj ucsinit pravicu.

17.

Nastojnost ti budi mloge knjige shtiti,
Proshtivshi oda zlih dobra razlucsiti:
Jer bo pismoslovci csudne stvari poju,
Alli od istine nisu sve u broju.

18.

Kad budesh u druxtvu gostbenom siditi,
Nemoj brez razloga mlogo besiditi:
Da kad medju ljudma biti razgovoran
Xelish, radi toga nebudesh ukoran.

19.

Kad xena serdita pushe, lupa; cicsi,
Ti se nepopustjaj na nje ljute ricsi:
Xena bo serdita placse, jecsi hucse,
Penjuch zanke, u nje jeda te navucse.

20.

Shto stecsesh, to troshi, alli nemoj tako,
Da drugi rech more: on troshi opako.
Tko svoja razsipno troshi, kad nestane,
Gladan ad drugog mora prosit hrane.

21.

Nastoj csestim serdce mishljenjem kripiti
Prot' smerti, strahotna tak ti neche biti:
Koja, prem da dobra od drugoga neima,
Csini, da tko umre, sverhu zalah prima

22.

Nemoj se serditi na jezicsnu xenu,
Koju vidish triznu, virnu, i poslenu:
Jer je opacsina nehtiti podniti
Shtogod texka, niti s'razlogom shutiti.

23.

Koji su ti xivot dali, ti je hrani
Nje sluxi, nje dvorri, nje raduj, nje brani.
Tako mater ljubi, tako otcu sluxi,
Da jedan, ni drugi na te nezatuxi.

KNJIGA CSETVERTA.

Koi xeli srichno xivot provoditi
Dobrochudan, i prost od zlih dilah biti,
Nek Nastoji osesto ovi? nauk proshtiti,
Najti che, koristno shto che njemu biti.

1.

Za bogatstvo nemoj, i blago hajati,
Ako xelish veseo brez brige stajati:
Jer bo lakom csovik premda blago ima,
Vazda xeljan prosi, kao da nishta neima.

2.

Vazda 'chesh imati stvari potribite
Za xivot, kano su hrana, pitje, svitte;
Ako zadovoljan budesh na onomu,
Shto bude xivotu od potribe tvomu.

3.

Kad stvar po razlogu necsinish dobromu,
I hodish u poslu nerazumno tvomu;
Nemoj govoriti: to j' zlocsesta sricha,
Kad su tomu uzrok zla vlastita vicha.

4.

Ljubi novca vridnost, a nebud' budala,
Dabi tvoja pamet sva u novcu stala:
Nitko dobrochudan, koi ikoliku
Svist ima, na zlata nehlepi priliku.

5.

Nemoj zapustiti u potribi tilo,
Ako bi ti blago, i bogatstvo bilo:
Lakomcu bolestnu, koi pinez ima,
A potroshit xali: shtamu j' fajde s' njima?

6.

Kako si od meshtra podnio nikada
Ucsechi prem mloge udarce brez jada:
Tako kada otac karate serdito,
Podnosech ukaxi serdce plemenito.

7.

Ako si poglavar, to ti nauk budi,
Da tako upravljash, kako svakom prudi;
A nemoj csiniti brez koristne stvari,
Illi koju kakvo pomanjkanje kvari.

8.

Shto moresh brez shtete drugim pokloniti,
Daruj, alli nemoj povrate traxiti:
Jerbo dobrotvorstvo dobru ucsinjeno
Jurve je po sebi samomu platjeno.

9.

Kad sumnjish, da che ti koja stvar uditi,
Za poznat, kakva je? nemoj kasan biti:
Jerbo mlogo putah biva kvarovito,
Shto je od pocsetka bilo zapustito.

10.

Ako na necsista od bludnosti dilla
Xeljenje, i pamet bi te zanosila;
A ti bi se toga dilla rad braniti,
Nemoj zadovoljno jisti, niti piti.

11.

11.

Buduch da od lava, od zmaja kad zinne,
Verlo se pripadash od ljute xivine:
Svittujem, da vishe csovika od zloga
Pazish se, negoli zvirja priljutoga.

12.

Ako bi ti mlogih sverhu ljudih bila
Jakost u xivotu, i snaga od tila,
A xelish glasovit biti u jakosti,
Csini svekolike stvari po mudrosti.

13.

Pomoch od onoga u potribi prosi,
Koga znash, istinsku da ti ljubav nosi:
Jere u potribi najti mochi nije,
Od virnoga druga bolje likarie.

14.

Kad ti sam sagrishi, zashto na oltare
Za pokoru nosish ovna, illi jarre?
Budalashtina je Spasenje hotiti
Po smerti negrishne xivine dobiti. *a*)

15.

Kada najti xelish druga hasnovita,
Illi priatelja virrom stanovita:
Ne pazi da moresh dobit' bogatoga,
Nego koi bude xivljenja dobroga.

16.

---

a) Protiva onima govori Chudorednik. koi zlovoljno drugim nepravdu csinechi, misle, dachese opravdati, s'darom nerazloxnih xivinah.

16.

Ako imash blago, razloxno troshiti
Morash, a ne stiskat, niti lakom biti:
Koju korist tverdac iz bogatstva ima,
Ako blagom obsut, nad njim gladan klima.

17.

Ako, dokle xivit budesh, po sve vrime
Xelish obderxati plemenito ime,
Nemoj na tilesne hlepit nasladnosti,
Jer dobromu glasu one ude dosti.

18.

Ako ikoliko imadesh mudrosti,
Nemoj se rugati skljucsenoj starosti:
Jer ima chutjenje od diteta malla,
Komuje sidina glavu posipala.

19.

Vazda nastoj shtogod dobra naucsiti,
Jer da iz nenada sricha te podhiti,
Odnit' more blago, a znanja nemore,
Dok dusha tilovne neostavi dvore.

20.

Ako xelish znati, tko je kakve chudi?
Slushaj s'kraja dobro shto govore ljudi:
Jere govorenje (prem da vish' put' laxe)
Shto u serdcu lexi sakriveno, kaxe.

21.

Prem da si u komu zanatu izucsen,
Posao ti budi vazda priporucsen:
Jer, kano razumu briga je oshtrillo,
Tako vishtom rukom napriduje dillo.

22.

22.

Sverha od xivota svakom dojti ima,
Zato rad nje glavu netashti mislima:
Tko derxi, da j' xivot umerli stvar mala,
On se strashit neche od smertnoga xvalla.

23.

Nauk vazda primaj, alli od mudroga,
I ti nerazumna uputi drugoga:
Jerbo razshiriti nauk dobrih stvarih
Dostojno je svega svita po kotarih.

24.

Nepi vishe vina, neg' moresh podniti,
Ako chesh zdrav, kripak, i bistrii biti:
Jerbo radi pitja odvishega csesto
Biva, da nam sluxi zdravlje prizlocsesto.

25.

Ako, radi koje fale vridne stvari,
Bila ti je fala dana, dani dari,
Pomnjivo se csuvaj, da zlo koje dillo,
Nebi fale vridna dillo, pocernilo.

26.

Da che dojti sricha zla, vazda se nadaj,
Zato se razumno, dok si srichan vladaj:
A kada protivnost koja te se prime,
Ufaj se, da bolje za njom che doch vrime.

27.

Nemoj od nauka ikada bixati,
Mudrost brez nauka jer nemore stati:
Vrimena se mora mlogo potroshiti,
Ako che tko mudar, i razuman biti.

28.

Nemoj mlogo falit, kad falish drugoga,
Jerbo mlogo putah falio si koga,
Jedan dan ti hoche ukazat ocsito
Priateljstvo njega mallo stanovito.

29.

Nemisli, sramota da ti hoche biti,
U stvari neznanoj nauka primiti:
Znati dobre stvari slava je i dika,
Nehtiti ucsiti, sramota j' velika.

30.

Iz vina se radja, i necsistih dillah
U druxtvu nesloga, i nasladnost tila:
Złocsesta j' nesloga, zla nasladnost tila,
Zato bixi vino, bix' necsista dilla.

31.

Pod-mukle, i tihe koji su naravi,
Nemoj u nje dirat, vech se jih ostavi:
Jer je mlogo putah priduboka voda,
Ka se tiha vidi, i brez vala hoda.

32.

Kada ti napade zla na serdce volja,
Koje te stigoshe, porad i nevoljah
Gledaj na drugoga, koi terpi veche,
I tako ti xallost dodiati neche.

33.

Koju svershit moresh, te se primi stvari,
Tako su nam mudri svitt davali stari:
Sigurnije j' uz kraj vozech vesla terti,
Neg' vitrom dat' jadra na pucsini derti.

34.

Zlochudno pravicsna nemoj progoniti
Csovika, krivicsno nit' prot njemu biti:
Bog bo svakolika, kako jesu vidi,
Osveta nepravdu, viruj meni, slidi.

35.

Ako ti zla zgoda bogatstvo podhiti,
Nemoj tugovati, niti brixljiv biti:
Nego se veseli, i radostan budi,
Da ti udit nemore vech sricha, ni ljudi.

36.

Kako je velika xalost izgubiti
Dobra, nishtare fajde neprimiti:
Tako shtogod texka priatelj podniti
Radi priatelja mora stanoviti.

37.

Nemoj se varati, mislech: do starosti
Da smert neche tvoje u grob spravit kosti:
Kudgodir se krenesh, svuda smert nemila
Slidite, kano sinna na suncu tila.

38.

S'molitvami Boga, i s'tamjanom csasti,
Junca pusti za plug, i za jaram rasti:
Nemisli, dache ti Bog grihe prostiti,
Kad mu kerv xivinsku budesh pokloniti.

39.

Ako po moguchoj kadgodir gospodi,
Illi po nesrichi zloti se shto zgodi;
Nemoj se protivit: josh u pomoch biti
More ti, koi je mogao uditi.

40.

Ako kadgodere zlo ucsinish koje,
Ti sam imash grihe pedepsati tvoje:
Bolest obicsaje vish'putah bolesti,
U licsenju rannah xeljan lik donesti.

41.

Nauk chuti ovdi m'ogosvistan dati:
Starog priatelja nemoj se' odmetati,
Prem da chud promini; neg pervanja dilla
Promisli, koja su fale vridna bila.

42.

Da budesh' kod drugih prietniji ljudih,
Ljubav ukazati svakomu berz budi:
Da ti nebi bilo u kojegod vrime
Nadito od ljudih, *neljud* ruxno ime.

43.

Ako xelish tvoje mirno provoditi
Od xivota vrime, nemoj sumnjiv biti:
Jer bo strashljivicam, i sumnjivim bolje
Nista nije, nego da je smert zakolje.

44.

Ako podloxnike imash, illi sluge
Za opravljat posle domache i druge,
Slugu zvati moresh, alli da su ljudi,
Ovo ti stvar vazda u pameti budi.

45.

Kada shtogod kanish radit, pervu primi
Zgodu, koja ti se namirri med svimi;
Da, shto jurve prie imat' si mogao,
Izgubljeno traxit nebudesh morao.

46.

Kada zlocsest csovik umre iz nenada,
Ti se nemoj tomu veseliti tada:
— — — — — — Smert je onih srichna,
U svomu xivotu, ni dilla prigrishna.

47.

Ako imash mladu, lipu, i poshtenu,
I na svoje posle nashtojechu xenu;
Nemoj k'sebi csesto priatelja zvati,
Od koga nemoresh, jelli viran? znati.

48.

Ako po nastojnom nauku, i trudu,
Mloge stvari tebi dobro znane budu,
Nereci: dostaje: nego ucsi vecha,
I nemoj nauku okrenuti plecha.

DRUGI KORISTNI NAUCI.

1.

Vecha' ti bud briga kripostna dilla,
Nego li za xivot i zdravlje tila:
Xivotu, i zdravlju smert che sverha biti,
Kripost che se uvik u dushi slaviti.

2.

Nastoj od mladosti kripost obljubiti,
A zloj cludi nedaj k'tebi pristupiti:
Jer s'kojom se csovik od mladosti zdruxi,
Ona che ga slidit, dok se u grob pruxi.

3.

Obladati Grade, Kraljevstva, Derxave,
Ovo je jakost velike vridna slave:
Alli svoju volju skershit rad kriposti,
Stvar je, kâ nadhodi sve druge jakosti.

4.

Ako prost od griha xelish bit', ocsima
Nedaj sve gledati, shto je drago njima:
Mloge, jaoh! dushe ocsi izdadoshe;
Kad s'njih u grih, s'griha u pako padoshe.

5.

Ah ocsi izdajne! ah ocsi nemile!
Dostojne bit' zvane otrovane strilje!
Koliko ste dushah smertno izrannile,
Koje bi brez griha, da vas nije, bile!

6.

Roditelj, brez straha ko kcheri goji:
Dache bit' sramotan, nek se tverdo boji:
Zato nemoj kcheri na volju pustiti,
Ako nechesh rad nje u sramoti biti.

7.

Nemoj pustit kcheri, da kud hoche ide,
I da tvoje ocsi, shto csini, nevide:
Jerbo ako pustish na njezinu volju,
Imat chesh sramotu, tugu, i nevolju.

8.

Pianstvo lipotu ruxi, zdravlje kvari,
I blago proxdira, shto stekoshe Stari:
Zato tko lip, bogat, i dugo xiv biti
Xeli, nek se csuva priko mirre piti.

9.

9.

Bisna bludnost pámet smeta, blago hara,
Snagu tare, tilo truje, dushu umara,
Ime cerni, berxe starra csini: od zalah
Ovih prost bit xelish? bixi od bludnog kala.

10.

Zlocsest drug zakonski nevolja j' velika,
Kojoj nije mochi do smerti najt' lika:
Zato kad se zdruxit mislish, moli Boga,
Da te nenamiri na druga takvoga.

11.

Mlogi, kad se xene, nepaze dobrotu,
Nego divojacsko blago, i lipotu:
Ti nebud' tako lud; nego traxi taku,
Koju kaxu dobru, i na posao jaku.

12.

Kad se xene mudri, i razumni ljudi,
Lipote nepaze, nego dobre chudi:
Jer lipotu vrime, i starost pogubi,
A dobrota cine nikada negubi.

13.

Akose tko xeli dobro oxeniti,
Nek pazi; da more divojku dobiti,
Koja j' bogoljubna, mudra, i poslena,
Stidna tiha, lipa, i dobra plemena.

14.

Brazda upravna nije, privrate se kolla,
Kad u jarmu voze dva nesloxna vola:
Nek se dakle uda za sebi takmena,
Koja xeli s'drugom dobro xivit, xena.

15.

15.

Kad se s'dobrim xelish divojko zdruxiti,
Nauk ovi slidi, i srichna chesh biti:
Budi bogoljubna, poslushna, poshtena,
Stidna, tiha, trizna, razumna, poslena.

16.

Zapustjati dushu nemoj radi tila,
Nego shto vish' moresh, csini dobra dilla;
Dusha che uvike xiviti, a tilo
Bit' che cervom hrana, i u grobu gnjilo.

17.

Tila xivot pazish, a Dushu umarash;
Tilo gojish, kitish, dushe ures harash:
Neznashli budalo, da je dushe cina
Gorka smert, pridraga i kerv Boxjeg sina.

18.

Svak bi prem najgorji, kad smert dojde, htio,
Da j' dobro u vrime xivota csinio:
Sad je dakle vrime za dobro csiniti,
Na smerti zaludu ovo chesh xeliti.

19.

Kakvogoder csovik sad usije sime,
Dobro, il' zlocsesto u xivota vrime;
Onako che xetti, kad na strashnom sudu
Zla i dobra dilla platjala se budu.

20.

Nitko mudar rechi za isto nemore,
Da che xiv docsekati, sutrashnje zorre:
Danas dakle svaki nastoj dobar biti,
Danas po pokori dushu ocsistiti.

21.

Od smerti se nitko odkupit nemore,
Ona che udarit na grade i dvore,
Bogate i mlade, uboge, i stare,
Brez straha i stida, kolje, strilja, tare.

22.

Ako xelish miran, medju ljudma biti,
Nemoj brez razloga mlogo besiditi:
Jerbo shto nebi rad, csesto csuti mora,
Tko govori mloge ricsi brez razbora.

23.

Pokoja neima dushi niti mira,
Dok se iz nje zlobni puntar neiztira:
Puntar je grih svaki, u dushi veliku
Koi csini smutnju, strah, neslogu, vikku.

24.

Plakao bi, da znash, da che te nemila
Do miseca danah stichi smertna strilja:
A more bit', da joj danas utech nechesh,
Paks' josh smiesh, igrash, i brez straha shetjesh.

25.

Kad shtogod pocsimash, shto ti drago nije,
Odpri se s'pocsetka, odbi shto najprie:
Jer je lika traxit kasno, kad je ranna
Starra, zapustjena, i sva otrovana.

26.

Ako te Bog slugom, a ne gosom stvori,
Gospodaru virno i pomnjivo dvori:
Jer virnost je uvik naplatjena bila,
I u redan sluga, stvar je svakom mila.

27.

27.

Ako shta obechash komu, stalno derxi,
I shto moresh, budi s'izpunjenjem berxji:
Jerbo obechanje svoje nederxati,
Rechi che: poshtenja sam od, svog bixati.

28.

Kad za 'ku prigrihu izkernjeg tvog csujesh,
Il' vidish, netreba da ju razglasujesh:
Vertoglavao samo radost tud nalazi,
(A poshten nikada) da kog' ozloglasi.

29.

Kad se s'priateljom usilish omrazit,
Ucsini, al' s'posli od njeg morash pazit:
Jer priatelj ako, kad se i pomini,
Stalan vishe neche tebi bit' u viri.

30.

Lip je mir kom ga je Bog dao. Imati
Nastoj ga u serdcu, i s'ljudma derxati;
Nemirnog csovika svi oddurjavaju,
Od njeg bixe, njemu svi se uklanjaju.

31.

Tko se obicsaje mlogo zaklinjati,
Onom malo kada, moresh virovati:
Jerbo taj obicsaj samo onaj ima,
Komu s' za istinu svaka rics neprima.

32.

Dobrocsiniteljom bud' uvik zafalan,
I kad moresh vratit, nebud zaboravan:
Zla vecheg na svitu od Nezafalnosti
Neima: nit odurne Vlastitohasnosti.

33.

33.

Mallo cheti pomoch, pocset kakvo dillo,
Ako nenastojish, dabi se svershilo:
Jerbo koi posao svershi, platju prima,
A tko samo pocsme, nishta zato neima.

34.

Ruxna je' stvar, neviran i Stvorenju biti,
Mlogo visha zlocha Stvorca ostaviti;
Hochesh, da teb' drugi uvik viran bude:
Nit Boga, nit druge virom odaj ljude.

35.

Xelish, tvoji mladji da teb' virni budu,
Kad' te izdadu mochi po velikom trudu:
Daj jim prie izgled, poshtuj starje tvoje,
Da i oni znadu shtimat Rodce svoje.

36.

Jer znash, dache samo stalnost okrunjena
Na nebesi biti, Tako ti vrimena!
Stalan bud' do smerti u kripostma svima;
Da ti krunu tvoju drugi neotima.

37.

Kada Pridobroga za shtogod moliti
Mislish, tad ti serdce mora csisto biti
Od poxudah svakih: himbe i osvete,
Da te nepokara otac Pravde svete. —

38.

Ako shtogod srichno mislish dovershiti,
Nemoj nijedno dillo brez Boga pocseti:
Jer tko s' Svemoguchim poslove pocsima,
Onaj i u svima stalnu srichu ima. —

39.

39.

Kripost te, istina, samo srichna csini,
Al' nju nepripisuj sam' tvojoj vishtini.
Nego onom Otcu koi takvo dobro
Za nashe spasenje davati je obio. —

40.

Tkogodire ove redke budesh shtiti,
Shto su neuresni, nemoj se csuditi:
Poradi kratkoche jer biti nemore,
Da se ovid redki navezeni sloxe.

N A R E D B E.

Kerstjanskoga Xivljenja.

U Rimu u papinskoj Pisaonici napisane, i radi izabranih, svake verste ljudma pristojnih naukah, u razlicsite derxave i jezike prineshene.

1.

Uffaj vazda kripko' u Boga,
Na molitvu lin nebudi,
Bixi griha od svakoga,
Bud' ponizne i tihe' chudi.

2.

Mir ti budi drag' i mio,
Za uzvishen bit' ne trudi;
Slushaj mloga rad i tiho,
Govorenja kratka budi.

3.

Skrovne stvari neizusti,
Prosti mladjem kad zabludi.
Vechem, shto grih nij' popusti.
Takmenoga sebi ljubi.

4.

Shtoje duxnost tvoja csini.
Posla lino neodvlacsi.
U pogodbah neprihini.
Siromaha nepotlacsi.

5.

Nastoj texka rád podniti,
U spomini smerti budi,
Tak che ti se izminiti
Na veselje vicsno trudi. Amen.

S. N. V. S. B.

U K A Z

Cslanakah, u ovoj Knjigi zaderxanih.

DRUGI

U K A Z.

— IV.

UKAZ.

VLASTI-

UKAZ.

